

Аналіз практики фахівців фондового ринку України 2018-2019 р.

Мудрук С.О.

**Президент МГО «Універсальна екзаменаційна мережа»,
Консультант Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору»**

УДК 331.108.4:331.546

М 89

М 89 Мудрук С.О. **Аналіз практики фахівців фондового ринку України 2018-2019 р.**: Київ : Видавництво «Наукова столиця» : СГД Шмидко Т.С., 2019. – 124 с.

ISBN 978-617-7649-17-4

Розкрито сучасний метод формування програм кваліфікаційного іспиту – аналіз практики. Розглянуто результати репрезентативного опитування щодо кваліфікаційних вимог до фахівців фондового ринку та щодо етики та етичного кодексу на фондовому ринку. Представлено проекти програм кваліфікаційного іспиту.

Видання буде корисним для фахівців фондового ринку, їх саморегульвних організацій, освітян і освітніх установ, що готують таких фахівців, представників державних регуляторів та осіб, залучених до створення і впровадження кодексів професійної етики.

УДК 331.108.4:331.546

© 2019 Проект USAID «Трансформація фінансового сектору»
© 2019 Сергій Мудрук

ISBN 978-617-7649-17-4

Зміст

Вступ	4
Укладення кваліфікаційних вимог для атестації фахівців з питань фондового ринку	5
Етапи виконання аналізу практики.....	6
Загальні статистичні результати опитування	9
Результати опитування в частині кваліфікаційних вимог.....	15
Формування програм кваліфікаційного іспиту	27
Розділ Програми I. Базові знання	37
Щодо розділу Програми II. Етичні норми.....	41
Розділ Програми III. Спеціальне законодавство на фондовому ринку.....	41
Розділ Програми IV. Практичні вміння та навички	58
Опитування щодо етики та етичного кодексу фахівців фондового ринку.....	67
Неперервний професійний розвиток фахівців фондового ринку	76
Професійні виклики, що постають під час роботи на фондовому ринку	80
Висновки	81
Додаток №1. Результати опитування. Базові кваліфікаційні вимоги	82
Додаток №2. Результати опитування. Торгівля цінними паперами.	84
Додаток №3. Результати опитування. Управління активами.....	86
Додаток №4. Результати опитування. Депозитарна діяльність.....	88
Додаток №5. Результати опитування. Кліринг.....	91
Додаток №6. Результати опитування. Організація торгівлі ЦП.....	92
Додаток №7. Результати опитування. Головні бухгалтери.....	96
Додаток №8. Проміжний проект таксономії тестування торгівців цінними паперами	99
Додаток №9. Проміжний проект таксономії тестування фахівців з депозитарної діяльності....	101
Додаток №10. Проміжний проект таксономії тестування фахівців з управління активами	103
Додаток №11. Проміжний проект таксономії тестування фахівців з організації торгівлі на фондовому ринку	105
Додаток №12. Проміжний проект таксономії тестування фахівців з клірингової діяльності.....	109
Додаток №13. Проміжний проект таксономії тестування головних бухгалтерів професійних учасників фондового ринку.....	110
Додаток №14. Проміжний проект таксономії базових кваліфікаційних вимог	112
Додаток № 15. Запропоновані респондентами теми для підвищення кваліфікації	114
Додаток № 16. Сформульовані респондентами основні професійні виклики у їх роботі на фондовому ринку	118

Вступ

Звіт за результатами аналізу практики фахівців фондового ринку підготовлено на запит Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору України» (надалі – Проект), який надає міжнародну технічну допомогу Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку (надалі - НКЦПФР). Згідно з законодавством НКЦПФР здійснює координацію діяльності з атестації фахівців з питань фондового ринку.

Діяльність по оновленню системи атестації НКЦПФР здійснює за підтримки CFA Society Ukraine (ГО «Асоціація Інвестиційних Професіоналів») та Проекту на основі меморандуму¹. Сторони меморандуму визначили наступні етапи оновлення системи атестації фахівців фондового ринку:

- Розробка та затвердження концепції реформи
- Аналіз практики
- Підготовка нормативної бази (внесення змін до відповідних нормативно-правових актів)
- Розробка та затвердження програм атестації
- Розробка та затвердження вимог до типового кодексу етики учасників фондового ринку та керуючих активами
- Розробка бази тестових завдань
- Рецензування та апробація нових тестових завдань
- Пілотування тестування

В рамках меморандуму було розроблено і опубліковано Концепцію підготовки та атестації фахівців фондового ринку та керуючих активами².

Наступним кроком була підготовка і проведення восени 2018 року репрезентативного опитування фахівців фондового ринку, як частини аналізу практики. Результати опитування фахівців фондового ринку було представлено і обговорено 12 грудня 2018 року на круглому столі³. В 2019 році було проведено низку засідань робочих груп НКЦПФР із залученням фахівців ринку і СРО для укладення проектів програм атестації.

Цей звіт містить інформацію за результатами проведення аналізу практики і укладання програм атестації робочими групами НКЦПФР.

Цей звіт підготовлено С. Мудруком, консультантом Проекту «Трансформація фінансового сектору», який виконується компанією DAI Global LLC; і погляди, висловлені в звіті, є поглядами консультанта. Проект «Трансформація фінансового сектору» фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID). Висловлені в цьому звіті погляди не обов'язково збігаються із поглядами Проекту, USAID чи Уряду США.

¹ Меморандум щодо намірів співпраці у побудові в Україні прозорої системи сертифікації фахівців фондового ринку та керуючих активами, заснованої на незалежній оцінці кандидатів згідно з кращими світовими практиками від 2.02.2017. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/memorandum-mzh-nktsprf-ta-gromadskyoyu-organizatsiyu-asotsatsiya-nvestitsyinh-profesonalv/>

² Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/pdgotovka-ta-atestatsiya-fahvtsv-fondovogo-rinku-ta-keruyutchih-aktivami-prozorsty-vdpovdnsty-sutchasnim-vimogam-ta-mz/>

³ <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2592571-analiz-praktiki-zastosuvanna-teorii-ta-zakonodavstva-fahivcami-fondovogo-rinku-j-keruucih-aktivami-obgovorena-rezultativ.html>

Укладення кваліфікаційних вимог для атестації фахівців з питань фондового ринку

Сучасний підхід до формування кваліфікаційних вимог. Аналіз практики.

Основним сучасним підходом до формування переліку кваліфікаційних вимог є так званий аналіз практики, що дозволяє укласти обґрунтований перелік кваліфікаційних вимог з врахуванням потреб зацікавлених сторін (стейкхолдерів). В процедурі аналізу практики на різних її етапах враховується думка таких категорій стейкхолдерів:

- представники професії;
- роботодавці представників професії;
- суміжники, що щільно взаємодіють, як-то, торговці, депозитарії та управляючі активами;
- представники регуляторів;
- освітяни (і науковці), що готують до професійної діяльності.

Рекомендовані етапи робіт з аналізу практики:

- 1) Створення чернетки (blueprint) переліку розділів кваліфікаційних вимог.

Для цього проводять експертний аналіз вимог професії. Експертні висновки використовують для формування переліку кваліфікаційних вимог на якісному рівні (без встановлення кількісних пропорцій).

- 2) Опитування.

Широкий збір даних в середовищі практиків для кількісної оцінки важливості, критичності/нагальності та частоти використання елементів сформованого експертами переліку кваліфікаційних вимог.

- 3) Експертні фокус-групи.

Опрацювання і аналіз результатів опитування в т.ч. на предмет відповідності задачам регулювання.

- 4) Ухвалення нормативної бази щодо кваліфікаційних вимог.

Прийняття оптимального регуляторного рішення щодо кваліфікаційних вимог і схем атестації.

Основна мета аналізу практики:

Контентна валідизація програм атестації професійних учасників фондового ринку. Під валідизацією програм атестації розуміють **обґрунтування кваліфікаційних вимог** (тіла знань/компетенцій) реальними потребами стейкхолдерів.

Обґрунтування необхідності широкого опитування

Кваліфікаційні вимоги для атестації фахівців мають враховувати:

- 1) реальні кваліфікаційні потреби ринку (вимоги «на сьогодні»);
- 2) вектор розвитку професії (вимоги «на завтра», бажані чи очікувані зміни типових компетенцій хорошого фахівця).

Перший пункт вимагає доброго кількісного знання стану вимог до знань і компетенцій на робочих місцях, а не в тренінгових аудиторіях.

Другий пункт є дискрецією державного регулятора, чи органу самоврядування для повністю самоврядних професій.

Кожна особа, що працює на ринку чи дотична до підготовки фахівців, має власне уявлення про поточні кваліфікаційні вимоги ринку і про бажаний напрям їх розвитку.

Але без розвиненої системи комунікації фахівців, самоврядування професії, та регулярного проведення репрезентативних досліджень кваліфікаційних вимог на робочих місцях, згадані вище уявлення здатні радикально відрізнятись від особи до особи. Кваліфікаційні вимоги на робочих місцях в різних організаціях також помітно відрізняються. Тому дослідження, спрямовані на з'ясування кваліфікаційних вимог, мають бути кількісними і репрезентативними.

У практиці регуляторів і саморегулювальних організацій пострадянського простору найпоширенішим способом укладення кваліфікаційних вимог для сертифікації чи атестації є опитування визначеного кола авторитетних фахівців, чи колегіальне обговорення в складі представницького чи спеціально сформованого чи органу. Такий спосіб є адекватним для визначення вектору розвитку кваліфікаційних вимог, але не реального поточного стану кваліфікаційних вимог в професії на ринку.

Визначення кваліфікаційних вимог ринку лише на основі думки членів представницьких чи спеціально створених органів завжди дає спотворену картину щодо реальних потреб ринку. Результати таких зусиль відображають не стан справ «як є насправді», а більшою мірою думку опитаних «як має бути». Відповіді таких респондентів віддзеркалюють їх уявлення про вимоги «взагалі», а не на конкретних робочих місцях.

При дослідженні професійних цінностей ринку, результати опитувань публічно визначених осіб (делегованих чи членів представницьких органів), як правило, ще більше відрізняються від реалій сповідуваного на ринку спектру професійних цінностей.

Причиною такого стану речей є відчуття публічно визначеними особами своєї відповідальності при виконанні представницької функції. Такі респонденти надають індуковані відповіді, які є візіонерськими, більшою мірою відображають уявлення респондентів про правильність, а не про de facto діючі в конкретних професіях, бізнесах кваліфікаційні потреби чи професійні цінності.

На розвинених ринках аналіз практики часто проводять у саморегулювальних професіях чи на замовлення регуляторів. Його результати представляють прагматичну правдиву картину стану справ у професії, детально аналізуються. Результати аналізу практики стають основою для напрацювання вектору подальшого розвитку професії, зокрема модифікації кваліфікаційних вимог для вступу в професію чи для атестації, а також роз'яснювальної чи просвітницької роботи.

Етапи виконання аналізу практики

Blueprint (створення чернетки тематичного переліку кваліфікаційних вимог)

Для виконання першого етапу аналізу практики :

- НКЦПФР сформовано **5 робочих груп** з представників професії, регулятора, освітян;
- у 2018 році проведено **13 засідань робочих груп** у форматі модерованих фокус-груп з документуванням і відеопроотоколом;

- сформовано проекти тематичних переліків **фахових** кваліфікаційних вимог до представників 6 напрямів кваліфікації фахівців фондового ринку, кваліфікаційні вимоги щодо яких встановлює НКЦПФР;
- сформовано тематичний перелік **базових** кваліфікаційних вимог, спільних для всіх професійних учасників фондового ринку.

Останньому пункту було надано особливої уваги, так як потрібно було узгоджувати позиції кількох робочих груп, що представляли різні напрями кваліфікації.

Для уникнення дублювання текстів в цьому розділі не наводяться тематичні переліки кваліфікаційних вимог, напрацьованих робочими групами у 2018 році. Ці переліки містяться разом з підсумковою інформацією про результати опитування в Додатках №8-14 (Проміжних проектах таксономій тестування, які містять переліки розділів і тем, що повністю співпадають з винесеними на опитування і дослівно включеними в анкети).

Кількість тематичних позицій (розділів і тем) в узгоджених робочими групами переліках кваліфікаційних вимог наведена на рис. 1.

Рисунок 1 – Кількість тематичних позицій в переліках кваліфікаційних вимог.

Підготовка інструменту опитування

На додаток до укладення проектів переліків кваліфікаційних вимог, на робочі групи 2018 року покладалась підготовка інструменту опитування (анкети). Анкета складалась з переліків кваліфікаційних вимог, до кожного пункту яких ставилась стандартизована група запитань.

Робочі групи розглянули низку різноманітних формулювань запитань і відповідних їм шкал. Шкалою називають стандартизований набір відповідей на запитання, що представляє спектр думок від однієї крайньої позиції до протилежної. Шкала дозволяє діджиталізувати висловлювані у відповідях на запитання думки респондентів.

До кожної теми кваліфікаційного переліку респондентам ставилось 4 запитання для визначення:

- **важливості** елемента кваліфікаційних вимог для виконання роботи;
- **критичності** (оцінка тяжкості можливих наслідків у випадку невідповідності кваліфікаційним вимогам);
- **частоти** застосування відповідних знань в роботі;
- **управлінської спеціалізованості** вимоги (вимога має висуватись до фахівця, до керівника, чи і до фахівця, і до керівника).

Формування вибірки дослідження

Для отримання репрезентативних результатів опитування необхідно формувати репрезентативну вибірку організацій і осіб, що відповідатимуть на запитання опитування. Генеральна сукупність цього дослідження, серед якої необхідно було обрати компанії і осіб для проведення їх опитування, складається з:

- **576** компаній;
- **3336** осіб (професійних учасників ринку), інформація про яких наявна в НКЦПФР.

Комісією було прийнято рішення про утворення великої рівномірної пропорційної вибірки на основі реєстру сертифікованих фахівців. Вибірка задовольняє наступним умовам:

- **100%** охоплення компаній (анкети направлялись до всіх компаній – професійних учасників фондового ринку);
- **60%** охоплення сертифікованих фахівців в кожній з компаній (в кожній з компаній пропонувалось опитати 60% сертифікованих фахівців кожного з наявних напрямів кваліфікації, але не менше однієї особи).

Відповідно до цієї вибірки формувались пакети анкет.

Адміністрування опитування

Обраний метод адміністрування опитування: самостійне заповнення паперових анкет сертифікованими фахівцями (респондентами) на робочих місцях. Метод доставки – кур'єрська доставка на зареєстровані в НКЦПФР адреси компаній. Пакети анкет надсилались з супровідною пояснюючою документацією.

Найважливіші для адміністрування опитування параметри анкети:

- більше **400** запитань (ознак) в одній анкеті
- від **1 до 1,5** годин необхідно було витратити респонденту для надання відповідей на запитання анкети.

Результати виконання польового етапу дослідження

- в **576** компаній були відправлені пакети анкет
- **≈ 1700** анкет успішно доставлено
- **≈ 28.8%** анкет не доставлено адресатам
- отримано **753** заповнених анкети

Кількаразові спроби кур'єрської доставки на надані НКЦПФР адреси 166 компаній виявились безрезультатними. Такі адреси є недійсним місцезнаходженням 166 компаній. Адміністрування опитування виявило проблему якості інформації у звітності (адреса місцезнаходження), що її щоквартально надавали піднаглядні суб'єкти до НКЦПФР. Окремий приклад: 14 компаній мають останню повідомлену до НКЦПФР (влітку 2018 року) адресу в ОРДЛО.

Заповнені респондентами анкети компанії направляли на адресу НКЦПФР засобами поштового чи кур'єрського зв'язку.

Загальні статистичні результати опитування

Статистика кількості отриманих заповнених анкет

В наступній таблиці представлено статистику повернення (відсоток отриманих НКЦПФР достатньо якісно заповнених респондентами анкет).

Таблиця 1 – Відсоток повернення якісно заповнених анкет.

Напрямок кваліфікації	Кількість сертифікованих фахівців	Доставлено анкет на адреси	Отримано заповнених анкет	%% повернення
Торгівля ЦП	1031	495	224	45.3%
Депозитарна діяльність	775	386	200	51.8%
Управління активами	926	430	178	41.4%
Головні бухгалтери	570	380	135	35.5%
Організація торгівлі	25	25	10	40.0%
Кліринг	9	9	6	66.7%
В середньому	3336	1725	753	43.7%

Слід зауважити, що вдумливе заповнення настільки об'ємних анкет (близько 400 запитань) вимагало близько півтори години чистого часу фахівця, присвяченого анкетуванню. Відсоток успішно заповнених анкет (% повернення) виявився дуже високим для подібного типу досліджень. Це свідчить про високу зацікавленість професійної спільноти в аналізі практики.

Участь керівників у опитуванні

Пакети з анкетами було доставлено у 410 компаній - професійних учасників фондового ринку (з 576). Серед 753 респондентів, що надали відповіді у опитуванні, 212 є керівниками. Відсоток участі керівників у опитуванні (близько 52% компаній) є безпрецедентно високим для такого роду досліджень. Це дозволило сформулювати для окремих напрямів кваліфікації репрезентативну картину кваліфікаційних вимог окремо з точки зору фахівця, і з точки зору керівника.

Таблиця 2 – Участь керівників у опитуванні.

Напрямок кваліфікації	Отримано заповнених анкет	З них анкет, заповнених керівниками
Торгівля ЦП	224	76
Депозитарна діяльність	200	55
Управління активами	178	78
Організація торгівлі	10	3
Кліринг	6	0

В таблиці не представлено даних по головних бухгалтерях, яких самих можна вважати керівниками (свого напряму кваліфікації).

Гендерний склад респондентів

Гендерний склад респондентів є не збалансованим і імовірно відображає поточний гендерний склад кадрового ресурсу фондового ринку з переважанням жінок:

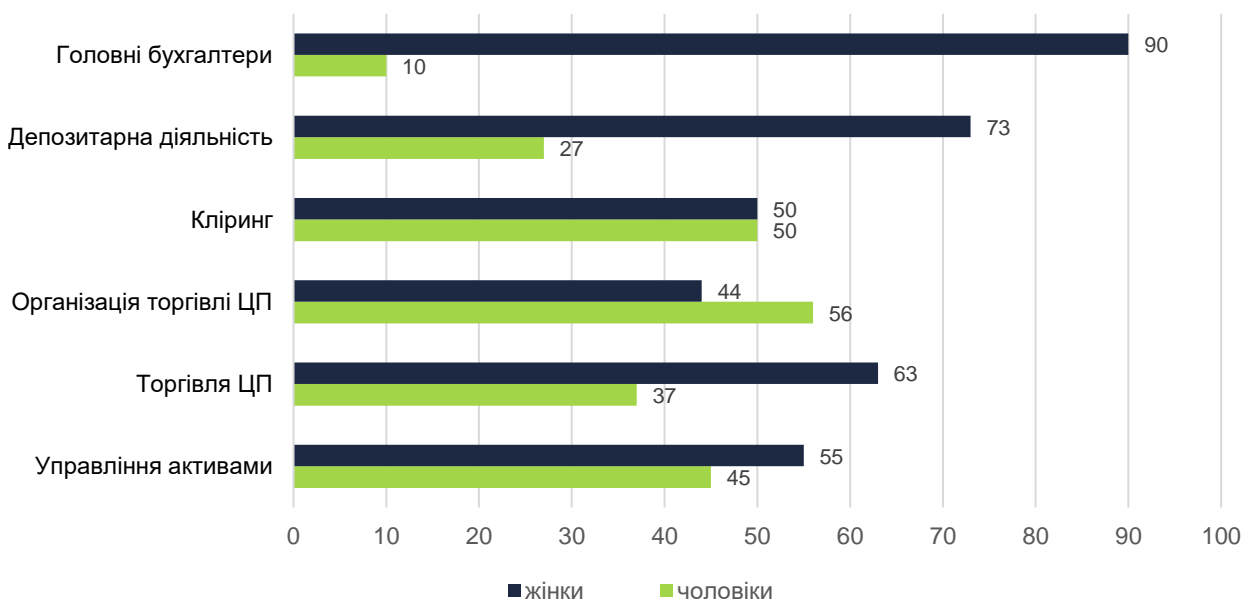
2/3 – жінки (середній вік 43 роки);

1/3 – чоловіки (середній вік 41.9 років).

Таблиця 3 – Гендерний склад респондентів по напрямах кваліфікації.

Напрямок кваліфікації	жінки	чоловіки
Головні бухгалтери	90%	10%
Депозитарна діяльність	73%	27%
Кліринг	50%	50%
Організація торгівлі ЦП	44%	56%
Торговля ЦП	63%	37%
Управління активами	55%	45%

Рисунок 2 – Гендерний склад респондентів по напрямах кваліфікації.

На основі даних опитування можна формулювати лише гіпотезу про гендерні пропорції кадрового ресурсу фондового ринку. При відсотку повернення анкет, що не перевищує 50%, з формальної точки зору не можна робити висновки про гендерний кадровий склад всього ринку. Дані опитування базуються лише на основі добровільних відповідей респондентів. Можливі суттєві гендерні відмінності в готовності і бажанні надавати відповіді на запитання великої анкети.

В наступній таблиці надано інформацію про гендерний склад з бази даних НКЦПФР по сертифікації фахівців.

Таблиця 4 – Гендерні пропорції сертифікованих фахівців за напрямом кваліфікації.

Напрямок кваліфікації	жінки	чоловіки
Торгівля ЦП	60.3%	39.7%
Депозитарна діяльність	61.8%	38.2%
Управління активами	56.6%	43.4%
Головні бухгалтери	88.0%	12.0%

Кількість фахівців з сертифікатами по напрямках кліринг та організація торгівлі цінними паперами є незначною, тож статистика не розглядається.

Порівняння двох останніх таблиць дозволяє зробити висновок про

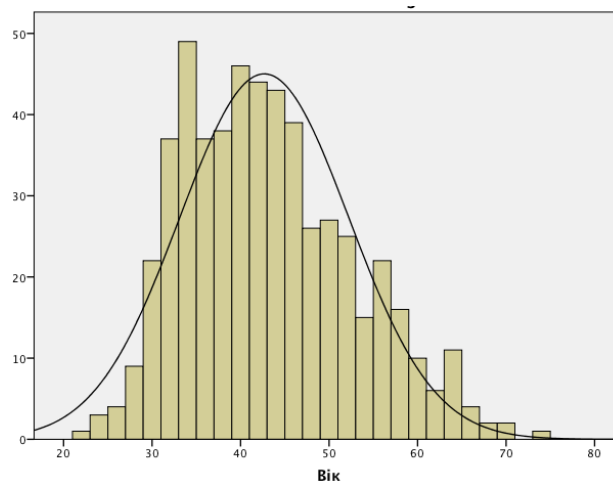
- 1) гендерну репрезентативність опитування (відмінності даних двох таблиць не перевищують похибки дослідження, крім депозитарної діяльності);
- 2) в незначній мірі більш високу готовність жінок надавати відповіді на запитання анкетування.

Відомо, що в попередні періоди гендерний склад був у більшій мірі збалансованим (крім головних бухгалтерів). Можливе пояснення підвищення гендерного дисбалансу можна знайти в періодах активного кадрового заміщення, під час якого з професії йшли більшою мірою чоловіки. Див. про такі періоди кадрового заміщення далі, у розділі про статистику досвіду роботи.

Вік респондентів

В наступній гістограмі надано розподіл респондентів за їх віком. По горизонтальній осі представлено вік виражений в роках. Висотою стовпчиків (вертикальна вісь) представлено кількість осіб серед респондентів, що мають відповідний вік.

Рисунок 3 – Розподіл респондентів за їх віком.

Розподіл має невеликі відмінності від очікуваного Гаусівського (нормального) розподілу, представленого на гістограмі кривою. Наявність окремих піків пояснюється розкритими в тексті нижче періодами активного кадрового заміщення.

В цілому віковий склад професійних кадрів фондового ринку є дещо старшим від середнього віку по спеціальностях інших груп (ринків).

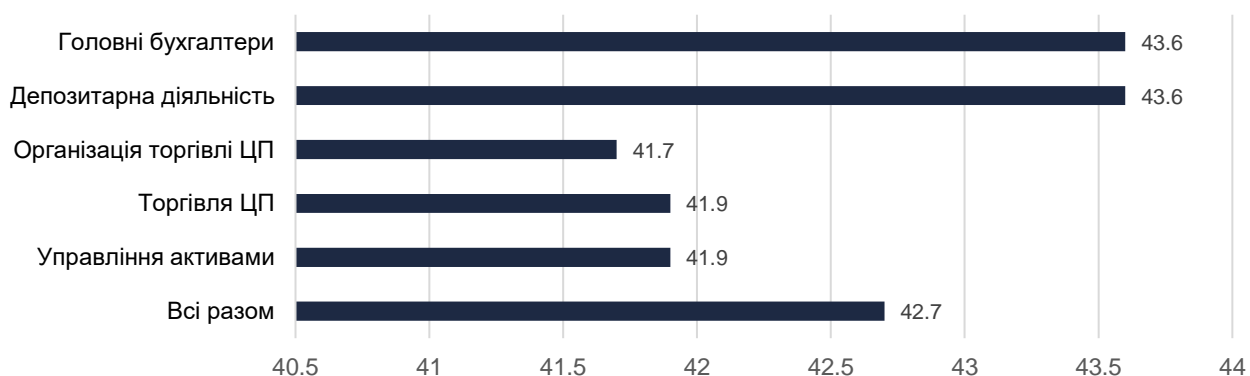
Середній вік фахівця в залежності від напрямку кваліфікації

Таблиця 5 – Середній вік респондентів в кожному напрямку кваліфікації.

Напрямок кваліфікації	середній вік респондента (років)
Головні бухгалтери	43.6
Депозитарна діяльність	43.6
Організація торгівлі ЦП	41.7
Торгівля ЦП	41.9
Управління активами	41.9
Всі разом	42.7

З наведеної таблиці видно, що найстаршою серед шести напрямів кваліфікації фондового ринку є професія головного бухгалтера професійного учасника фондового ринку.

Рисунок 4 – Середній вік респондентів в залежності від напрямку кваліфікації.

Стаж роботи на фондовому ринку

Попри найбільший середній вік, стаж роботи головних бухгалтерів є найменшим.

Таблиця 6 – Середній стаж роботи на фондовому ринку.

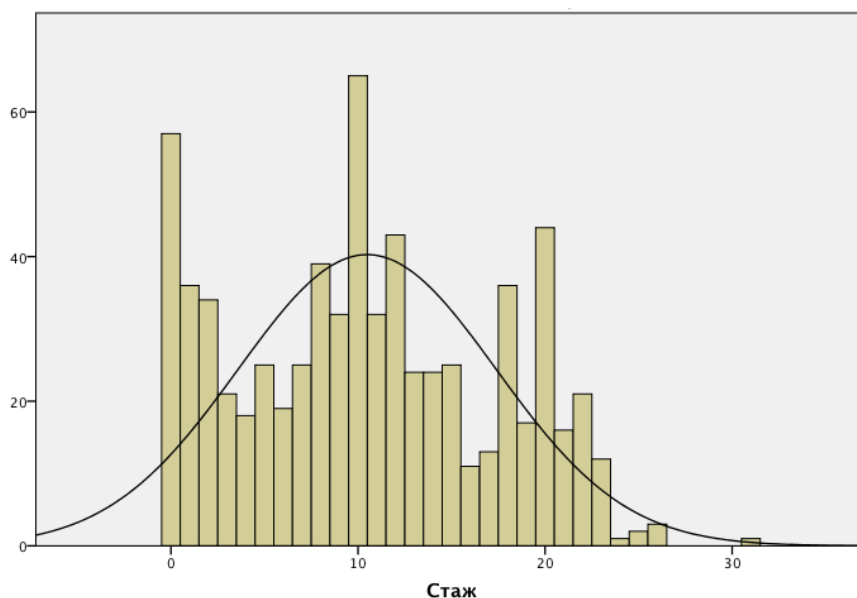
Напрямок кваліфікації	стаж (років)
Головні бухгалтери	7.0
Депозитарна діяльність	13.0
Організація торгівлі ЦП	9.4
Торгівля ЦП	11.4
Управління активами	9.4
Всі разом	10.5

Рисунок 5 – Середній стаж роботи (років) в залежності від напрямку кваліфікації.

На наступній гістограмі відображено розподіл респондентів за їх стажем роботи. Горизонтальна вісь позначає стаж роботи в роках, а висота стовпчиків відображає кількість респондентів, що мають відповідну кількість років стажу роботи на фондовому ринку.

Рисунок 6 – Розподіл респондентів за їх стажем роботи.

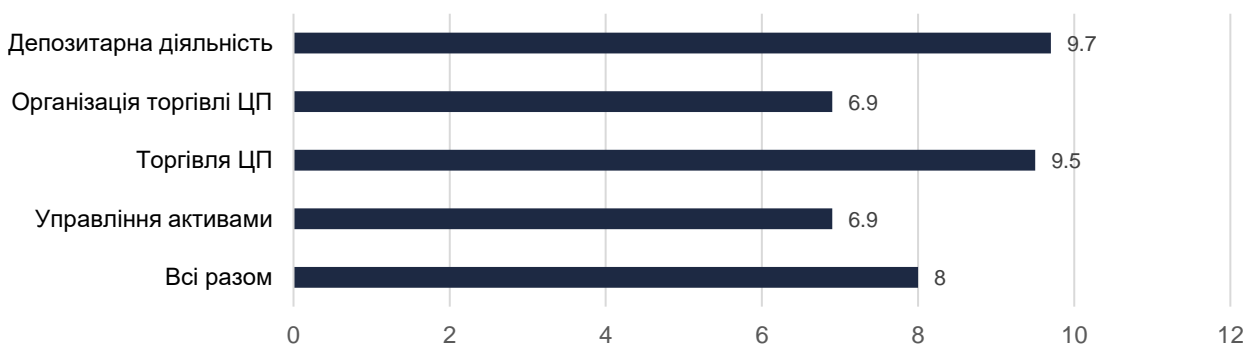
Підвищений відсоток осіб зі стажем роботи 10 і менше та 20 і менше років (станом на час проведення опитування у 2018 році), імовірно, відображає помітний відсоток оновлення кадрів, що відбувся під час та після кризових 1998 і 2008 років.

Стаж роботи керівником

Таблиця 7 – Середній стаж роботи керівником в залежності від його професійного напрямку.

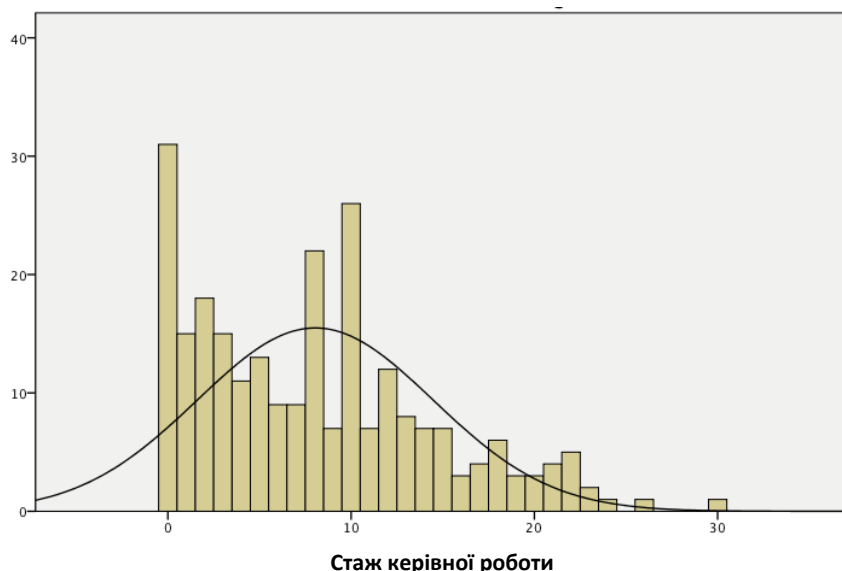
Фах керівника	стаж керівної роботи (років)
Депозитарна діяльність	9.7
Організація торгівлі ЦП	11.0
Торгівля ЦП	9.5
Управління активами	6.9
Всі разом	8.0

Рисунок 7 – Середній стаж роботи керівника (років) в залежності від професійного напрямку.

У наведеній нижче гістограмі надано розподіл респондентів, що є керівниками, за їхнім стажем роботи керівником.

Рисунок 8 – Розподіл керівників за їхнім стажем керівної роботи.

Подвійний пік в середині гістограми відображає помітний відсоток зміни керівників у післякризовий період (близько 2009 року).

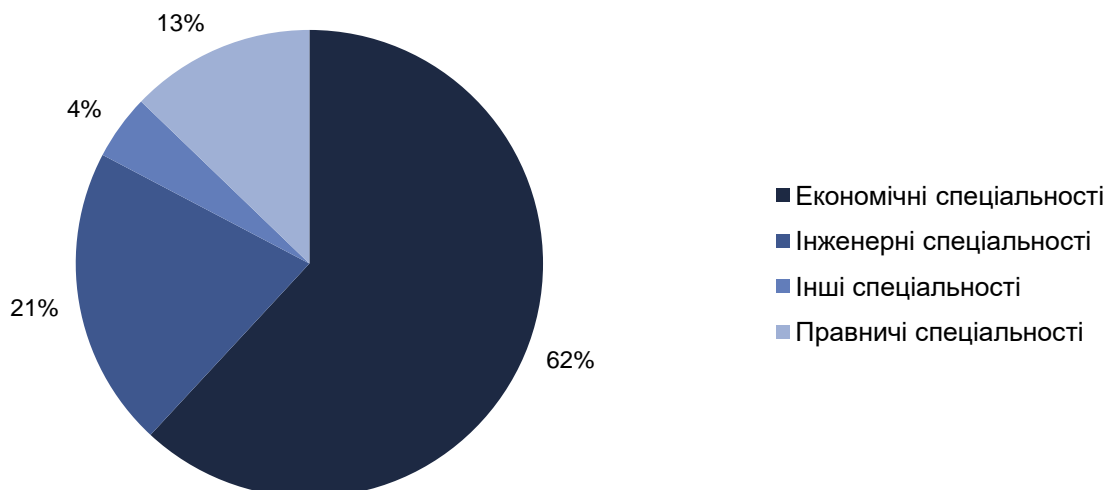
Освіта респондентів

Статистика фактичного стану розподілу фахівців фондового ринку за спеціальністю їхньої вищої освіти є вкрай важливою з огляду на вимогу чинної нормативної бази мати вищу економічну чи юридичну освіту для отримання сертифіката.

Таблиця 8 – Розподіл фахівців фондового ринку за спеціальністю їхньої вищої освіти.

Освіта	%
Економічні спеціальності	61.9%
Інженерні спеціальності	20.8%
Інші спеціальності	4.5%
Правничі спеціальності	12.8%

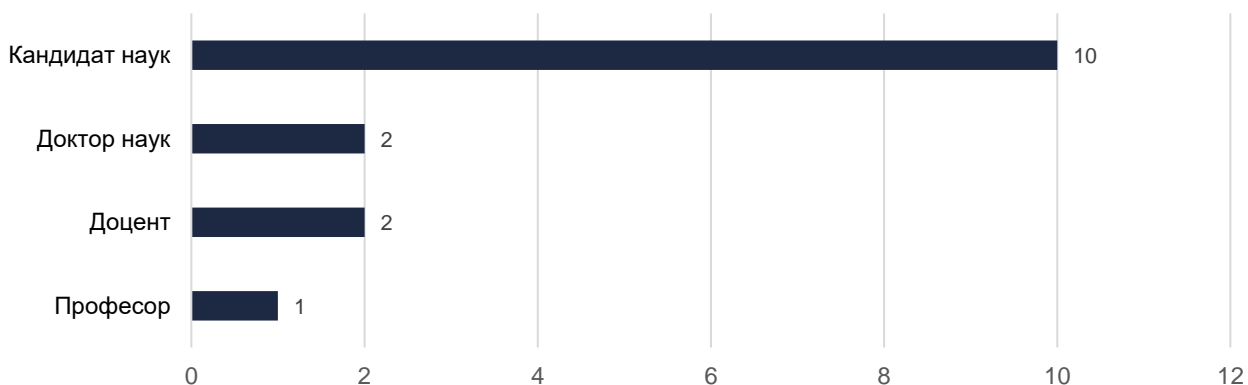
Рисунок 9 – Розподіл респондентів за спеціальністю їхньої вищої освіти.

З результатів опитування видно, що більше четвертої частини сертифікованих фахівців не відповідають вимозі нормативної бази щодо освіти. Економічну вищу освіту мають менше ніж 2/3 сертифікованих фахівців, що надавали відповіді в опитуванні.

Серед респондентів достатньо представлені особи з високим академічним рівнем.

Рисунок 10 – Кількість осіб (15 з 753 з респондентів), що мають наукові ступені і звання.

Кожен 50-й професіонал фондового ринку має науковий ступінь чи звання.

Результати опитування в частині кваліфікаційних вимог

Формування вагових коефіцієнтів

За результатами обробки статистики відповідей респондентів для кожного пункту кваліфікаційних вимог було сформовано три вагових коефіцієнти: важливість, критичність, частота застосування. Значення кожного з вагових коефіцієнтів (виражене у відсотках) відображає близькість центра ваги статистики

відповідей респондентів до варіанта відповіді, що позначає найбільшу важливість, критичність чи частоту використання.

На кількох наступних рисунках представлено приклади значень вагового коефіцієнта для різних розподілів відповідей респондентів між запропонованими варіантами відповіді. Приклади наведено для шкали «ВАЖЛИВІСТЬ».

Рисунок 11 – Приклад розподілу відповідей для вагового коефіцієнта 20%.

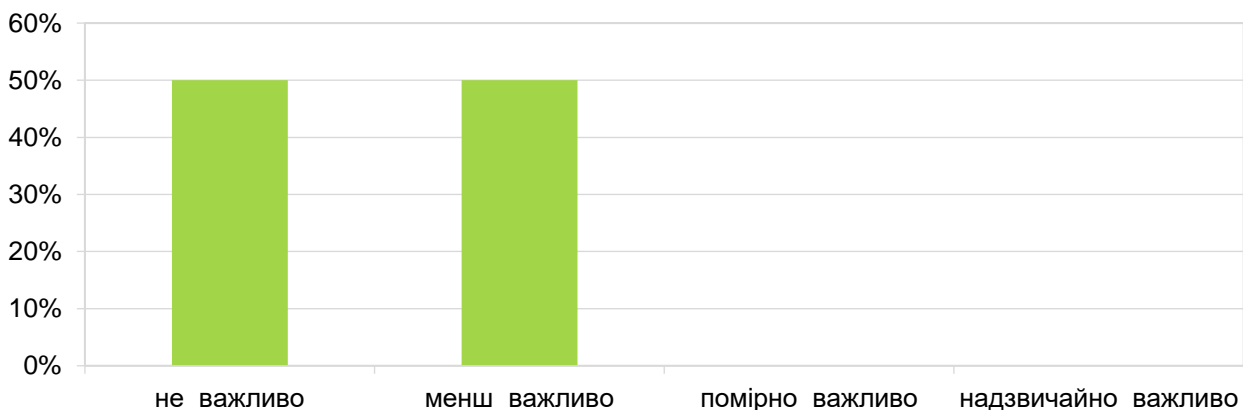

Рисунок 12 – Приклад розподілу відповідей для вагового коефіцієнта 50%.

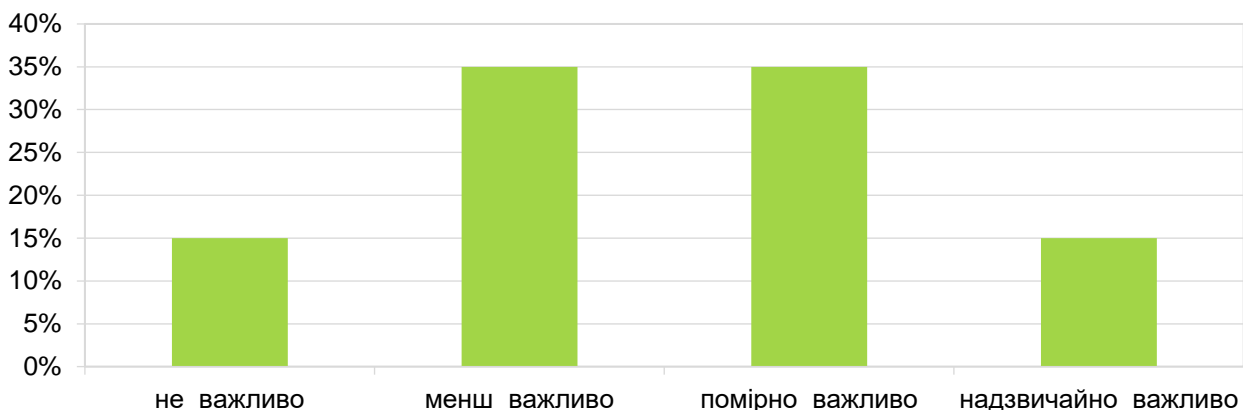

Рисунок 13 – Приклад розподілу відповідей для вагового коефіцієнта 80%.

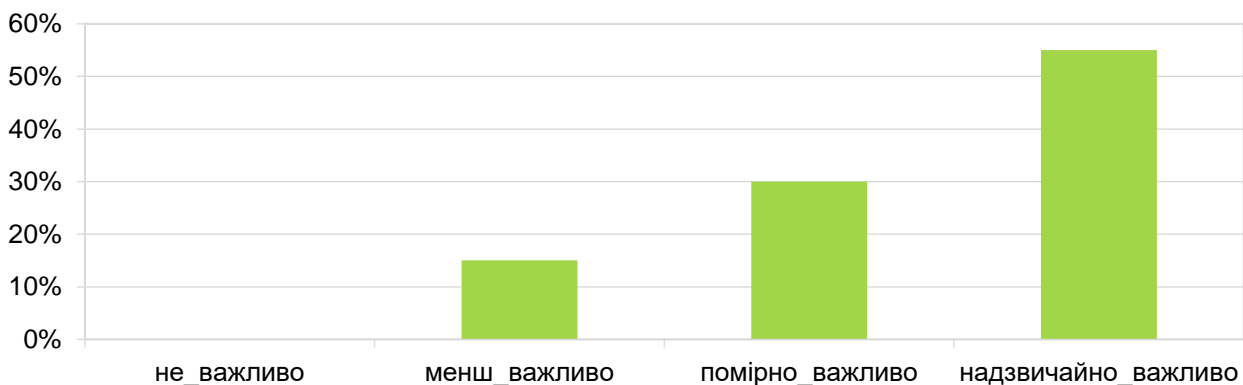
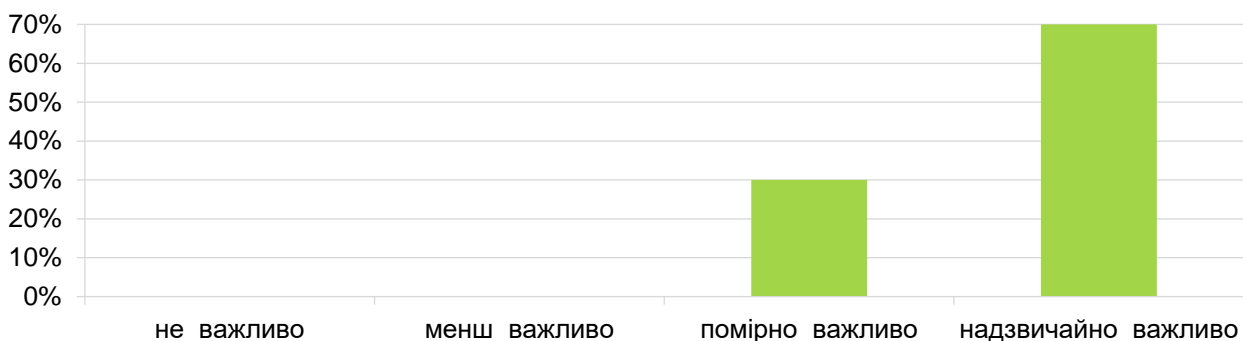

Рисунок 14 – Приклад розподілу відповідей для вагового коефіцієнта 90%.

Центрованість шкал

Застосовані в опитуванні вербальні шкали є суб'єктивними. В різних шкалах і різних анкетуваннях центральна тенденція відповідей респондентів є різною.

Для переведення вербальних шкал у числовий вигляд необхідна точка відліку, тому враховуються не абсолютне значення % (виражений у відсотках ваговий коефіцієнт у відсотках), а його співвідношення зі своїм усередненим значенням по всіх пунктах програми. Середньостатистичний розподіл відповідей на всі запитання однієї шкали є нульовою точкою відліку.

В цьому дослідженні застосовано переведення ваги в шкалу логітів.

Шкала логітів є «нуль-центрованою» симетричною шкалою.

0 логітів – це середнє значення ваги

+1 логіт – дуже висока вага

-1 логіт – дуже низька вага

Вага в логітах може приймати значення вище +1 і нижче -1 для вкрай вагомих і вкрай незначних кваліфікаційних вимог.

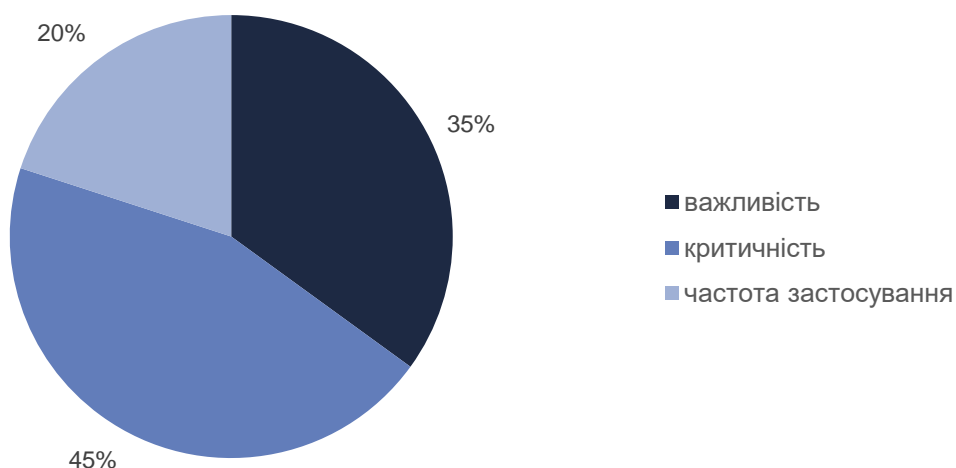
Загальна вага пункту кваліфікаційних вимог. Внесок різних шкал

НКЦПФР було узгоджено наступне **співвідношення внесків** трьох шкал для формування загальної ваги елемента кваліфікаційних вимог:

- важливість – **35%**
- критичність – **45%**
- частота застосування – **20%**

Домінування параметра «критичність» відображає ціль державного регулювання щодо кваліфікації професіоналів фондового ринку: не допустити до роботи на ринку фахівця, слабкість окремих знань якого здатна привести до негативних наслідків для клієнтів і ринку. Саме шкала критичності відображає важкість наслідків некомпетентності у окремих питаннях (розділах кваліфікаційних вимог).

Рисунок 15 – Внесок трьох параметрів у формування загальної ваги пункту кваліфікаційних вимог.

Підсумкове значення параметра «ВАГА» для кожного пункту програми розраховувалось як зважене середнє (з вказаними вище ваговими коефіцієнтами) параметрів важливість, критичність та частота використання.

Опис даних

В Додатках №1–№7 в графічних таблицях наведено статистику результатів обробки відповідей респондентів. Нижче наведено детальні пояснення елементів таких таблиць.

Для кожного пункту (рядка) чернетки програми кваліфікаційних вимог розраховано представлені в шкалі логітів вагові коефіцієнти:

- Важливість
- Критичність
- Частота

Про шкалу логітів див. вище. Нульове значення в логітах – середнє. Першою гістограмою в центрі кожного рядка представлено графічне відображення вагових коефіцієнтів, зручне для їх порівняння. Позитивне значення параметра представляється зеленим стовпчиком вгору від нульової горизонтальної лінії. Негативне значення – червоним стовпчиком вниз від нульової лінії.

Центральне місце в кожній з таблиць займає колонка з розрахованими значеннями параметра «ВАГА» для кожного пункту чернетки програми кваліфікаційних вимог.

В правій частині кожної з таблиць наведено статистику відповідей респондентів на запитання щодо управлінської спеціалізованості по кожному пункту проекту програми (вимога має висуватись лише до фахівця, лише до керівника, чи і до фахівця, і до керівника одночасно).

Нижче представлено по п'ять пунктів проекту програми з найвищою вагою і по п'ять пунктів з найнижчою вагою по кожному з шести напрямів кваліфікації та по спільних для всіх напрямів кваліфікації базових компетенціях. Повні дані по всіх пунктах програм надано в Додатках №1–№7.

У представлених в наступних графічних таблицях зеленим підсвічено комірки з даними по пунктах підвищеної ваги, а рожевим – комірки з даними по питаннях найнижчої ваги. Рожевим підсвічено також

комірки, у яких наведено відповідні дані по пунктах, щодо яких респонденти продемонстрували найменшу згуртованість у думці, що відповідні знання необхідні одночасно і спеціалісту, і керівнику.

Базові кваліфікаційні вимоги

В цьому розділі надано інформацію по окремих пунктах базових кваліфікаційних вимог за результатами обробки відповідей респондентів. Інформацію щодо результатів опитування по всіх пунктах проекту базових кваліфікаційних вимог надано в Додатку №1.

Нижче надано інформацію по п'яти пунктах, що за результатами опитування є найвагомішими на думку ринку.

Таблиця 9 – Базові кваліфікаційні вимоги. Найвагоміші пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти	кер.+спец.
2.15 Види правопорушень. Кримінальна, адміністративна та майнова відповідальність за порушення законодавства про цінні папери	1.25	1.47	0.29		<u>1.15</u>	7.4%	4.0%	88.7%		
2.14 Система, суб'єкти і завдання фінансового моніторингу на фондовому ринку	0.99	1.19	0.96		<u>1.07</u>	4.4%	13.2%	82.4%		
2.13 Оподаткування операцій з ЦП	0.88	1.09	0.62		<u>0.92</u>	10.3%	14.9%	74.8%		
2.5.1. Поняття цінних паперів (далі - ЦП). Класифікація ЦП	0.76	0.41	0.87		<u>0.63</u>	2.3%	14.9%	82.8%		
2.16.1. Поняття конфіденційної та інсайдерської інформації	0.60	0.69	0.39		<u>0.60</u>	6.0%	10.3%	83.7%		

Вищенаведені 5 пунктів мають приблизні еквіваленти (відповідники) серед питань Тем 5, 11 та 16 старої Базової програми навчання фахівців фондового ринку. На відміну від формулювань старої програми, розроблені робочими групами НКЦПФР у 2018 році пункти програми базових кваліфікаційних вимог містять конкретизовані формулювання.

Нижче наведено п'ять пунктів, що за результатами опитування визнані респондентами найменш важливими (найменш вагомими). Чотири з них мають відповідники у старій програмі (питання Тем 7 та 13). Пункт 2.10.1.4. Індекс ФБ не має відповідника у старій програмі.

Таблиця 10 – Базові кваліфікаційні вимоги. Найменш вагомі пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти	кер.+спец.
2.6.2. Обіг похідних (деривативів)	-0.36	-0.41	-1.01		<u>-0.51</u>	6.7%	25.8%	67.5%		
2.10.1.4. Індекс ФБ	-0.45	-0.60	-0.72		<u>-0.57</u>	9.5%	35.2%	55.3%		
2.11.1. Трирівнева структура пенсійного забезпечення	-0.39	-0.45	-1.23		<u>-0.59</u>	15.4%	20.1%	64.6%		
2.11.2. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування	-0.43	-0.57	-1.23		<u>-0.65</u>	15.0%	21.8%	63.1%		
2.11.3. Система недержавного пенсійного забезпечення	-0.44	-0.58	-1.25		<u>-0.67</u>	15.0%	21.1%	63.9%		

Торгівля ЦП

В цьому розділі надано інформацію по окремих пунктах кваліфікаційних вимог до торговців цінними паперами за результатами обробки відповідей респондентів. Інформацію по всіх пунктах цих кваліфікаційних вимог надано в Додатку №2.

Чотири з п'яти визнаних респондентами найвагомими серед пунктів програми відповідають схожим питанням Тем 1 та 3 старої Спеціалізованої програми навчання фахівців з питань торгівлі цінними паперами. В старій програмі відсутнє питання, що було б еквівалентним пункту 1.10. Особливості здійснення фінансового моніторингу торговця ЦП.

Таблиця 11 – Торгівля ЦП. Найвагомші пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти кер.+спец.
1.1.3. Обов'язки та обмеження торговців при здійсненні операцій з цінними паперами	1.41	1.45	1.55		1.46	1.9%	11.8%	86.3%	
1.10 Особливості здійснення фінансового моніторингу торговцями ЦП	1.15	1.41	1.39		1.32	5.2%	9.0%	85.8%	
1.1.2. Вимоги до договорів, що укладаються торговцем цінними паперами	1.34	1.12	1.66		1.30	0.5%	22.5%	77.0%	
1.3.4. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами	1.40	1.37	0.89		1.29	4.7%	6.6%	88.6%	
1.4.2. Строки подання та зміст адміністративних даних	0.87	0.81	0.78		0.83	1.9%	42.2%	55.9%	

Чотири серед наведених нижче розділів програми, визнаних респондентами найменш вагомими, мають схожі питання в старій програмі. Але пункт 1.2.8. не має еквіваленту в старій програмі.

Таблиця 12 – Торгівля ЦП. Найменш вагомші пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти кер.+спец.
1.1.7. Консультаційні послуги торговців цінними паперами	-0.46	-0.81	-0.58		-0.64	9.4%	29.6%	61.0%	
1.2.6. Торгові стратегії на фондовій біржі	-0.54	-0.66	-0.81		-0.65	15.6%	29.7%	54.7%	
1.2.7. Маржинальні операції на фондовій біржі	-0.61	-0.56	-1.26		-0.72	7.1%	34.0%	59.0%	
1.5.6. Технічний аналіз та його значення на фондовому ринку	-0.60	-0.74	-0.96		-0.74	8.1%	44.5%	47.4%	
1.2.8. Базові засади маркетмейкера	-0.59	-0.71	-1.11		-0.75	10.0%	40.7%	49.3%	

Респонденти, що репрезентують ринок, вважають неважливими консультаційні послуги. Представники НКЦПФР звернули на це увагу, оскільки консультації клієнтів – це відповідальність.

За результатами розгляду статистики відповідей на запитання про спеціалізованість знань (потрібно знати або лише керівнику, або лише спеціалісту) **не виявлено пунктів програми, що спонукають розділення тестування на два види: окремо для спеціалістів, і окремо для керівників.**

Управління активами

В цьому розділі надано інформацію по окремих пунктах кваліфікаційних вимог до фахівців з управління активами за результатами обробки відповідей респондентів. Інформацію по всіх пунктах цих кваліфікаційних вимог надано в Додатку №3.

Серед визнаних респондентами найвагоміших пунктів чотири мають відповідників у старій Спеціалізованій програмі навчання фахівців з питань управління активами. Пункти 1.6.1 та 1.7.1. конкретизовано, в порівнянні зі старою програмою.

Пункт 1.7.7. Основні вимоги до здійснення фінансового моніторингу не має відповідника у старій програмі.

Таблиця 13 – Управління активами. Найвагоміші пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти	кер.+спец.
1.11.1 Ліцензійні умови провадження професійної діяльності з управління активами	1.90	1.79	1.07		<u>1.69</u>	10.9%	5.1%	84.0%		
1.11.2 Підстави для анулювання та зупинення дії ліцензії на провадження професійної діяльності з управління активами	1.76	2.37	-0.10		<u>1.66</u>	20.8%	4.0%	75.1%		
1.7.7 Основні вимоги до здійснення фінансового моніторингу	1.34	1.39	1.35		<u>1.36</u>	8.0%	10.2%	81.8%		
1.6.1 Оцінка вартості чистих активів ІСІ	1.35	1.31	1.26		<u>1.31</u>	2.3%	12.6%	85.1%		
1.7.1 Обмеження діяльності КУА	1.38	1.34	0.84		<u>1.25</u>	13.2%	2.3%	84.5%		

Серед наведених нижче п'яти найменш вагомих пунктів чотири мають еквіваленти в Тематиках 6, 8 та 12 старої програми.

В старій програмі відсутній еквівалент пункту 1.7.6. Завдання та принципи функціонування комплаєнс-контролю.

Таблиця 14 – Управління активами. Найменш вагомими пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти	кер.+спец.
1.4.5 Принципи побудови ризик-менеджменту	-0.40	-0.58	-0.75		<u>-0.55</u>	38.3%	16.6%	45.1%		
1.5.5 Критерій оцінки ефективності інвестиційних проектів (NPV, IRR, ін.)	-0.39	-0.53	-0.90		<u>-0.56</u>	26.3%	20.6%	53.1%		
1.7.6 Завдання та принципи функціонування комплаєнс –контролю	-0.50	-0.67	-0.59		<u>-0.59</u>	28.7%	20.7%	50.6%		
1.9.2 Функції адміністратора НПФ. Взаємодія КУА з адміністратором	-0.58	-0.66	-0.73		<u>-0.65</u>	24.9%	20.8%	54.3%		
1.9.1 Види НПФ і органи управління НПФ	-0.61	-0.72	-1.01		<u>-0.74</u>	24.7%	18.4%	56.9%		

Майже всі теми за думкою респондентів мають знати і керівники, і фахівці.

Є група відповідей, які отримали досить великі відсотки – «тільки керівникам»:

1.4.5 Принципи побудови ризик-менеджменту (38% - тільки керівникам)

1.7.5 Завдання та принципи функціонування ризик-менеджменту в КУА (31% - тільки керівникам)

1.7.4 Завдання внутрішнього контролю та аудиту в КУА (25% - тільки керівникам)

Окремий коментар до наведених статистичних результатів надали члени НКЦПФР: фахівці не відчують спільної відповідальності за такі процеси як ризик-менеджмент. З іншого боку, саме цю тему респонденти часто зазначали як таку, що потребує додаткового вивчення. Тобто фахівцям не вистачає знань.

Депозитарна діяльність

Нижче представлено інформацію по окремих пунктах кваліфікаційних вимог до фахівців з депозитарної діяльності за результатами обробки відповідей респондентів. Інформацію по всіх пунктах цих кваліфікаційних вимог надано в Додатку №4.

Серед визнаних респондентами п'яти найвагоміших пунктів всі мають відповідники у старій Спеціалізованій програмі навчання фахівців з питань депозитарної діяльності (питання Теми 8, 9 та 11). Пункти 1.6.2. та 1.10.2. конкретизовано, в порівнянні зі старою програмою.

Таблиця 15 – Депозитарна діяльність. Найвагоміші пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти	кер.+спец.
1.2.2. Доступ, розкриття та нерозголошення інформації, що міститься у системі депозитарного обліку	1.96	1.77	1.84		1.85	1.1%	7.3%	91.6%		
1.6.2. Строки подання та зміст адміністративних даних	1.50	1.35	1.17		1.37	1.7%	28.2%	70.1%		
1.8.2. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності депозитарними установами	1.36	1.44	0.49		1.22	14.1%	4.0%	81.9%		
1.10.2. Захист інформації, що міститься в системі депозитарного обліку, при її обробці в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах	1.02	1.22	1.28		1.16	5.1%	15.8%	79.1%		
1.6.1. Види адміністративних даних, що подаються	1.24	1.11	1.05		1.14	1.7%	24.3%	74.0%		

Наразі депозитарна діяльність в Україні включає в себе тільки облік, тому в перелік запитань, які не є важливими для ринку, потрапили ті, що стосуються asset management, asset custody and safekeeping (управління активами та їх зберігання):

1.5.2. Переведення випущених емітентом у документарній формі акцій на пред'явника в іменні акції

1.12.3 Основи фінансових обчислень. Вартість грошей у часі. Прості та складні проценти. Теперішня та майбутня вартість. Ануїтет

1.12.4 Фундаментальний аналіз та його значення для оцінки акцій. Методи фундаментального аналізу

1.12.5 Оцінка вартості облігацій та акцій

Представники НКЦПФР надали наступний коментар: в майбутньому Комісія може розглянути питання про те, щоб видавати два види ліцензії для провадження депозитарної діяльності – на облік ЦП та на safe keeping/custody (зберігання).

Наведені нижче п'ять найменш вагомих пунктів мають еквіваленти в Темі 14 старої програми.

Таблиця 16 – Депозитарна діяльність. Найменш вагомі пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти кер.+спец.
1.12.2 Справедлива вартість цінних паперів	-0.64	-0.71	-1.17		-0.78	18.6%	41.3%	40.1%	
1.12.6 Нормативні правила оцінки активів для визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування, оцінки чистої вартості	-0.78	-0.80	-1.41		-0.92	17.9%	39.9%	42.2%	
1.12.5 Оцінка вартості облігацій та акцій	-1.05	-1.19	-1.81		-1.26	24.6%	31.6%	43.9%	
1.12.3 Основи фінансових обчислень. Вартість грошей у часі. Прості та складні проценти. Теперішня та майбутня вартість. Ануїтет	-1.20	-1.29	-1.82		-1.36	22.2%	32.2%	45.6%	
1.12.4 Фундаментальний аналіз та його значення для оцінки акцій. Методи фундаментального аналізу	-1.23	-1.38	-2.08		-1.47	26.9%	31.0%	42.1%	

У наступній таблиці надано детальну статистику відповідей респондентів про спеціалізованість необхідності знань (знання необхідні лише для керівників чи лише для спеціалістів). Найменший відсоток консолідованої думки про необхідність знань одночасно і спеціалісту, і керівнику було отримано щодо пунктів розділу 1.12. Оцінювання вартості фінансових активів в процесі обслуговування інвестиційних інвесторів.

В 6 колонках в правій частині наведеної нижче таблиці надано відсоток респондентів двох категорій (керівники і спеціалісти), що обрали кожен з трьох запропонованих варіантів відповіді: знання необхідні

- лише для керівників;
- лише для спеціалістів;
- і для керівників, і для спеціалістів.

Категорія респондентів вказана в дужках в заголовку кожної з 6 колонок. Колонки зі статистикою відповідей керівників позначено сірим фоном.

Для прикладу:

- **«Кер.(спец)»** позначає колонку, в якій надано відсоток спеціалістів («(спец)»), що обрали варіант відповіді про те, що відповідні знання потрібні лише для керівників («Кер.»).
- **«Спец.(кер)»** позначає колонку, в якій вказано відсоток керівників («(кер)»), що обрали варіант відповіді про те, що відповідні знання потрібні лише для спеціалістів («Спец.»).
- **«Всі(спец)»** позначає колонку, в якій надано відсоток спеціалістів («(спец)»), що обрали варіант відповіді про те, що відповідні знання потрібні і для керівників, і для спеціалістів («Всі»).

Таблиця 17 – Розподіл відповідей керівників і спеціалістів на питання про необхідність відповідних знань для керівника і для спеціаліста (Розділ 1.12. Депозитарна діяльність).

Розділ	керівники спеціалісти кер.+спец.	Кер. (кер)	Кер.(спец)	Спец. (кер)	Спец.(спец)	Всі (кер)	Всі(спец)
1.12.1 Основні підходи до оцінки активів		21.8%	12.4%	41.8%	37.2%	36.4%	50.4%
1.12.2 Справедлива вартість цінних паперів		22.6%	16.8%	43.4%	40.3%	34.0%	42.9%
1.12.3 Основи фінансових обчислень. Вартість грошей у часі. Прості та складні проценти. Теперішня та майбутня вартість. Ануїтет		27.8%	19.7%	37.0%	29.9%	35.2%	50.4%
1.12.4 Фундаментальний аналіз та його значення для оцінки акцій. Методи фундаментального аналізу		30.2%	25.4%	32.1%	30.5%	37.7%	44.1%
1.12.5 Оцінка вартості облигацій та акцій		30.2%	22.0%	30.2%	32.2%	39.6%	45.8%
1.12.6 Нормативні правила оцінки активів для визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування, оцінки чистої вартості активів недержавних пенсійних фондів		18.5%	17.6%	42.6%	38.7%	38.9%	43.7%

Гістограма в центральній колонці представленої вище таблиці візуалізує числові дані, представлені в 6 колонках в правій частині таблиці.

Чи варто розподіляти тестування на окремі – для керівників і для фахівців (спеціалістів)?

Результати репрезентативного опитування ринку показують, що:

- є консенсус, що більшість тем потрібно знати і фахівцям, і керівникам;
- є перелік питань, які, на думку ринку, необхідно знати тільки фахівцям (див. нижче).

В дизайні тесту це може бути враховано шляхом зменшення кількості таких запитань для керівника.

Для НКЦПФР ці дані показали, що наразі немає необхідності в поділі сертифікатів на сертифікат спеціаліста бек-офісу і сертифікат керівника.

Нижче наведено статистику вибору керівниками і фахівцями варіантів відповідей «Тільки спеціалістам» і «Тільки керівникам» по окремих питаннях. Перелічено лише питання, по яких серед респондентів була найнижчою єдність щодо необхідності відповідних знань як керівникам, так і фахівцям.

Необхідно знати тільки спеціалістам:

1.3.1. Внесення змін до системи депозитарного обліку при проведенні адміністративних операцій (обрали керівники - 52,7%, спеціалісти - 50,8%)

1.3.3. Порядок здійснення інформаційних операцій (обрали керівники - 60,4%, спеціалісти - 58,5%)

1.4.3. Порядок дій при отриманні розпоряджень та/або інших документів щодо здійснення депозитарних операцій (обрали керівники - 48,1%, спеціалісти - 55,3%)

Необхідно знати тільки керівникам:

1.8.1. Загальні вимоги до процедури отримання ліцензії на провадження депозитарної діяльності (обрали керівники - 32,7%; спеціалісти - 38,7%)

1.8.4. Зупинення дії ліцензії та анулювання ліцензії на провадження депозитарної діяльності (обрали керівники - 34,5; спеціалісти - 25,4)

Кліринг

Нижче представлено інформацію по окремих пунктах кваліфікаційних вимог до фахівців з клірингової діяльності за результатами обробки відповідей респондентів. Інформацію по всіх пунктах цих кваліфікаційних вимог надано в Додатку №5.

Серед визнаних респондентами п'яти найвагомійших пунктів всі мають приблизні відповідники у старій Спеціалізованій програмі навчання фахівців з питань клірингової діяльності (питання Тем 1, 2, 3, 5 та 9).

Таблиця 18 – Клірингова діяльність. Найвагомійші пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти кер.+спец.
1.2.1. Внутрішні документи особи, які потрібні для провадження КД.	3.00	3.00	3.00		3.00	0.0%	0.0%	100.0%	
1.2.7. Взаємодія учасників депозитарної системи при здійсненні розрахунків за правочинами з цінними паперами.	3.00	3.00	1.75		2.75	0.0%	16.7%	83.3%	
1.3.1. Ризики професійної діяльності на фондовому ринку.	3.00	3.00	0.53		2.51	0.0%	0.0%	100.0%	
1.2.3. Вимоги до організації внутрішньої системи обліку особи, яка провадить КД.	2.74	1.31	1.75		1.90	16.7%	0.0%	83.3%	
1.2.5. Договірні відносини між особою, що здійснює КД та учасником клірингу.	3.00	1.31	0.87		1.81	0.0%	0.0%	100.0%	

Наведені нижче п'ять найменш вагомих пунктів мають подібні питання в Тем 3, 5 і 9 старої програми.

Таблиця 19 – Клірингова діяльність. Найменш вагомий пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти кер.+спец.
1.3.2. Пруденційні нормативи клірингової діяльності та порядок розрахунків пруденційних показників клірингової діяльності	2.74	0.30	-2.25		0.65	83.3%	0.0%	16.7%	
1.1.2. Облікові та інформаційні депозитарні операції.	1.73	-0.56	0.23		0.40	0.0%	16.7%	83.3%	
1.1.1. Цінні папери, що обслуговуються депозитарною системою.	1.73	-0.80	-2.25		-0.20	0.0%	0.0%	100.0%	
1.3.3. Державний контроль у процесі здійснення пруденційного нагляду.	1.32	-0.80	-2.25		-0.35	100.0%	0.0%	0.0%	
1.2.2. Організаційно-технічне забезпечення діяльності особи, яка провадить КД: приміщення, сховища, комп'ютерна техніка і оргтехніка, фахівці	0.56	-1.34	-3.00		-1.01	100.0%	0.0%	0.0%	

Організація торгівлі цінними паперами

Нижче надано інформацію по окремих пунктах кваліфікаційних вимог до фахівців з організації торгівлі на фондовому ринку за результатами обробки відповідей респондентів. Інформацію по всіх пунктах цих кваліфікаційних вимог надано в Додатку №6.

Серед визнаних респондентами найвагомими п'яти пунктів програми всі мають приблизні відповідники у старій Спеціалізованій програмі навчання фахівців з організації торгівлі на фондовому ринку (питання Тем 1, 2 та 5). Пункти оновленої програми конкретизовані у порівнянні зі старою програмою.

Таблиця 20 – Організація торгівлі ЦП. Найвагомші пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти кер.+спец.
1.2.11. Порядок розрахунку біржею поточної ціни цінного папера.	1.83	1.47	0.38		1.38	0.0%	77.8%	22.2%	
1.2.7. Біржові контракти.	1.34	1.47	0.38		1.21	0.0%	22.2%	77.8%	
1.4.4. Запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з похідними (деривативами).	0.96	1.59	0.12		1.08	0.0%	20.0%	80.0%	
1.4.1.1. Ф'ючерсний контракт.	0.96	1.08	0.33		0.89	0.0%	20.0%	80.0%	
1.1.3. Ліцензійні умови провадження діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку.	0.07	1.59	0.55		0.85	30.0%	0.0%	70.0%	

Наведені нижче п'ять найменш вагомих пунктів мають подібні питання в Тем 1, 2, 4 і 7 старої програми.

Таблиця 21 – Організація торгівлі ЦП. Найменш вагомші пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти кер.+спец.
1.3.6. Вимоги до порядку подання, реєстрації в системі депозитарного обліку розпоряджень та інших документів і вимоги до їх змісту. Надання депозитарним установам інформації за укладеними договорами щодо цінних паперів.	-0.24	-0.60	-0.68		-0.49	0.0%	30.0%	70.0%	
1.2.18. Державне регулювання та контроль за діяльністю фондових бірж. Повноваження державних представників на фондових біржах.	-0.81	-0.30	-0.48		-0.51	60.0%	0.0%	40.0%	
1.1.6. Вимоги до кандидатури керівника фондової біржі та порядок погодження Комісією такої особи.	-0.61	-0.44	-0.68		-0.55	80.0%	0.0%	20.0%	
1.6.5. Державний контроль у процесі здійснення пруденційного нагляду	-0.42	-0.75	-0.91		-0.67	10.0%	10.0%	80.0%	
1.1.7.1. Умови проходження сертифікації.	-0.42	-0.96	-0.68		-0.72	0.0%	0.0%	100.0%	

Головні бухгалтери

Нижче надано інформацію по окремих пунктах кваліфікаційних вимог до головних бухгалтерів професійних учасників фондового ринку за результатами обробки відповідей респондентів. Інформацію по всіх пунктах цих кваліфікаційних вимог надано в Додатку №7.

Серед визнаних респондентами найвагомшими п'яти пунктів програми чотири мають приблизні відповідники у старій Спеціалізованій програмі навчання головних бухгалтерів професійних учасників фондового ринку. Пункти 1.3.2.3., 1.3.2.4. та 1.4.1. оновленої програми конкретизовані у порівнянні зі старою програмою. Зокрема у п.1.4.1. мова йде про конкретний стандарт МСФЗ 15.

Таблиця 22 – Головні бухгалтери. Найвагомші пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти кер.+спец.
1.13 Підготовка і розрахунок даних щодо пруденційних нормативів	1.03	1.28	1.01		1.14	5.5%	18.9%	75.6%	
1.3.2.4 Дебіторська заборгованість	1.20	0.97	1.34		1.12	0.0%	34.4%	65.6%	
1.3.2.3 Грошові кошти	1.08	0.77	1.42		1.01	0.0%	36.4%	63.6%	
1.4.2 Визнання доходу відповідно до МСФЗ 15	1.21	0.79	1.01		0.98	0.0%	45.7%	54.3%	
1.4.1 Структура та зміст звіту про сукупні прибутки та збитки (МСБО 1)	1.22	0.79	0.61		0.90	0.0%	40.8%	59.2%	

Три з наведених нижче визнаних найменш вагомими пунктів мають приблизні відповідники у старій програмі.

Таблиця 23 – Головні бухгалтери. Найменш вагомі пункти.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти кер.+спец.
1.8.10 Припинена діяльність (МСФЗ 5)	-0.39	-0.42	-1.70		-0.67	4.0%	30.6%	65.3%	
1.8.7 Умовні активи та умовні зобов'язання (МСБО 37)	-0.52	-0.75	-1.03		-0.73	0.0%	64.8%	35.2%	
1.8.6 Операційні сегменти. Фінансова інформація за сегментами (МСФЗ 8)	-0.62	-0.90	-1.06		-0.84	2.4%	55.1%	42.5%	
1.9 Об'єднання бізнесу. Види та способи об'єднання (МСФЗ 3)	-0.62	-0.65	-1.77		-0.86	14.4%	24.0%	61.6%	
1.12 Спільна діяльність (МСФЗ 11)	-0.77	-0.81	-1.87		-1.01	7.4%	36.1%	56.6%	

Немає відповідника у старій програмі до пункту 1.8.7. Умовні активи та умовні зобов'язання (МСБО 37). Також в старій програмі відсутній відповідник до п. 1.12. Спільна діяльність (МСФЗ 11).

Формування програм кваліфікаційного іспиту

Наступним етапом аналізу практики після обробки результатів опитування був критичний експертний аналіз їх результатів та повторне опрацювання переліку кваліфікаційних вимог з метою врахування цілей державного регулювання та бажаного вектору розвитку професії.

Контроверсійність результатів опитування як відображення незрілості професії

Проведене в 2018 році опитування представників професій, кваліфікаційні вимоги щодо яких встановлює НКЦПФР, надало багато контроверсійних результатів.

В якості прикладу далі наведено зафіксовані в опитуванні усереднені кваліфікаційні вимоги до торгівця цінними паперами. Для хорошого розуміння прикладу спочатку слід представити пояснення про неважливість розділів програми тестування, об'єм представлення яких в екзамені є невеликим.

У будь-якому тестуванні визначають мінімальне значення екзаменаційного результату, що вважається успішним. Таке мінімальне значення тестового балу називають пороговим балом. Для успішного подолання порогового балу середньостатистичному кандидату достатньо добре володіти лише основним матеріалом програми тестування і не обов'язково володіти матеріалом, що не гарантовано (мало) представлений в екзамені. Пороговий бал легко подолати, абсолютно не володіючи матеріалом, що представлений в тесті всього одним-двома запитаннями, або ж взагалі не представлений.

Якби кваліфікаційні вимоги до торгівця цінними паперами (програма тестування) формувались лише на основі середньостатистичних результатів репрезентативного опитування, то для доступу до професії достатньо було би знань нормативної бази і базової економічної грамотності при цілком вторинному значенні суто професійних знань торгівця цінними паперами.

Цілі розділи програми, що на розвинених ринках вважаються одними з ключових для компетенцій сертифікованих торгівців цінними паперами, мали би бути несуттєвими для проходження атестації в Україні (якби атестування проводилось за програмою, укладеною з врахуванням лише поточного стану фактичних кваліфікаційних вимог на робочих місцях до атестованих торгівців ЦП). Наприклад, розділи програми тестування:

- Діяльність торговця цінними паперами на фондовій біржі та позабіржовому ринку;
- Оцінка фінансових інструментів та методи обґрунтування прийняття рішень щодо купівлі-продажу цінних паперів;

мали би бути представленими в кожному тесті не більше ніж одним питанням.

З огляду на прагматичну мету кандидата успішно скласти тест, для підготовки до тестування йому було би необов'язково вивчати подібні теми, на які в тесті або взагалі може не бути питань, або тема буде представлена максимум одним питанням. Такі теми, як

- маржинальні операції;
- базові засади маркетмейкера;
- технічний аналіз,

могли би бути взагалі виключені з програми тестування (і, відповідно, підготовки), як несуттєві.

Цей контроверсійний результат опитування торгівців ЦП, імовірно, спричинений нерозвиненістю ринку і нерозвиненістю професії в Україні (яка впливає, головним чином, з нерозвиненості ринку).

В цьому звіті термін «професія» використовується відповідно до західного розуміння, як професійна спільнота разом з комплексом суспільних і професійних відносин. Однією з основних ознак зрілості професії є небайдужість її представників до мінімальних професійних вимог. Усталення достатньо високих мінімальних професійних вимог для вступу в професію дозволяє зберегти її репутацію в проблемних суспільних відносинах. З цього випливають механізми самоочищення професії, напрацювання процедур допуску до професії. Такі процедури і механізми суттєво знижують потенційну суспільну шкоду, яку може спричинити потрапляння на ринок некомпетентних осіб. Зрілі професії створюють також механізми недопущення професійної деградації (контроль і організація неперервного професійного розвитку).

Ще однією ознакою розвиненості професії є носійство загальнопрофесійних самозахисних і репутаційних рефлексій суттєвою частиною представників професії. Такі рефлексії базуються на відчутті фахівцем особистої шкоди від потрапляння в професію непрофесійних осіб, чия низька

компетентність може погано вплинути на репутацію професії, а відтак, і на особисту практику цього фахівця.

Через прагматичний робочий менталітет представників професії на нерозвиненому ринку важко очікувати розвиненості професії, навіть попри наявність хороших лідерських саморегульованих організацій.

Найменш вагомі теми за результатами опитування

В цьому розділі перераховано теми, що за результатами репрезентативного опитування фахівців ринку отримали найбільш негативні оцінки параметра Вага. Слід вчергове наголосити, що вкрай низьке значення ваги по окремих темах відображає більшою мірою незрілість професії і ринку, аніж об'єктивну відсутність потреби професії у висуненні вимог по цих темах до кандидатів на вступ до професії чи кандидатів на підтвердження свого професійного статусу.

В першому розділі цього звіту було відмічено, що опитування фахівців є лише однією з частин процедури встановлення професійних вимог. Має враховуватись позиція регулятора, що уповноважений задавати вектор еволюції кваліфікаційних вимог, та позиція саморегульованих організацій.

Навіть на перший погляд виглядає необґрунтованим включення деяких з наведених нижче тем у перелік претендентів на виключення з програм. Але саме такою є усереднена картина бачення реальних вимог ринку фахівцями, отримана без системних зовнішніх впливів і «тиску авторитетів» чи примату концепцій «як мало би бути» під час опитування.

Перелік тем - претендентів на виключення по тестуванню головних бухгалтерів виглядає найбільш обґрунтованим серед всіх програм.

Перераховані далі теми були критично розглянуті фахівцями експертних робочих груп НКЦПФР на предмет їх виключення з програм тестування, чи навпаки, помітного підвищення ваги окремих з цих тем у програмі тестування. Остаточне рішення має залишатись за регулятором.

Перелік тем для розгляду доцільності їх виключення з програм (за результатами опитування)

Торгівці цінними паперами

1.2.7. Маржинальні операції на фондовій біржі

1.2.8. Базові засади маркетмейкера

1.5.6. Технічний аналіз та його значення на фондовому ринку

Фахівці з депозитарної діяльності

1.12.3. Основи фінансових обчислень. Вартість грошей у часі. Прості та складні проценти. Теперішня та майбутня вартість. Ануїтет

1.12.4. Фундаментальний аналіз та його значення для оцінки акцій. Методи фундаментального аналізу

1.12.5. Оцінка вартості облігацій та акцій

Фахівці з управління активами

1.5.5. Критерій оцінки ефективності інвестиційних проектів (NPV, IRR, ін.)

1.7.6. Завдання та принципи функціонування комплаєнс –контролю

1.9.1. Види НПФ і органи управління НПФ

1.9.2. Функції адміністратора НПФ. Взаємодія КУА з адміністратором

Фахівці з організації торгівлі на фондовому ринку

1.1.6. Вимоги до кандидатури керівника фондової біржі та порядок погодження Комісією такої особи

1.1.7.1. Умови проходження сертифікації

1.2.18. Державне регулювання та контроль за діяльністю фондових бірж. Повноваження державних представників на фондових біржах

1.6.5. Державний контроль у процесі здійснення пруденційного нагляду

Фахівці з клірингової діяльності

1.2.2. Організаційно-технічне забезпечення діяльності особи, яка провадить КД: приміщення, сховища, комп'ютерна техніка і оргтехніка, фахівці

Головні бухгалтери професійних учасників фондового ринку

1.8.6. Операційні сегменти. Фінансова інформація за сегментами (МСФЗ 8)

1.8.7.. Умовні активи та умовні зобов'язання (МСБО 37)

1.9. Об'єднання бізнесу. Види та способи об'єднання (МСФЗ 3)

1.12. Спільна діяльність (МСФЗ 11)

Базові кваліфікаційні вимоги

2.11.2. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

2.11.3. Система недержавного пенсійного забезпечення

Ширина охоплення розділів програм

Екзаменаційна таксономія має регламентувати тематичні пропорції наборів екзаменаційних запитань, що будуть пропонуватись кандидатам під час тестування. Іншими словами, в якості технічного завдання на тестування, таксономія має визначати, скільки запитань по кожному з розділів задавати кандидатам. Специфікація тематичних пропорцій називається шириною охоплення і, як правило, визначається відсотками тестових балів по розділах таксономії.

Розділи програми тестування, як правило, є ієрархічно представленими (розділи → підрозділи → теми). Обґрунтованою традицією укладення екзаменаційних таксономій є визначення ширини охоплення на рівні розділів, без мікродеталізації по темах. Але іноді ширину охоплення в програмі визначають максимально детально, аж до рівня окремих тем.

Відсоток запитань тесту, присвячений кожному з розділів програми, має визначатись на основі сумарної ваги тем, що входять в розділ.

Початкова чернеткова версія програм тестування формується на основі результатів опитування ринку. Нижче наведено короткий виклад алгоритму розрахунку ширини охоплення. Розрахунок здійснюється на основі параметра Вага, визначеного за результатами опитування ринку і представленого в розділі «Результати опитування в частині кваліфікаційних вимог».

Нагадаємо, що вагомість теми (параметр Вага) визначалась з урахуванням наступних параметрів:

- Важливість – оцінка важливості теми фахівцями ринку;
- Критичність – оцінка фахівцями ринку тяжкості негативних наслідків у роботі, в разі відсутності у фахівця відповідних знань/компетентностей;
- Частота – оцінка фахівцями ринку регулярності використання відповідних темі знань/компетентностей у практичній роботі.

У розділі «Формування вагових коефіцієнтів» було зазначено, що НКЦПФР обрала наступне співвідношення впливу означених факторів при формуванні параметра Вага:

$$\text{Вага} = 0.35 * \text{Важливість} + 0.45 * \text{Критичність} + 0.2 * \text{Частота}$$

Нагадаємо, що фактори Важливість, Критичність і Частота визначались у логістичній шкалі на основі статистики відповідей респондентів. В цій же шкалі в попередніх розділах цього звіту було визначено параметр Вага. Логістична шкала є нуль-центрованою, і характеризується тим, що теми, значення параметра Вага яких є близькими чи перевищують +1, вважаються визначальними (домінуючими). В свою чергу теми, параметр Вага яких наближається до -1 (мінус один) чи є ще меншим, можуть розглядатись в якості кандидатів на виключення з програми тестування.

Розрахунок відсотка ширини охоплення за результатами опитування

Мінімальна ширина охоплення

На момент написання цього звіту НКЦПФР вже визначила формат і кількість запитань в тесті (50 для тестування базових компетенцій та 33 для кожного з інших трьох розділів програми тестувань). Ширина охоплення розділу програми на рівні 3% від 33 запитань статистично відповідає всього одному тестовому запитанню з тематики цього розділу у всьому тесті.

Сумнівною є доцільність включення в програму тестування такого розділу, по якому під час реального тестування лише половина (чи менше) кандидатів отримає хоча б одне запитання.

В реальному тестуванні меншість кандидатів буде отримувати хоча би по одному тестовому запитанню по розділах програми, ширина охоплення яких складає 1.5%.

Виходячи з цього рекомендовано встановити мінімальне значення ширини охоплення розділу в програмі на рівні 2%.

Алгоритм розрахунку

- Мінімальне значення ширини охоплення (2%) встановлюється для розділу з найменшим значенням параметра Вага.
- Встановлений для такого розділу мінімум ширини охоплення обирається точкою відліку для визначення ширин охоплення по кожному з розділів.
- Ширини охоплення для розділів програми встановлюються за лінійною функцією значень параметра Вага (пропорційно вазі) відповідних розділів.
- Параметри лінійної функції встановлюються, виходячи з виконання наступних умов:
 - розділ з найменшим значенням параметра Вага повинен мати зафіксовану мінімальну ширину охоплення (2%);
 - сума ширин охоплення по всіх розділах програми має дорівнювати 100%.

Подальша робота з встановленими ширинами охоплення

Визначена за результатами опитування ринку ширина охоплення по кожному з розділів представлена далі в підсумкових таблицях з проміжними проектами таксономій тестувань (Додатки №8-14).

Вище була відмічена контрверсійність результатів опитування щодо вагомості окремих тем. Нормативна фіксація фактично наявних кваліфікаційних вимог ринку не спонукатиме розвиток ще не розвиненої професії і негативно вплине на перспективи розвитку ринку.

Тому, на додаток до розрахункових значень ширин охоплення, в окремій колонці кожної з таблиць наведено експертні рекомендації ширин охоплення, що були надані в якості початкових варіантів для обговорення робочими групами НКЦПФР. Останні подекуди досить помітно відрізняються від величин, розрахованих за результатами опитування.

Корекція тематичних пропорцій в програмах тестування є необхідною. Ширини охоплення в подальшому були розглянуті і відкореговані експертними робочими групами НКЦПФР.

Когнітивні рівні розділів таксономії

По кожному з розділів програм тестування має бути задано когнітивний рівень, на якому здійснюватиметься тестування в цьому розділі.

Визначення когнітивних рівнів є необхідним елементом технічного завдання для розробки тестових завдань. Когнітивний рівень вказує, наскільки глибоко мають перевірятись знання і компетенції цього розділу, на рівні яких саме когнітивних процесів.

Для того, щоб задавати когнітивний рівень, творцями системи оцінювання повинна бути обрана когнітивна модель тестування. На момент проведення дослідження ще не було прийнято рішень НКЦПФР з цього приводу.

Кожна сертифікуюча (ліцензуюча) організація приймає когнітивну (іноді пишуть психометричну чи таксономічну) модель, що найбільш зручна в роботі конкретної системи оцінювання. Досить часто така модель є спрощенням котроїсь з широко відомих моделей, або їх комбінацією.

Приклади психометричної моделі

Далі наведено приклади двох когнітивних моделей з числа найбільш поширених у професійному сертифікуванні і ліцензуванні.

Таксономія Блума

Найбільш відомою (але не найбільш зручною в практиці використання) моделлю є когнітивний домен таксономії освітніх цілей Бенджаміна Блума. Ієрархія когнітивних рівнів за Блумом виглядає так:

- знання;
- розуміння;
- застосовування;
- аналізування;
- творення (синтез);
- оцінювання.

У вільному доступі є достатня кількість перекладених джерел, що пояснюють деталі таксономії Блума. Попри це, надамо кілька прикладів відмінності когнітивних рівнів.

Рівень «Знання» вимагає перевірки здатності кандидата відтворити інформацію з пам'яті. Цей рівень перевіряє лише запам'ятовування, а не розуміння інформації.

Наступний рівень «Розуміння» передбачає здатність кандидата сформулювати суть інформації своїми словами (якщо пропонується тестове завдання з конструюванням відповіді). Якщо ж застосовується формат завдань з вибором однієї з наперед заданих відповідей, то рівень «Розуміння» дозволяє кандидату розпізнати поняття/інформацію у нестандартному формулюванні, коли бездумне заучування визначення поняття не допоможе обрати правильну відповідь.

Основною властивістю когнітивних рівнів будь-якої моделі є їх ієрархічність. Тобто, кожен наступний рівень більш складних когнітивних процесів включає в себе і попередні рівні більш простих когнітивних процесів.

Можна щось знати, але не розуміти. В той же час якщо є розуміння, то автоматично є й знання. Рівень «Застосування» є більш високим і вимагає знання і розуміння, але останні не гарантують кандидату здатності до застосування знання.

Перші три когнітивних рівня за Блумом називають нижчими. Наступні три – вищими когнітивними рівнями.

Нерідко взявши за основу таксономічну модель Блума всі вищі когнітивні рівні об'єднують в один. В деяких випадках здійснюють об'єднання окремих нижчих когнітивних рівнів (наприклад: знання і розуміння, чи розуміння і застосування).

Таксономія ментальної поведінки

Наступною після таксономії освітніх цілей Блума за популярністю є так звана таксономія ментальної поведінки, варіації якої найчастіше використовують у коледжах і університетах країн з трансатлантичною системою освіти (США та інші). Певну популярність ця таксономія отримала і серед регуляторів, в тому числі в Україні. Так, в 2016 році орган суддівського самоврядування ВККСУ (Вища кваліфікаційна комісія суддів України) перейшла в оцінюванні суддів і кандидатів на посаду судді від таксономії Блума до цієї таксономічної моделі.

Когнітивні рівні цієї системи:

- запам'ятовування/згадування;
- розуміння;
- критичне мислення;
- рішення проблеми.

Щодо позначень когнітивних рівнів

З метою лаконічності в переліку тем таксономії (програмі тестування), когнітивні рівні найчастіше кодують першими літерами латинського алфавіту (A, B, C, D ...), надаючи пояснення щодо значення таких кодів у преамбулі до програми тестування.

Спрощена трирівнева когнітивна модель

У зв'язку з відсутністю рішень НКЦПФР щодо моделі когнітивних рівнів програм тестування, в якості робочої версії в цій роботі використано припущення про трирівневу когнітивну модель і виконано аналіз відповідей респондентів з метою встановлення відповідності кожної теми до того чи іншого рівня спрощеної трирівневої когнітивної моделі.

Відповідність кожної теми до рівнів більш детальної когнітивної моделі (з більшою кількістю рівнів) не може бути розрахована на основі відповідей респондентів на дуже обмежене коло запитань проведеного опитування.

Найнижчий когнітивний рівень позначимо як «А», а найвищий – як «С».

Належний когнітивний рівень, відповідно до якого слід проводити оцінювання кандидатів по конкретній темі чи розділу програми тестування, можна визначати:

- експертно, базуючись на оцінках найкращих представників професії;
- опосередковано, на основі непрямих оцінок (відповідей на дотичні запитання) великої кількості представників професії.

Оптимальним є чернеткове визначення когнітивного рівня кожного з розділів таксономії на основі статистики відповідей широкого (але не присвяченого когнітивним рівням) опитування 2018 року, з наступним переглядом і уточненнями експертними робочими групами НКЦПФР.

Когнітивний рівень є латентним (прихованим) параметром, і його неможливо визначити в стандартизованому опитуванні, прямо задавши запитання респонденту. До того ж, лише частина найбільш інтелектуально-розвинених осіб здатна усвідомлювати власні когнітивні процеси, зокрема у професійній діяльності. В нагоді стають відповіді на запитання, які хоч і не мають прямого відношення до когнітивних рівнів, але опосередковано свідчать про типові когнітивні процеси професійного мислення фахівців при практичному застосуванні знань з конкретної тематики.

Так, критична професійна робота, виконання якої на недостатньо кваліфікованому рівні здатне спричинити суттєві негативні наслідки, має виконуватись з підвищеним рівнем уваги і високою критичною самоперевіркою та самооцінкою виконаних професійних дій. Факт застосування підвищеної уваги сам по собі ще не говорить про застосування складних процесів мислення (високих когнітивних рівнів). Але необхідні для критичних професійних дій супутні процеси самоконтролю і самоперевірки здійснюються на когнітивних рівнях «аналіз», «критична оцінка», іноді «вирішення проблеми» і т.ін., а не на найнижчих когнітивних рівнях (таких, як «згадування», «розуміння», і т.ін.).

Можна стверджувати, що чим вищою є оцінка теми за параметром «Критичність» (тяжкість негативних наслідків), тим з більш високим когнітивним рівнем слід оцінювати знання кандидатів з відповідної теми.

Статистика відповідей на ще одне запитання проведеного у 2018 році опитування здатна надавати опосередковану інформацію про необхідний когнітивний рівень. Мова йде про відсоток респондентів, які вважають, що відповідна тема є важливою і для керівника, і для фахівця. Зниження відсотка цього варіанта відповіді для окремих тем програми свідчить про спеціалізований характер цих тем: або знання є специфічними для фахівця, і на загальному рівні не релевантні для практики керівника, або ж знання з цієї теми є специфічними для керівника, і знання теми для практичної роботи фахівця не є релевантними. Слід відмітити, що професійні знання, які на практиці застосовуються на невисоких когнітивних рівнях, як правило, легко засвоюються і НЕ визнаються професійною спільнотою зайвими і для керівника, і для фахівця одночасно. Такі теми найчастіше не відмічають в опитуванні як спеціалізовані (обираючи відповіді «лише для керівника» чи «лише для фахівця»). Якщо респонденти демонструють підвищену спеціалізованість теми, це свідчить про те, що або для одної, або для іншої категорії (керівника чи фахівця) запитання з такої теми вимагатимуть більш складних процесів мислення, аналізу, непростих спроб співвідношення зі звичним для них контекстом роботи. Такі запитання будуть сприйматись як нешаблонні, не звичні для щоденного робочого контексту щонайменше або фахівцями, або керівниками. Це означає більш високий когнітивний рівень.

Відсоток респондентів, що обрали відповідь «і для фахівця, і для керівника», умовно назвемо параметром Неспеціалізованість.

Відповідно, зниження параметра Неспеціалізованість має підвищувати когнітивний рівень відповідної теми в таксономії.

Алгоритм розрахунку

Для розрахунку когнітивного рівня параметри Критичність і Неспеціалізованість нормуються за допомогою лінійного перетворення. При цьому максимальне значення кожного з параметрів для теми в складі таксономії встановлюється =1, а мінімальне значення =0.

Розрахунок когнітивного параметра «Когн.» пропонується здійснювати за спрощеною формулою:

$$\text{Когн.} = \text{Критичність} - K * \text{Неспеціалізованість}$$

Коефіцієнт «К» у наведеній вище формулі є знижуючим (меншим від 1). Через його введення враховується нижчий внесок статистики відповідей на запитання про неспеціалізованість у визначення когнітивного рівня, у порівнянні з внеском статистики відповідей про тяжкість наслідків некомпетентності у відповідній темі.

Значення коефіцієнта «К» підбиралось експериментально і оптимальним було визнано $K=0.5$.

Переведення розрахованого значення параметра «Когн.» у вибір когнітивного рівня здійснювалось за найпростішим варіантом шкали. Верхня третина діапазону значень параметра «Когн.» відповідає когнітивному рівню «С». Друга третина – рівню «В», а найнижча третина – рівню «А».

Запропонований в цій роботі досить довільний вибір коефіцієнтів і способу шкалювання є цілком виправданим для приблизного, непрямого вибору когнітивного рівня по кожному з розділів/тем. Розрахунок проводився з метою запропонувати початковий (чернетковий) варіант для наступної дискусії в кожній експертній робочій групі НКЦПФР. Від такого чернеткового варіанту не очікується точність.

Проміжний етап аналізу практики: чернеткові версії програм

В попередніх розділах звіту було відмічено, що перелік тем для кожної з таксономій було укладено в результаті низки засідань сформованих НКЦПФР фахових робочих груп, проведених у формі фокус-груп. За результатами репрезентативного опитування ринку по кожній темі було визначено 4 параметри:

1. Загальна важливість;
2. Критичність;
3. Частота;
4. Неспеціалізованість.

Для визначення рекомендованих для перегляду параметрів таксономій використовувались наступні параметри:

- для визначення ширини охоплення: Загальна важливість, Критичність, Частота;
- для визначення когнітивного рівня: Критичність і Неспеціалізованість.

В Додатках №8 – №14 представлено проекти програм тестувань, що були представлені на розгляд і редагування робочим групам НКЦПФР восени 2019 року.

Слід повторно зауважити, що наведені в таблицях Додатків №8 – №14 розрахункові пропозиції щодо ширини охоплення і щодо когнітивних рівнів не є остаточними, а лише розрахунковими значеннями за результатами опитування. Визначитись з шириною охоплення розділів таксономії і з когнітивними рівнями були покликані експертні робочі групи НКЦПФР, що приймали до відома результати опитування ринку, зважуючи на згадані вище нерозвинений стан ринку і ознаки незрілості професії.

Однією з колонок таблиць також є рекомендації ширини охоплення, що не були результатом статистичної обробки параметрів опитування, а були запропоновані лише в якості початкового варіанта для розгляду робочими групами НКЦПФР.

Фінальний етап створення проекту програми кваліфікаційного іспиту

В період підготовки і проведення опитування для аналізу практики фахівців фондового ринку 2018 року вважалось, що кваліфікаційний іспит має складатись з трьох тестувань:

1. Базові знання фахівця фондового ринку. Цей тест складатимуть лише раз при вступі в професійну діяльність. Він буде загальним для всіх напрямів кваліфікації;
2. Спеціальні знання з напрямку кваліфікації. Таке тестування має бути спеціальним для кожного напрямку кваліфікації;
3. Професійна етика на фондовому ринку - буде загальним тестом для всіх напрямів кваліфікації.

Наведені в Додатках №8 – №14 проміжні проекти програм тестування, укладені за результатами проведених опитувань фахівців фондового ринку, розділено на загальну (для всіх 6 напрямків кваліфікації) частину базових компетенцій і фахову частину для кожного напрямку.

Але в розробленому НКЦПФР впродовж 2019 року проекті Положення про порядок атестації фахівців з питань фондового ринку (опублікованому для обговорення 26.09.2019 р.) відображено інший підхід до складу кваліфікаційного іспиту. Деякі принципові відмінності в підходах 2018 і 2019 років дозволяють застосовувати результати опитування лише після їх додаткового перегляду. Зокрема:

А) Базові знання (Розділ I) в Положенні про порядок атестації фахівців з питань фондового ринку розкрито як «основи економіки та фінансів»;

Б) Спеціальні знання для кожного напрямку кваліфікації в Положенні розкрито в двох окремих тестуваннях в складі кваліфікаційного іспиту відповідно до окремих розділів Програми кваліфікаційного іспиту: Розділ III (Законодавство на фондовому ринку) та Розділ IV (Практичні вміння та навички).

Тобто тестування Базові знання (Розділ I) має перевіряти також загальні знання економіки і фінансів, а не лише базові фахові компетенції спеціаліста фондового ринку (як вважалось у 2018 році). Такий спосіб розкриття поняття Базові знання очевидно відображає ліберальний підхід Комісії, відповідно до якого сертифікацію фахівця фондового ринку можуть проходити особи з не економічною (не юридичною) освітою.

Стосовно спеціальних знань з кожного з шести напрямів кваліфікації, то кожну з шести програм за результатами опитування слід розділити на дві окремі стандартизовані частини: (III) нормативна база і (IV) практичні компетенції.

В подальшому НКЦПФР було прийнято рішення уточнити назви Розділів Програми наступним чином:

- 1) Розділ I Програми. Базові знання – перевірка знань особи з основ економіки і фінансів та базового законодавства на фондовому ринку;
- 2) Розділ II Програми. Етичні норми – перевірка освоєння особою етичних аспектів діяльності на фондовому ринку та норм етичних кодексів;
- 3) Розділ III Програми. Спеціальне законодавство на фондовому ринку – перевірка знань особи зі спеціального законодавства з питань провадження професійної діяльності на фондовому ринку в Україні;
- 4) Розділ IV Програми. Практичні вміння та навички – перевірка здатності особи до застосування нормативно-правових актів та професійних знань на фондовому ринку в Україні.

Вище було відзначено причини необхідності ще одного етапу формування програм кваліфікаційного іспиту:

- контрверсійність результатів опитування, спричинених станом розвитку фондового ринку і професій;
- необхідність фахового перегляду (розділення на окремі розділи) програм, укладених за результатами опитування.

Робочі групи НКЦПФР 2019 року

Для формування остаточних текстів програм розділів кваліфікаційного іспиту НКЦПФР наказом №149 від 27.09.2019 утворила 5 робочих груп:

№1 – з питань торгівлі цінними паперами та з питань депозитарної діяльності;

№2 – з питань управління активами;

№3 – з питань клірингової діяльності та з питань організації торгівлі на фондовому ринку;

№4 – з питань переліку компетенцій головних бухгалтерів професійних учасників фондового ринку;

№5 – з питань базового переліку загальних компетенцій фахівців фондового ринку.

Додатково до складу робочих груп, затвердженого наказом НКЦПФР, було запрошено представників саморегульвних організацій фондового ринку.

Засідання робочих груп відбувались у формі модерованих фокус-груп впродовж жовтня-грудня 2019 року.

Кожна з робочих груп опрацювала відповідну частину програми тестування і запропонувала НКЦПФР узгоджені тексти розділів I, III та IV Програми кваліфікаційного іспиту.

Проект Програми кваліфікаційного іспиту

На наступних сторінках представлено узгоджені робочими групами НКЦПФР тексти розділів Програми кваліфікаційного іспиту. Зміни в програмах, внесені робочими групами жовтня-грудня 2019 року (в порівнянні з версіями 2018 року), виявились суттєвими.

Основні пропозиції представлених в робочих групах сторін було враховано, окрім вимог про розділення тестувань для керівників і спеціалістів, а також вимог про розділення напрямів кваліфікації на їх більшу кількість. Реалізація подібних пропозицій відноситься до предметної архітектури системи атестації, а не змісту конкретних програм. Розповсюдженою серед членів робочих груп думкою була можливість розділення напрямів кваліфікації у майбутньому за умов поживлення, оздоровлення та підвищення зрілості ринку цінних паперів та помітного збільшення його кадрового наповнення.

Розділ Програми I. Базові знання

В серпні-вересні 2019 року увазі НКЦПФР було запропоновано 2 альтернативних проекти таксономії Розділу I Базові знання. Перша з запропонованих таксономій повністю відповідала наданому в проекті нормативного документа Комісії поясненню до Розділу I Програми: «основи економіки та фінансів». Перший проект таксономії фактично частково дублював набір знань економіки і фінансів особи з загальною економічною вищою освітою. Другий проект повністю і виключно базувався на розділах знань

загальних компетенцій фахівців фондового ринку (основ) за результатами проведеного у 2018 році опитування.

Перший проект не базувався на специфічному для фондового ринку набору знань, хоч повністю відповідав букві проекту нормативного документу. Другий проект – не відповідав проекту Положення про атестацію (не був програмою «основи економіки та фінансів»).

На робочій зустрічі в НКЦПФР було вирішено об'єднати обидві версії і пропонувати об'єднаний документ в якості початкової версії таксономії на розгляд сформованої наказом НКЦПФР робочої групи. Початкова версія таксономії містила як розділи загальних економічних знань (що дублювали елементи загальної вищої економічної освіти), так і специфічні для фондового ринку розділи економічних знань.

Ця версія таксономії була надана для попереднього ознайомлення членам робочих груп, що розглядали таксономії тестування кожного з 6 напрямів кваліфікації. Остаточний розгляд і редагування таксономії розділу «Базові знання» було здійснено на низці засідань окремо створеної саме для її розгляду робочої групи. Увазі членів робочої групи пропонувались також результати опитування фахівців ринку в частині базових знань.

В грудні 2019 року таксономія «Базові знання» була суттєво переглянута. До неї додатково увійшли розділи щодо загального законодавства на фондовому ринку, перенесені з таксономії Розділу III Програми.

В наступній таблиці наведено **фінальний текст таксономії «Базові знання»**, в якому враховано низку альтернативних пропозицій, що виникали в процесі кількох етапів обговорення.

Таблиця 24 – Таксономія тестування «Базові знання».

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
1.	ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ		
1.1.	Фундаментальні поняття, процеси та явища ринкової економіки		5%
1.1.1.	Ринковий механізм та його ознаки	A	
1.1.2.	Економічні потреби та економічні інтереси. Споживач в економіці	A	
1.1.3.	Гроші в ринковій економіці, їх функції та види	A	
1.1.4.	Основні параметри ринку: попит, пропозиція, ринкова ціна. Еластичність попиту і пропозиції	A	
1.1.5.	Ринкова структура: особливості різних типів ринкових структур	A	
1.1.6.	Доходи у ринковій економіці	A	
1.2.	Підприємство та підприємницька діяльність		5%
1.2.1.	Сутність підприємницької діяльності та її види	A	
1.2.2.	Форми власності. Види підприємств за формою власності. Організаційні форми підприємств, їх переваги та обмеження	A	
1.2.3.	Особливості функціонування акціонерних товариств	A	
1.2.4.	Сутність та види ринкової конкуренції. Види та методи конкурентної боротьби	A	
1.3.	Національна економіка та роль уряду у її функціонуванні		5%

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
1.3.1.	Поняття та структура національної економіки	A	
1.3.2.	Валовий внутрішній продукт та інші макроекономічні показники	A	
1.3.3.	Економічне зростання та циклічність економічного розвитку	A	
1.3.4.	Інфляція як макроекономічне явище	B	
1.4.	Світова економіка		5%
1.4.1.	Міжнародні економічні відносини, їх основні форми	A	
1.4.2.	Міжнародна валютна система: її структура. Міжнародна ліквідність, валютний курс та валютні ринки	A	
1.4.3.	Міжнародні фінансово–кредитні організації та їх роль у міжнародному русі капіталу	A	
2.	ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ		
2.1.	Фінансовий ринок: сутність, основні сегменти і функціональне призначення		5%
2.1.1.	Сутність та функції фінансового ринку	A	
2.1.2.	Основні сегменти фінансового ринку. Грошовий ринок та ринок капіталів; первинний та вторинний ринок; організований та неорганізований ринок, спотовий та строковий ринок	A	
2.2.	Кількісні методи економічного аналізу та інвестиційної оцінки		5%
2.2.1.	Теорія зміни вартості грошей у часі. Прості і складні відсотки. Теперішня вартість, майбутня вартість, ставка дисконтування	B	
2.2.2.	Чиста теперішня (приведена) вартість та внутрішня норма дохідності в оцінці фінансових інвестицій	A	
2.2.3.	Ефективна ставка дохідності. Повна реалізована дохідність. Дохідність за період володіння тощо	A	
2.2.4.	Статистичні показники виміру (середня, медіанна, мода; стандартне відхилення, дисперсія, кореляція)	A	
2.3.	Теорії ринку капіталів		7%
2.3.1.	Теорія ефективного фінансового ринку. Гіпотеза ефективного ринку, три форми ефективності	A	
2.3.2.	Теорія ефективного портфеля та принципи домінування	A	
2.3.3.	Модель оцінювання капітальних активів (МОКА, або CAPM)	A	
2.4.	Фундаментальний та технічний аналіз на фінансовому ринку: їх зміст та інструментарій		9%
2.4.1.	Зміст та інструментарій аналізу фінансового стану суб'єкту господарювання	A	
2.4.2.	Мультиплікатори прибутку та виручки: їх побудова, види та застосування	A	
2.4.3.	Базові інструменти технічного аналізу та їх застосування (канали, рівні супротиву і підтримки, пробої, патерни)	A	
2.5.	Фінансова звітність в системі корпоративних фінансів		8%
2.5.1.	Основні принципи складання фінансової звітності (баланс, звіт про прибутки і збитки, звіт про рух грошових коштів)	A	

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
2.5.2.	Структуру фінансової звітності та взаємозв'язок між фінансовими звітами	А	
2.5.3.	Поняття основних показників, що відносяться до фінансової звітності: чисті грошові потоки від операційної діяльності, операційні активи і операційний капітал, чистий операційний прибуток до і після оподаткування, нерозподілений прибуток, ринкова вартість	А	
2.5.4.	Основні принципи організації внутрішнього контролю та аудиту в діяльності професійного учасника фондового ринку	А	
3.	ЗАКОНОДАВСТВО НА ФОНДОВОМУ РИНКУ		
3.1.	Фондовий ринок та його учасники		9%
3.1.1.	Поняття фондового ринку	А	
3.1.2.	Емітенти цінних паперів	А	
3.1.3.	Професійні учасники фондового ринку та їх діяльність	А	
3.1.4.	Інституційні інвестори. Класифікація ICI	А	
3.2.	Цінні папери та інші фінансові інструменти фондового ринку		12%
3.2.1.	Поняття та класифікація цінних паперів та інших фінансових інструментів відповідно до законодавства України	А	
3.2.2.	Пайові цінні папери та їх характеристика	А	
3.2.3.	Боргові цінні папери та їх характеристика	А	
3.2.4.	Деривативи та їх характеристика	А	
3.3.	Депозитарна система України		5%
3.3.1.	Учасники депозитарної системи	А	
3.3.2.	Підтвердження прав власності на цінні папери	А	
3.3.3.	Здійснення розрахунків за правочинами	А	
3.4.	Державне регулювання ринку цінних паперів		5%
3.4.1.	Мета та форми державного регулювання ринку цінних паперів	А	
3.4.2.	Органи, що здійснюють державне регулювання ринку цінних паперів	А	
3.4.3.	Маніпулювання на фондовому ринку	А	
3.4.4.	Відповідальність юридичних осіб за правопорушення на ринку цінних паперів. Відповідальність за адміністративні правопорушення, пов'язані з діяльністю на ринку цінних паперів. Кримінальна та майнова відповідальність за порушення законодавства про цінні папери	А	
3.4.5.	Валютні цінності та операції з ними	А	
3.5.	Контрольно-ревізійна діяльність та правозастосування на ринку цінних паперів		5%
3.5.1.	Повноваження НКЦПФР щодо перевірок діяльності професійних учасників фондового ринку. Заходи за наслідками перевірок при виявленні порушень законодавства	В	
3.5.2.	Види правопорушень на ринку цінних паперів. Відповідальність за такі правопорушення	В	
3.6.	Фінансовий моніторинг в процесі здійснення професійної діяльності		5%

№	Розділ	когн. рівень (A,B,C)	Рекомендована ширина охоплення
3.6.1.	Система та суб'єкти фінансового моніторингу	B	
3.6.2.	Ідентифікація, верифікація та вивчення клієнтів	B	
3.6.3.	Фінансові операції, що підлягають обов'язковому та внутрішньому фінансовому моніторингу	B	
3.7.	Антимонопольне законодавство на ринку цінних паперів		5%
3.7.1.	Загальні положення законодавства про захист економічної конкуренції	A	
3.7.2.	Сутність та механізми визначення монопольного (домінуючого) становища на ринку	A	
3.7.3.	Антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання	A	
3.7.4.	Контроль за економічною концентрацією суб'єктів господарювання	A	

Щодо розділу Програми II. Етичні норми

В рамках описаної в звіті процедури аналізу практики не здійснювалась робота над таксономією програми з етичних норм. Натомість було проведено опитування (див. розділ «Опитування щодо етики та етичного кодексу фахівців фондового ринку» далі) для з'ясування стану справ з формалізацією етичних норм на ринку та обізнаності фахівців у цих питаннях.

В контексті роботи над напрямком професійної етики на фондовому ринку проведена низка спільних заходів НКЦПФР, Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору» та CFA Society Ukraine. Розділ «Етичні норми» програми тестування не є предметом цього звіту і робота над цим розділом ведеться НКЦПФР та CFA Society Ukraine.

Розділ Програми III. Спеціальне законодавство на фондовому ринку

Робочі групи НКЦПФР з кожного напрямку кваліфікації детально розглянули і ґрунтовно відредагували запропоновані проекти програм Розділу III. В обговоренні проектів програм враховано результати опитування 2018 року в частині відповідей респондентів щодо знань нормативних актів. Програми Розділу III гармонізовано з програмами Розділу IV, з яких з метою уникнення дублювання виключено перевірку знань щодо правового регулювання цінних паперів та фондового ринку в Україні. Пункти щодо загального законодавства фондового ринку були перенесені до програми Розділу I «Базові знання».

Слід звернути увагу на те, що своїм рішенням від 27.12.2019 НКЦПФР внесла зміни до опублікованого раніше проекту Положення про порядок атестації фахівців з питань фондового ринку в частині визначення напрямів кваліфікації, за якими здійснюється атестація фахівців. Були додані

- діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю;
- діяльність з надання послуг у накопичувальній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів та бухгалтерський облік у системі накопичувального пенсійного забезпечення.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» від 12.09.2019 р. N 79-IX, НКЦПФР стає регулятором перелічених вище видів діяльності, починаючи з 1.07.2020 р.

Цей звіт базується на дослідженнях, проведених ще до прийняття згаданого вище Закону України, тому в звіті не розглядаються такі додаткові напрями кваліфікації. Відповідно, нижче наводяться програми Розділу III та Розділу IV тільки по 6 напрямках кваліфікації: торгівці цінними паперами; фахівці з управління активами; фахівці з депозитарної діяльності; фахівці з клірингової діяльності; фахівці з організації торгівлі цінними паперами; головні бухгалтери професійних учасників фондового ринку.

В наступних розділах наведено **напрацьовані робочими групами програми Розділу III по 6 напрямках кваліфікації фахівців фондового ринку, кваліфікаційні вимоги щодо яких встановлює НКЦПФР.**

Програма Розділу III тестування торгівців цінними паперами (Спеціальне законодавство на фондовому ринку)

Таблиця 25 – Таксономія тестування торгівців цінними паперами (Розділ Програми III. Спеціальне законодавство на фондовому ринку).

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
1.	Правила здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами		25%
1.1.	Види діяльності з торгівлі цінними паперами	А	
1.2.	Вимоги до договорів, що укладаються торговцем цінними паперами	В	
1.3.	Обов'язки та обмеження торговців при здійсненні операцій з цінними паперами	В	
1.4.	Складові внутрішнього обліку та звітності торговців цінними паперами	В	
1.5.	Особливості проведення операцій з іноземними цінними паперами та цінними паперами на іноземних ринках	А	
1.6.	Консультаційні послуги торговців цінними паперами	В	
2.	Діяльність торговця цінними паперами на фондовій біржі та позабіржовому ринку		20%
2.1.	Операції на фондових біржах	В	
2.2.	Порядок включення цінних паперів до біржового списку	А	
2.3.	Доступ до біржових торгів торговця ЦП та його клієнтів (Direct market access (DMA)) (Прямий електронний доступ)	В	
2.4.	Особливості торгівлі державними цінними паперами	В	

№	Розділ	когн. рівень (A,B,C)	Рекомендована ширина охоплення
2.5.	Особливості здійснення операцій на строковому ринку	B	
2.6.	Торгові стратегії на фондовій біржі	B	
2.7.	Маржинальні операції на фондовій біржі	B	
2.8.	Базові засади маркетмейкера	A	
2.9.	Запобігання маніпулюванням на фондових біржах	B	
2.10.	Операції з пайовими, борговими, іпотечними та іншими цінними паперами	B	
2.11.	Особливості здійснення операцій з цінними паперами за участі нерезидентів	B	
3.	Вимоги щодо розкриття інформації, складання та надання адміністративних даних торговцями		15%
3.1.	Види та склад адміністративних даних, що подаються	B	
3.2.	Строки та порядок подання адміністративних даних	A	
3.3.	Вимоги щодо подання та розміщення інформації в загальнодоступній інформаційній базі даних про ринок цінних паперів	A	
4.	Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами		25%
4.1.	Ліцензійні умови провадження професійної діяльності – діяльності з торгівлі цінними паперами	B	
4.2.	Підстави для анулювання дії ліцензії на провадження професійної діяльності – діяльності з торгівлі цінними паперами	B	
4.3.	Підстави для зупинення дії ліцензії на провадження професійної діяльності – діяльності з торгівлі цінними паперами	B	
5.	Пруденційний нагляд за діяльністю з торгівлі цінними паперами та управління ризиками		15%
5.1.	Пруденційні нормативи діяльності з торгівлі цінними паперами	B	
5.2.	Порядок розрахунку пруденційних нормативів діяльності з торгівлі цінними паперами	B	
5.3.	Внутрішня система управління ризиками торговців цінними паперами	B	

Перелік актів законодавства

ЗАКОНИ УКРАЇНИ

1. ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок»
2. ЗУ «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»
3. ЗУ «Про інвестиційну діяльність»
4. ЗУ «Про інститути спільного інвестування»
5. ЗУ «Про депозитарну систему України»
6. ЗУ «Про недержавне пенсійне забезпечення»

7. ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»

8. ЗУ «Про обіг векселів в Україні»

9. ЗУ «Про валюту та валютне регулювання»

КОДЕКСИ

Податковий кодекс України

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ

1. Вимоги до програмних продуктів, які використовуються на фондовому ринку, та програмного забезпечення автоматизованих, інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, призначених для здійснення професійної діяльності на фондовому ринку, депозитарної діяльності Центрального депозитарію цінних паперів, рішення від 02.10.2012 №1342

2. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) - діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку, рішення від 14.05.2013 №818

3. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) - діяльності з торгівлі цінними паперами, рішення від 14.05.2013 №819

4. Положення про клірингову діяльність, рішення від 26.03.2013 №429

5. Положення про нагляд за дотриманням пруденційних нормативів професійними учасниками фондового ринку, рішення від 01.12.2015 №2021

6. Положення про порядок складання адміністративних даних щодо здійснення діяльності організаторами торгівлі, оприлюднення інформації та подання відповідних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішення від 25.09.2012 №1284

7. Положення про порядок складання та подання адміністративних даних щодо діяльності торговців цінними паперами до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішення від 25.09.2012 №1283

8. Положення про провадження депозитарної діяльності, рішення від 23.04.2013 №735

9. Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками, рішення від 01.10.2015 №1597

10. Порядок визначення біржового курсу цінного папера, рішення від 03.07.2015 №933

11. Порядок зупинення дії та анулювання ліцензії на окремі види професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), рішення від 14.05.2013 №816

12. Порядок погодження кандидатур керівників фондових бірж і вимоги до таких керівників під час їх перебування на посаді, рішення від 22.01.2013 №64

13. Порядок та умови видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), рішення від 14.05.2013 №817

14. Порядок та умови провадження торговцем цінними паперами брокерської діяльності за договорами на брокерське обслуговування з подальшим врегулюванням зобов'язань клієнта, рішення від 06.11.2012 №1584

15. Правила (умови) здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами, рішення від 12.12.2006 №1449

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

1. Методика визначення інвестиційного прибутку професійним торговцем цінними паперами при виконанні функцій податкового агента, наказ від 22.11.2011 №1484

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

1. Положення про порядок погодження Національним банком України типових (зразкових) форм деривативів, постанова від 04.12.2014 №793

2. Положення про провадження депозитарної і клірингової діяльності та забезпечення здійснення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів Національним банком України, постанова від 21.12.2017 №140

Програма Розділу III тестування фахівців з управління активами (Спеціальне законодавство на фондовому ринку)

Таблиця 26 – Таксономія тестування фахівців з управління активами (Розділ Програми III. Спеціальне законодавство на фондовому ринку).

№	Розділ	когн. рівень (A, B, C)	Рекомендована ширина охоплення
1.	Базові засади здійснення діяльності з управління активами інституційних інвесторів. Класифікація ІСІ та особливості обігу цінних паперів ІСІ	A	10%
2.	Активи інституційних інвесторів (ІСІ та НПФ)		15%
2.1.	Поняття активів ІСІ та НПФ	A	
2.2.	Принципи та підходи до визначення складу та структури активів різних видів та класів ІСІ	A	
2.3.	Принципи та підходи до визначення складу та структури активів НПФ	A	
2.4.	Особливості формування та управління активами венчурного фонду	B	
3.	Взаємодія керуючого активами з особами, що обслуговують інституційного інвестора (оцінювач, аудитор, торговець ЦП, адміністратор пенсійних фондів, депозитарна та біржова система)	A	10%
4.	Ліцензійні умови провадження професійної діяльності з управління активами		15%
4.1.	Ліцензійні умови провадження професійної діяльності з управління активами: вимоги до статутного та власного капіталу компанії; вимоги до технічного забезпечення та приміщення компанії; вимоги до сертифікованих фахівців та керівника компанії; вимоги щодо ділової репутації керівника та учасників компанії	B	
4.2.	Підстави для анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності з управління активами	B	
4.3.	Підстави для зупинення дії ліцензії на провадження професійної діяльності з управління активами	B	
5.	Вимоги до складу і структури активів ІСІ, НПФ	A	15%
6.	Винагорода компанії з управління активами		10%

№	Розділ	когн. рівень (A,B,C)	Рекомендована ширина охоплення
6.1.	Склад витрат, що підлягають відшкодуванню за рахунок активів ІСІ	A	
6.2.	Розмір витрат, що відшкодовується компанії з управління активами	A	
7.	Розкриття інформації про діяльність ІСІ та звітність компанії з управління активами		10%
7.1.	Форми розкриття інформації про інститут спільного інвестування. Веб-сайт компанії з управління активами	A	
7.2.	Інформація про власну діяльність та про діяльність ІСІ, що подається КУА до НКЦПФР, та її склад	A	
8.	Пруденційний нагляд за діяльністю з управління активами та управління ризиками		15%
8.1.	Пруденційні нормативи діяльності з управління активами	B	
8.2.	Порядок розрахунку пруденційних нормативів діяльності з управління активами	B	

Перелік актів законодавства

ЗАКОНИ УКРАЇНИ

1. ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок»
2. ЗУ «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»
3. ЗУ «Про інвестиційну діяльність»
4. ЗУ «Про інститути спільного інвестування»
5. ЗУ «Про депозитарну систему України»
6. ЗУ «Про недержавне пенсійне забезпечення»
7. ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»
8. ЗУ «Про обіг векселів в Україні»
9. ЗУ «Про валюту та валютне регулювання»
10. ЗУ «Про захист економічної конкуренції»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ

1. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) - діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами), рішення від 23.07.2013 №1281
2. Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками, рішення від 01.10.2015 №1597
3. Положення про нагляд за дотриманням пруденційних нормативів професійними учасниками фондового ринку, рішення від 01.12.2015 №2021

4. Положення про вимоги до осіб, що здійснюють професійну діяльність з управління активами інституційних інвесторів (діяльність з управління активами), щодо складу та структури активів недержавних пенсійних фондів, якими вони управляють, рішення від 26.04.2012 №582
5. Положення про вимоги до особи, яка провадить діяльність з управління пенсійними активами щодо дотримання внутрішніх правил та процедур оцінки і управління ризиками, пов'язаними з інвестуванням пенсійних активів, рішення від 25.09.2012 №1282
6. Положення про особливості здійснення діяльності з управління активами інституційних інвесторів, рішення від 06.08.2013 №1414
7. Положення про порядок визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування, рішення від 30.07.2013 №1336
8. Положення про порядок визначення чистої вартості активів пенсійного фонду, рішення від 11.08.2004 №339
9. Положення про порядок припинення корпоративного інвестиційного фонду, рішення від 19.11.2013 №2606
10. Положення про порядок припинення пайового інвестиційного фонду, рішення від 19.11.2013 №2605
11. Положення про порядок складання та розкриття інформації компаніями з управління активами та особами, що здійснюють управління активами недержавних пенсійних фондів, та подання відповідних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішення від 02.10.2012 №1343
12. Положення про склад та розмір витрат, що відшкодовуються за рахунок активів інституту спільного інвестування, рішення від 13.08.2013 №1468
13. Положення про склад та структуру активів інституту спільного інвестування, рішення від 10.09.2013 №1753
14. Положення про граничний розмір витрат, пов'язаних із здійсненням недержавного пенсійного забезпечення, рішення від 04.12.2012 №1746, розпорядження Нацкомфінпослуг від 04.12.2012 №2541
15. Вимоги до програмних продуктів, які використовуються на фондовому ринку, та програмного забезпечення автоматизованих, інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, призначених для здійснення професійної діяльності на фондовому ринку, депозитарної діяльності Центрального депозитарію цінних паперів, рішення від 02.10.2012 №1342

Програма Розділу III тестування фахівців з депозитарної діяльності (Спеціальне законодавство на фондовому ринку)

Таблиця 27 – Таксономія тестування фахівців з депозитарної діяльності (Розділ Програми III. Спеціальне законодавство на фондовому ринку).

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
1.	Системи депозитарного обліку		5%
1.1.	Загальні засади та принципи побудови системи депозитарного обліку цінних паперів	A	
1.2.	Складові системи депозитарного обліку	A	

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
2.	Основні функції Центрального депозитарія цінних паперів і депозитарних установ та порядок розкриття інформації, що міститься у системі депозитарного обліку		5%
2.1.	Основні функції Центрального депозитарія та депозитарних установ	А	
2.2.	Доступ, розкриття та нерозголошення інформації, що міститься у системі депозитарного обліку	В	
3.	Порядок здійснення професійними учасниками депозитарної системи адміністративних та інформаційних операцій		15%
3.1.	Внесення змін до системи депозитарного обліку при проведенні адміністративних операцій	В	9
3.2.	Виконання вимог законодавства щодо повідомлення податкових органів про відкриття та закриття рахунків платників податків у фінансових установах	А	3
3.3.	Порядок здійснення інформаційних операцій	А	3
4.	Умови та порядок обслуговування в системі депозитарного обліку операцій щодо цінних паперів		15%
4.1.	Порядок проведення розрахунків у цінних паперах (облікових операцій) за правочинами щодо цінних паперів, вчинених на фондових біржах та поза їх межами, в т.ч. за результатами клірингу	В	
4.2.	Порядок проведення безумовних операцій щодо цінних паперів	В	
4.3.	Порядок дій при отриманні розпоряджень та/або інших документів щодо здійснення депозитарних операцій	В	
4.4.	Особливості здійснення депозитарної діяльності з державними цінними паперами	В	
5.	Умови та порядок обслуговування в системі депозитарного обліку корпоративних операцій емітентів		5%
5.1.	Порядок проведення депозитарних операцій при обслуговуванні операцій щодо розміщення, викупу, продажу викуплених цінних паперів	В	
5.2.	Переведення випущених емітентом у документарній формі акцій на пред'явника в іменні акції	В	
5.3.	Порядок забезпечення існування цінних паперів, що були розміщені в документарній формі у бездокументарну форму	В	
5.4.	Порядок проведення депозитарних операцій при обслуговуванні операцій емітента щодо деномінації, реорганізації випуску цінних паперів та внаслідок реорганізації емітента, анулювання та погашення емітентом цінних паперів	В	
5.5.	Вимоги до складання реєстру власників іменних цінних паперів (переліку акціонерів)	В	
5.6.	Виплата доходів та сум погашення за цінними паперами через депозитарну систему України	В	
5.7.	Особливості проведення депозитарних операцій при обслуговуванні, розміщенні та виплаті доходу за державними цінними паперами	В	
6.	Вимоги Комісії щодо складання та подання адміністративних даних щодо здійснення депозитарної діяльності депозитарними установами		15%

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
6.1.	Види адміністративних даних, що подаються	В	
6.2.	Строки та порядок подання адміністративних даних	А	
7.	Порядок дій депозитарної установи у разі припинення провадження депозитарної діяльності		5%
7.1.	Порядок дій депозитарної установи при припиненні провадження депозитарної діяльності та визначення особи, яка забезпечить подальший облік та зберігання даних системи депозитарного обліку щодо прав на цінні папери, що не були власниками переведені до обраних ними депозитарних установ	В	
7.2.	Порядок дій професійних учасників депозитарної системи України та власників цінних паперів щодо поновлення обліку прав на цінні паперів, інформація щодо яких була передана на зберігання до Центрального депозитарію цінних паперів	В	
8.	Особливості обслуговування депозитарною установою інституційних інвесторів		10%
8.1.	Порядок нагляду та контролю при провадженні діяльності зі зберігання активів інституційних інвесторів	А	
8.2.	Порядок визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування, оцінки чистої вартості активів недержавних пенсійних фондів	А	
9.	Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку – депозитарної діяльності		15%
9.1.	Ліцензійні умови провадження професійної діяльності депозитарними установами	В	
9.2.	Підстави для анулювання дії ліцензії на провадження професійної діяльності – депозитарної діяльності	В	
9.3.	Підстави для зупинення дії ліцензії на провадження професійної діяльності – депозитарної діяльності	В	
10.	Пруденційний нагляд за депозитарною діяльністю та управління ризиками		10%
10.1.	Пруденційні нормативи депозитарної діяльності депозитарної установи	В	
10.2.	Порядок розрахунку пруденційних нормативів депозитарної діяльності депозитарної установи	В	
10.3.	Внутрішня система управління ризиками депозитарної установи	В	

Перелік актів законодавства

ЗАКони УКРАЇНИ

- ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок»
- ЗУ «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»
- ЗУ «Про інвестиційну діяльність»
- ЗУ «Про інститути спільного інвестування»

5. ЗУ «Про депозитарну систему України»
6. ЗУ «Про недержавне пенсійне забезпечення»
7. ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»
8. ЗУ «Про обіг векселів в Україні»
9. ЗУ «Про валюту та валютне регулювання»

КОДЕКСИ

Податковий кодекс України

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ

1. Вимоги до програмних продуктів, які використовуються на фондовому ринку, та програмного забезпечення автоматизованих, інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, призначених для здійснення професійної діяльності на фондовому ринку, депозитарної діяльності Центрального депозитарію цінних паперів, рішення від 02.10.2012 №1342
2. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) - діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку, рішення від 14.05.2013 №818
3. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) - діяльності з торгівлі цінними паперами, рішення від 14.05.2013 №819
4. Положення про клірингову діяльність, рішення від 26.03.2013 №429
5. Положення про нагляд за дотриманням пруденційних нормативів професійними учасниками фондового ринку, рішення від 01.12.2015 №2021
6. Положення про порядок складання адміністративних даних щодо здійснення діяльності організаторами торгівлі, оприлюднення інформації та подання відповідних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішення від 25.09.2012 №1284
7. Положення про порядок складання та подання адміністративних даних щодо діяльності торговців цінними паперами до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішення від 25.09.2012 №1283
8. Положення про провадження депозитарної діяльності, рішення від 23.04.2013 №735
9. Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками, рішення від 01.10.2015 №1597
10. Порядок визначення біржового курсу цінного папера, рішення від 03.07.2015 №933
11. Порядок зупинення дії та анулювання ліцензії на окремі види професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), рішення від 14.05.2013 №816
12. Порядок погодження кандидатур керівників фондових бірж і вимоги до таких керівників під час їх перебування на посаді, рішення від 22.01.2013 №64
13. Порядок та умови видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), рішення від 14.05.2013 №817
14. Порядок та умови провадження торговцем цінними паперами брокерської діяльності за договорами на брокерське обслуговування з подальшим врегулюванням зобов'язань клієнта, рішення від 06.11.2012 №1584

15. Правила (умови) здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами, рішення від 12.12.2006 №1449

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

1. Методика визначення інвестиційного прибутку професійним торговцем цінними паперами при виконанні функцій податкового агента, наказ від 22.11.2011 №1484

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

1. Положення про порядок погодження Національним банком України типових (зразкових) форм деривативів, постанова від 04.12.2014 №793

2. Положення про провадження депозитарної і клірингової діяльності та забезпечення здійснення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів Національним банком України, постанова від 21.12.2017 №140

Програма Розділу III тестування фахівців з клірингової діяльності (Спеціальне законодавство на фондовому ринку)

Таблиця 28 – Таксономія тестування фахівців з клірингової діяльності (Розділ Програми III. Спеціальне законодавство на фондовому ринку).

№	Розділ	когн. рівень (A, B, C)	Рекомендована ширина охоплення
1.	Організаційні вимоги до особи, яка провадить клірингову діяльність		10%
1.1.	Завдання та функції особи, яка провадить клірингову діяльність	A	
1.2.	Статут, органи управління особи, яка провадить клірингову діяльність	A	
2.	Правила та внутрішні документи особи, які потрібні для провадження клірингової діяльності		50%
2.1.	Вимоги до внутрішніх документів особи, які потрібні для провадження клірингової діяльності	A	5%
2.2.	Вимоги до організаційно-технічного забезпечення діяльності особи, яка провадить клірингову діяльність	A	5%
2.3.	Вимоги до організації внутрішньої системи обліку особи, яка провадить клірингову діяльність	A	5%
2.4.	Вимоги до порядку взяття на облік учасників клірингу особою, що провадить клірингову діяльність	A	5%
2.5.	Договірні відносини між особою, що здійснює клірингову діяльність та учасником клірингу	A	5%
2.6.	Порядок проведення розрахунків з дотриманням принципу «поставка цінних паперів проти оплати» та без дотриманням принципу «поставка цінних паперів проти оплати»	A	10%
2.7.	Запобігання ризикам професійної діяльності на фондовому ринку	A	5%

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
2.8.	Вимоги до системи управління ризиками особи, яка провадить клірингову діяльність, як частини системи гарантування виконання правочинів	А	10%
3.	Взаємодія особи, що провадить клірингову діяльність, з Центральним депозитарієм, Національним банком України та фондовою біржою		5%
3.1.	Порядок взаємодії особи, що провадить клірингову діяльність, з Центральним депозитарієм та Національним банком України	А	
3.2.	Порядок взаємодії особи, що провадить клірингову діяльність, з фондовою біржою	А	
4.	Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку - клірингової діяльності		25%
4.1.	Ліцензійні умови провадження професійної діяльності – клірингової діяльності	В	
4.2.	Підстави для анулювання дії ліцензії на провадження професійної діяльності – клірингової діяльності	А	
4.3.	Підстави для зупинення дії ліцензії на провадження професійної діяльності – клірингової діяльності	В	
4.4.	Виконання порядку та умов видачі ліцензії протягом строку провадження професійної діяльності	А	
5.	Пруденційний нагляд за діяльністю особи, що здійснює клірингову діяльність		10%
5.1.	Пруденційні нормативи клірингової діяльності	А	
5.2.	Порядок розрахунку пруденційних нормативів з клірингової діяльності	А	
5.3.	Внутрішня система запобігання та мінімізації впливу ризиків	А	

Перелік актів законодавства

ЗАКОНИ УКРАЇНИ

1. ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок»
2. ЗУ «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»
3. ЗУ «Про інвестиційну діяльність»
4. ЗУ «Про інститути спільного інвестування»
5. ЗУ «Про депозитарну систему України»
6. ЗУ «Про недержавне пенсійне забезпечення»
7. ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»
8. ЗУ «Про обіг векселів в Україні»
9. ЗУ «Про валюту та валютне регулювання»
10. ЗУ «Про захист економічної конкуренції»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ

1. Вимоги до програмних продуктів, які використовуються на фондовому ринку, та програмного забезпечення автоматизованих, інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, призначених для здійснення професійної діяльності на фондовому ринку, депозитарної діяльності Центрального депозитарію цінних паперів, рішення від 02.10.2012 №1342
2. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) - депозитарної діяльності та клірингової діяльності, рішення від 21.05.2013 № 862
3. Положення про клірингову діяльність, рішення від 26.03.2013 №429
4. Положення про нагляд за дотриманням пруденційних нормативів професійними учасниками фондового ринку, рішення від 01.12.2015 №2021
5. Положення про порядок надання звітності про провадження клірингової діяльності до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішення від 27.12.2013 № 2994
6. Положення про провадження депозитарної діяльності, рішення від 23.04.2013 №735
7. Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками, рішення від 01.10.2015 №1597
8. Порядок зупинення дії та анулювання ліцензії на окремі види професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), рішення від 14.05.2013 №816
9. Порядок та умови видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), рішення від 14.05.2013 №817
10. Порядок погодження набуття особою істотної участі у професійному учаснику фондового ринку або збільшення її таким чином, що зазначена особа буде прямо чи опосередковано володіти або контролювати 10, 25, 50 і 75 відсотків статутного капіталу такого учасника чи права голосу придбаних акцій (часток) в його органах управління, рішення від 13.03.2012 № 394
11. Вимоги до договору про проведення розрахунків у цінних паперах за результатами клірингу, рішення від 20.08.2013 № 1524
12. Вимоги до договору про проведення грошових розрахунків за результатами клірингу, рішення від 20.08.2013 № 1525
13. Вимоги до договору про обслуговування клірингової установи та договору про обслуговування Розрахункового центру, рішення від 20.08.2013 № 1526
14. Вимоги до договору про кліринг та розрахунки за правочинами щодо цінних паперів (про надання клірингових послуг), рішення від 20.08.2013 № 1527
15. Положення про здійснення фінансового моніторингу професійними учасниками ринку цінних паперів, рішення від 17.03.2016 № 309

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

1. Методика визначення інвестиційного прибутку професійним торговцем цінними паперами при виконанні функцій податкового агента, наказ від 22.11.2011 №1484

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

1. Положення про порядок погодження Національним банком України типових (зразкових) форм деривативів, постанова від 04.12.2014 №793
2. Положення про провадження депозитарної і клірингової діяльності та забезпечення здійснення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів Національним банком України, постанова від 21.12.2017 №140

Програма Розділу III тестування фахівців з організації торгівлі на фондовому ринку (Спеціальне законодавство на фондовому ринку)

Таблиця 29 – Таксономія тестування фахівців з організації торгівлі на фондовому ринку (Розділ Програми III. Спеціальне законодавство на фондовому ринку).

№	Розділ	когн. рівень (A, B, C)	Рекомендована ширина охоплення
1.	Організаційні вимоги до фондової біржі		10%
1.1.	Завдання та функції фондової біржі	A	
1.2.	Статут, органи управління фондової біржі. Спеціалізовані органи біржі	A	
2.	Правила фондової біржі		60%
2.1.	Учасники біржових торгів і члени фондової біржі	A	3%
2.2.	Вимоги до електронної торговельної системи фондової біржі. Форми одержання доступу до біржових торгів	B	4%
2.3.	Біржовий список та припинення торгівлі на фондовій біржі	B	3%
2.4.	Порядок лістингу та делістингу цінних паперів на фондовій біржі	A	4%
2.5.	Порядок допуску до торгівлі іноземних емітентів	A	3%
2.6.	Маркет-мейкери на біржовому ринку	B	4%
2.7.	Основні види ринків (режими торгів) на фондовій біржі та види біржових заявок. Біржові контракти	B	10%
2.8.	Порядок здійснення на фондовій біржі операцій РЕПО	B	3%
2.9.	Порядок розміщення цінних паперів на фондовій біржі	B	3%
2.10.	Дії щодо виявлення та запобігання маніпулюванню цінами на біржовому фондовому ринку	B	3%
2.11.	Порядок зупинення та поновлення біржових торгів	B	3%
2.12.	Порядок розрахунку біржою поточної ціни цінного папера. Порядок розрахунку та оприлюднення біржових курсів цінних паперів. Біржові фондові індекси	B	3%
2.13.	Вимоги до розкриття інформації про діяльність фондової біржі та її оприлюднення	B	4%
2.14.	Запобігання ризикам, які можуть виникати при провадженні діяльності	B	3%
2.15.	Види деривативів та запровадження їх на фондовій біржі	B	7%
3.	Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку		20%
3.1.	Ліцензійні умови провадження професійної діяльності – діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку	B	
3.2.	Підстави для анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності – діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку	B	
3.3.	Підстави для зупинення дії ліцензії на провадження професійної діяльності – діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку	B	

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
3.4.	Виконання порядку та умов видачі ліцензії протягом строку провадження діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку	В	
4.	Пруденційний нагляд за діяльністю з організації торгівлі на фондовому ринку		10%
4.1.	Пруденційні нормативи діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку	В	
4.2.	Порядок розрахунку пруденційних нормативів діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку	В	
4.3.	Внутрішня система управління ризиками	В	

Перелік актів законодавства

ЗАКони УКРАЇНИ

1. ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок»
2. ЗУ «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»
3. ЗУ «Про інвестиційну діяльність»
4. ЗУ «Про інститути спільного інвестування»
5. ЗУ «Про депозитарну систему України»
6. ЗУ «Про недержавне пенсійне забезпечення»
7. ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»
8. ЗУ «Про обіг векселів в Україні»
9. ЗУ «Про валюту та валютне регулювання»
10. ЗУ «Про захист економічної конкуренції»

КОДЕКСИ

Податковий кодекс України

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ

1. Вимоги до програмних продуктів, які використовуються на фондовому ринку, та програмного забезпечення автоматизованих, інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, призначених для здійснення професійної діяльності на фондовому ринку, депозитарної діяльності Центрального депозитарію цінних паперів, рішення від 02.10.2012 №1342
2. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) - діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку, рішення від 14.05.2013 №818
3. Положення про нагляд за дотриманням пруденційних нормативів професійними учасниками фондового ринку, рішення від 01.12.2015 №2021

4. Положення про порядок складання адміністративних даних щодо здійснення діяльності організаторами торгівлі, оприлюднення інформації та подання відповідних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішення від 25.09.2012 №1284
5. Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками, рішення від 01.10.2015 №1597
6. Порядок визначення біржового курсу цінного папера, рішення від 03.07.2015 №933
7. Порядок зупинення дії та анулювання ліцензії на окремі види професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), рішення від 14.05.2013 №816
8. Порядок погодження кандидатур керівників фондових бірж і вимоги до таких керівників під час їх перебування на посаді, рішення від 22.01.2013 №64
9. Порядок та умови видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), рішення від 14.05.2013 №817
10. Положення про порядок реєстрації змін до правил фондової біржі щодо запровадження в обіг на фондовій біржі деривативів, рішення від 04.08.2009 № 884
11. Положення про здійснення фінансового моніторингу професійними учасниками ринку цінних паперів, рішення від 17.03.2016 №309

Програма Розділу III тестування головних бухгалтерів професійних учасників фондового ринку (Спеціальне законодавство на фондовому ринку)

Таблиця 30 – Таксономія тестування головних бухгалтерів професійних учасників фондового ринку (Розділ Програми III. Спеціальне законодавство на фондовому ринку).

№	Розділ	когн. рівень (А, В, С)	Рекомендована ширина охоплення
1.	Правові основи бухгалтерського обліку та аудит фінансової звітності професійних учасників фондового ринку		50%
1.1.	Основні положення ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	A	10%
1.2.	Окремі вимоги ЗУ «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»: <ul style="list-style-type: none"> - правова основа аудиторської діяльності в Україні; - аудитор; - загальні умови надання аудиторських послуг; - аудиторський звіт та інші офіційні документи; - ведення Реєстру; - призначення та відсторонення суб'єкта аудиторської діяльності від надання послуг з обов'язкового аудиту фінансової звітності; - аудиторський комітет 	A	30%
1.3.	Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо питань бухгалтерського обліку та аудиту фінансової звітності професійних учасників фондового ринку	A	10%

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
2.	Оподаткування операцій, пов'язаних з діяльністю на фондовому ринку		7%
2.1.	Операції з цінними паперами	A	
2.2.	Виплата дивідендів	A	
3.	Пруденційний нагляд за діяльністю професійних учасників фондового ринку та управління ризиками		25%
3.1.	Пруденційні нормативи діяльності професійних учасників фондового ринку	B	
3.2.	Порядок розрахунку пруденційних нормативів	B	
4.	Основи господарсько-правової відповідальності за правопорушення у сфері господарювання		18%
4.1.	Загальні початку господарсько-правової відповідальності учасників господарських відносин	A	
4.2.	Відшкодування збитків у сфері господарювання	A	
4.3.	Штрафні та оперативно-господарські санкції	A	
4.4.	Адміністративно-господарські санкції	A	

КОДЕКСИ УКРАЇНИ

1. Податковий кодекс України

ЗАКОНИ УКРАЇНИ

1. ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
2. ЗУ «Про господарські товариства»
3. ЗУ «Про акціонерні товариства»
4. ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок»
5. ЗУ «Про інвестиційну діяльність»
6. ЗУ «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні»
7. ЗУ «Про Антимонопольний комітет України»
8. ЗУ «Про захист економічної конкуренції»
9. ЗУ «Про захист від недобросовісної конкуренції»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

1. Методика визначення інвестиційного прибутку професійним торговцем цінними паперами, наказ від 22.11.2011 №1418

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ

1. Положення про особливості бухгалтерського обліку операцій інститутів спільного інвестування, рішення від 26.11.2013 №2669
2. Методичні рекомендації з обліку основних видів операцій торговців цінними паперами, рішення від 2.06.2002 р. № 125

3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку щодо операцій з формування статутного капіталу в акціонерних товариствах, рішення від 11.06.2003 р. № 256
4. Методичні рекомендації з відображення у бухгалтерському обліку операцій з ф'ючерсними та опціонними контрактами учасниками фондового ринку, рішення від 8.05.2012 р. № 650

Розділ Програми IV. Практичні вміння та навички

Робочі групи критично розглянули запропоновані початкові версії програм, а також результати опитування фахівців ринку. За результатами кількох засідань кожної з робочих груп та опрацювання наданих зауважень в періоди між засіданнями, були сформовані фінальні тексти Розділу IV Програми кваліфікаційного іспиту для кожного з 6 напрямів кваліфікації.

В наступних таблицях наведено програми до Розділу IV Кваліфікаційного іспиту по 6 напрямам кваліфікації фахівців фондового ринку, кваліфікаційні вимоги щодо яких встановлює НКЦПФР.

Програма Розділу IV тестування торговців цінними паперами (Практичні вміння та навички).

Таблиця 31 – Таксономія тестування торговців цінними паперами (Розділ IV Програми. Практичні вміння та навички).

№	Розділ	когнітивний рівень	Рекомендована ширина охоплення
1.	Правила здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами		23%
1.1.	Вимоги до договорів, що укладаються торговцем цінними паперами	C	
1.2.	Обов'язки та обмеження торговців при здійсненні операцій з цінними паперами	C	
1.3.	Складові внутрішнього обліку та звітності торговців цінними паперами	B	
1.4.	Особливості проведення операцій з іноземними цінними паперами та цінними паперами на іноземних ринках	B	
1.5.	Консультаційні послуги торговців цінними паперами	C	
2.	Діяльність торговця цінними паперами на фондовій біржі та позабіржовому ринку		20%
2.1.	Операції на фондових біржах	C	
2.2.	Порядок включення цінних паперів до біржового списку	B	
2.3.	Доступ до біржових торгів торговця ЦП та його клієнтів (Direct market access (DMA)) (Прямий електронний доступ)	C	
2.4.	Особливості торгівлі державними цінними паперами	C	
2.5.	Особливості здійснення операцій на строковому ринку	C	
2.6.	Торгові стратегії на фондовій біржі	C	
2.7.	Маржинальні операції на фондовій біржі	C	
2.8.	Базові засади маркетмейкера	B	

№	Розділ	когнітивний рівень	Рекомендована ширина охоплення
2.9.	Запобігання маніпулюванню на фондових біржах	C	
2.10.	Операції з пайовими, борговими, іпотечними та іншими цінними паперами	B	
2.11.	Особливості здійснення операцій з цінними паперами за участі нерезидентів	B	
3.	Вимоги щодо розкриття інформації, складання та надання адміністративних даних торговцями		7%
3.1.	Види та склад адміністративних даних, що подаються	B	
3.2.	Строки та порядок подання адміністративних даних	B	
3.3.	Вимоги щодо подання та розміщення інформації в загальнодоступній інформаційній базі даних про ринок цінних паперів	B	
4.	Оцінка фінансових інструментів та методи обґрунтування прийняття рішень щодо купівлі-продажу цінних паперів		20%
4.1.	Основи фінансових обчислень. Вартість грошей у часі. Прості та складні проценти. Теперішня та майбутня вартість. Ануїтет	C	
4.2.	Методи та критерії оцінки доцільності та ефективності інвестицій	C	
4.3.	Оцінка доходності цінних паперів	C	
4.4.	Фундаментальний аналіз та його значення для оцінки акцій	C	
4.5.	Оцінка вартості акцій та облігацій	C	
4.6.	Технічний аналіз та його значення на фондовому ринку	B	
4.7.	Ризик і доходність на фондовому ринку. Основи портфельної теорії	B	
5.	Взаємодія торговців з системою проведення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів		15%
5.1.	Обслуговування обігу цінних паперів депозитарною системою	B	
5.2.	Розрахунки за правочинами щодо цінних паперів	C	
5.3.	Взаємодія з особою, яка проводить клірингову діяльність	B	
6.	Оподаткування при здійсненні діяльності торговця цінними паперами		15%
6.1.	Загальні положення щодо оподаткування операцій з цінними паперами	A	
6.2.	Оподаткування доходів фізичних осіб від операцій з інвестиційними активами	B	
6.3.	Виконання торговцем цінними паперами функцій податкового агента	C	
6.4.	Особливості оподаткування при роботі з нерезидентами	B	
6.5.	Оподаткування прибутку торговців цінними паперами	B	

Програма Розділу IV тестування фахівців з управління активами (Практичні вміння та навички).

Під час дискусій в робочій групі з питань управління активами відмічалась необхідність розділення програм тестування для фахівців і керівників.

Таблиця 32 – Таксономія тестування фахівців з управління активами (Розділ IV Програми. Практичні вміння та навички).

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
1.	Базові підходи до оцінки активів в інвестиційній діяльності		10%
1.1.	Методичні підходи до оцінювання активів: витратний, дохідний, ринковий	A	
1.2.	Вартість капіталу та вартість грошей у часі	B	
1.3.	Вартісні і секторні мультиплікатори та їх нормування для цілей інвестиційної оцінки компаній та інструментів капіталу	B	
1.4.	Оцінка основних характеристик активів – ризику, дохідності, ліквідності	B	
2.	Система управління ризиками в процесі управління активами інституційних інвесторів		5%
2.1.	Класифікація ризиків	A	
2.2.	Оцінка ризиків окремих видів та класів активів в портфелях інституційних інвесторів	B	
2.3.	Принципи побудови портфельного ризик-менеджменту	A	
3.	Оцінювання справедливої вартості інструментів капіталу		15%
3.1.	Вартісні характеристики інструментів капіталу	A	
3.2.	Аналіз та прогнозування грошових потоків компаній	C	
3.3.	Оцінка справедливої вартості інструментів капіталу та корпоративних прав	C	
3.4.	Основні показники фундаментального аналізу компаній та їх застосування	B	
3.5.	Особливості оцінки новостворених (стартап) та збиткових компаній	B	
4.	Оцінка боргових фінансових активів		10%
4.1.	Вартісні характеристики боргових інструментів	A	
4.2.	Оцінка вартості облігацій	B	
4.3.	Оцінка інвестиційної привабливості банківських депозитів	C	
5.	Інвестиційна оцінка інших активів		15%
5.1.	Оцінка нерухомості (будівель, земельних ділянок)	A	
5.2.	Оцінка строкових інструментів	B	
5.3.	Оцінка нематеріальних активів	B	
5.4.	Оцінка критеріїв ефективності інвестиційних проектів (NPV, IRR, ін.)	C	
6.	Оцінка чистих активів інституційних інвесторів		10%
6.1.	Оцінка вартості чистих активів ICI	A	
6.2.	Оцінка вартості чистих активів НПФ	A	
7.	Управління портфелями активів інституційних інвесторів		15%
7.1.	Стратегії портфельного управління	A	
7.2.	Критерії «ризик-дохідність» та їх застосування при визначенні ефективності управління портфелем інвестицій	C	
7.3.	Визначення релевантного бенчмарку інвестиційного портфеля	B	
7.4.	Умови ініціації рекомендацій щодо зміни інвестиційної стратегії ICI або НПФ	B	

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендован а ширина охоплення
8.	Взаємодія керуючого активами з іншими підрозділами КУА		10%
8.1.	Можливі порушення вимог законодавства керуючим в процесі управління активами інституційних інвесторів	С	
8.2.	Запобігання та усунення порушень законодавства в процесі управління активами	С	
9.	Взаємодія керуючого активами з особами, що обслуговують інституційного інвестора (оцінювач, аудитор, торговець ЦП, адміністратор пенсійних фондів, депозитарна та біржова система)	В	10%

Програма Розділу IV тестування фахівців з депозитарної діяльності (Практичні вміння та навички)

Робоча група НКЦПФР з участю представників саморегулівних організацій вирішила надати більш детальний розподіл ширини охоплення (відсотків, див. останню колонку таблиці) для підрозділу 2. «Здійснення професійними учасниками депозитарної системи адміністративних та інформаційних операцій». Така деталізація викликана бажанням запобігти надмірній кількості тестових запитань у тесті, які будуть присвячені пунктам 2.2 і 2.3 . Вказаний для кожного з цих пунктів відсоток ширини охоплення означає, що кожен апліканд отримає не більше ніж одне питання в тесті по кожному з підпунктів.

Таблиця 33 – Таксономія тестування фахівців з депозитарної діяльності (Розділ IV Програми. Практичні вміння та навички).

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендован а ширина охоплення
1.	Основні функції Центрального депозитарія цінних паперів і депозитарних установ та порядок розкриття інформації, що міститься у системі депозитарного обліку		7%
1.1.	Основні функції Центрального депозитарія та депозитарних установ	А	
1.2.	Доступ, розкриття та нерозголошення інформації, що міститься у системі депозитарного обліку	С	
2.	Здійснення професійними учасниками депозитарної системи адміністративних та інформаційних операцій		15%
2.1.	Внесення змін до системи депозитарного обліку при проведенні адміністративних операцій	С	9%
2.2.	Повідомлення податкових органів про відкриття та закриття рахунків платників податків у фінансових установах	В	3%
2.3.	Здійснення інформаційних операцій	В	3%
3.	Обслуговування в системі депозитарного обліку операцій щодо цінних паперів		20%

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендован а ширина охоплення
3.1.	Розрахунки у цінних паперах (облікових операцій) за правочинами щодо цінних паперів, вчинених на фондових біржах та поза їх межами, в т.ч. за результатами клірингу	С	
3.2.	Проведення безумовних операцій щодо цінних паперів	С	
3.3.	Дії при отриманні розпоряджень та/або інших документів щодо здійснення депозитарних операцій	С	
4.	Обслуговування в системі депозитарного обліку корпоративних операцій емітентів		10%
4.1.	Проведення депозитарних операцій при обслуговуванні операцій щодо розміщення, викупу, продажу викуплених цінних паперів	В	
4.2.	Переведення випущених емітентом у документарній формі акцій на пред'явника в іменні акції	В	
4.3.	Забезпечення існування цінних паперів, що були розміщені в документарній формі у бездокументарну форму	В	
4.4.	Проведення депозитарних операцій при обслуговуванні операцій емітента щодо деномінації, реорганізації випуску цінних паперів та внаслідок реорганізації емітента, анулювання та погашення емітентом цінних паперів	В	
4.5.	Складання реєстру власників іменних цінних паперів (переліку акціонерів)	С	
5.	Складання та подання адміністративних даних щодо здійснення депозитарної діяльності депозитарними установами		10%
5.1.	Види адміністративних даних, що подаються	В	
5.2.	Строки та порядок подання адміністративних даних	А	
6.	Дії депозитарної установи у разі припинення провадження депозитарної діяльності		10%
6.1.	Дії депозитарної установи при припиненні провадження депозитарної діяльності та визначення особи, яка забезпечить подальший облік та зберігання даних системи депозитарного обліку щодо прав на цінні папери, що не були власниками переведені до обраних ними депозитарних установ	В	
6.2.	Дії професійних учасників депозитарної системи України та власників цінних паперів щодо поновлення обліку прав на цінні паперів, інформація щодо яких була передана на зберігання до Центрального депозитарію цінних паперів	В	
7.	Особливості обслуговування депозитарною установою інституційних інвесторів		10%
7.1.	Нагляд та контроль при провадженні діяльності зі зберігання активів інституційних інвесторів	В	
7.2.	Визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування, оцінки чистої вартості активів недержавних пенсійних фондів	В	
8.	Виплата доходів та сум погашення за цінними паперами та повідомлень через депозитарну систему України	В	9%
9.	Особливості здійснення депозитарної діяльності з державними цінними паперами	В	9%

Програма Розділу IV тестування фахівців з клірингової діяльності (Практичні вміння та навички)

Оскільки формулювання назви підрозділу 2 «Правила та внутрішні документи особи, які потрібні для провадження клірингової діяльності» передбачає, що саме цей розділ містить домінуючу частину кваліфікаційних вимог (75%), робоча група НКЦПФР надала детальний розподіл ширини охоплення (відсотків, див. останню колонку таблиці) по пунктах цього підрозділу.

Таблиця 34 – Таксономія тестування фахівців з клірингової діяльності (Розділ IV Програми. Практичні вміння та навички).

№	Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Рекомендован а ширина охоплення
1.	Організаційні вимоги до особи, яка провадить клірингову діяльність		5%
1.1.	Завдання та функції особи, яка провадить клірингову діяльність	В	
1.2.	Статут, органи управління особи, яка провадить клірингову діяльність	В	
2.	Правила та внутрішні документи особи, які потрібні для провадження клірингової діяльності		75%
2.1.	Внутрішні документи особи, які потрібні для провадження клірингової діяльності	В	5
2.2.	Організаційно-технічне забезпечення діяльності особи, яка провадить клірингову діяльність	В	5
2.3.	Організація внутрішньої системи обліку особи, яка провадить клірингову діяльність	С	15
2.4.	Взяття на облік учасників клірингу особою, що провадить клірингову діяльність	С	10
2.5.	Договірні відносини між особою, що здійснює клірингову діяльність та учасником клірингу	С	10
2.6.	Проведення розрахунків з дотриманням принципу «поставка цінних паперів проти оплати» та без дотриманням принципу «поставка цінних паперів проти оплати»	С	10
2.7.	Ризики професійної діяльності на фондовому ринку	С	10
2.8.	Система управління ризиками особи, яка провадить клірингову діяльність	С	10
3.	Взаємодія особи, що провадить клірингову діяльність, з Центральним депозитарієм, Національним банком України та фондовою біржою		10%
3.1.	Взаємодія особи, що провадить клірингову діяльність, з Центральним депозитарієм та Національним банком України	В	
3.2.	Взаємодія особи, що провадить клірингову діяльність, з фондовою біржою	В	
4.	Пруденційні нормативи клірингової діяльності		10%
4.1.	Пруденційні нормативи клірингової діяльності	В	
4.2.	Порядок розрахунку пруденційних показників клірингової діяльності	В	
4.3.	Внутрішня система запобігання та мінімізації впливу ризиків	В	

Програма Розділу IV тестування фахівців з організації торгівлі на фондовому ринку (Практичні вміння та навички)

Підрозділ 2 має домінуючу роль у цій програмі, тож робоча група НКЦПФР деталізувала розподіл ширини охоплення по всіх пунктах цього підрозділу.

Таблиця 35 – Таксономія тестування фахівців з організації торгівлі на фондовому ринку (Розділ IV Програми. Практичні вміння та навички).

№	Розділ	котн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
1.	Організаційні вимоги до фондової біржі		5%
1.1.	Завдання та функції фондової біржі	В	
1.2.	Статут, органи управління фондової біржі. Спеціалізовані органи біржі	В	
2.	Організація торгівлі цінними паперами та деривативами. Правила фондової біржі		90%
2.1.	Учасники біржових торгів і члени фондової біржі	В	3%
2.2.	Вимоги до електронної торговельної системи фондової біржі. Форми одержання доступу до біржових торгів	С	6%
2.3.	Біржовий список та припинення торгівлі на фондовій біржі	С	6%
2.4.	Лістинг та делістинг цінних паперів на фондовій біржі	В	6%
2.5.	Допуск до торгівлі іноземних емітентів	В	3%
2.6.	Маркет-мейкери на біржовому ринку	С	3%
2.7.	Основні види ринків (режими торгів) на фондовій біржі та види біржових заявок. Біржові контракти	С	10%
2.8.	Порядок здійснення на фондовій біржі операцій РЕПО	С	3%
2.9.	Розміщення цінних паперів на фондовій біржі	С	3%
2.10.	Дії щодо виявлення та запобігання маніпулюванню цінами на біржовому фондовому ринку	С	7%
2.11.	Зупинення та поновлення біржових торгів	С	5%
2.12.	Порядок розрахунку біржою поточної ціни цінного папера. Порядок розрахунку та оприлюднення біржових курсів цінних паперів. Біржові фондові індекси	В	7%
2.13.	Розкриття інформації про діяльність фондової біржі та її оприлюднення	С	5%
2.14.	Запобігання ризикам, які можуть виникати при провадженні діяльності	С	3%
2.15.	Запровадження на фондовій біржі деривативів	С	3%
2.16.	Види деривативів та їх особливості	В	3%
2.17.	Укладання деривативів та виконання зобов'язань по ним	С	7%
2.18.	Система гарантій на ринку деривативів	С	7%
3.	Взаємодія біржі з Центральним депозитарієм, Національним банком України, особою, що здійснює клірингову діяльність		5%
3.1.	Взаємодія фондової біржі з Центральним депозитарієм та Національним банком України	В	
3.2.	Взаємодія фондової біржі з особою, що здійснює клірингову діяльність	В	

Програма Розділу IV тестування головних бухгалтерів професійних учасників фондового ринку (Практичні вміння та навички)

Таблиця 36 – Таксономія тестування головних бухгалтерів професійних учасників фондового ринку (Розділ IV Програми. Практичні вміння та навички).

№	Розділ	котн. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
1.	Бухгалтерський облік в Україні		3%
1.1.	Основні положення ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	В	
2.	Теоретичні засади підготовки фінансової звітності за МСФЗ (МСБО 1 «Подання фінансової звітності»)		7%
2.1.	Мета, призначення та види фінансової звітності. Користувачі фінансової інформації	А	
2.2.	Загальні вимоги до розкриття інформації та подання фінансових звітів	А	
2.3.	Проміжна фінансова звітність (МСБО 34)	А	
2.4.	Концептуальна основа фінансової звітності	А	
2.5.	Елементи фінансової звітності	А	
3.	Звіт про фінансовий стан		10%
3.1.	Визнання та оцінка активів	В	
3.1.1.	Основні засоби (за МСБО 16)	В	
3.1.2.	Інвестиційна нерухомість (МСБО 40)	В	
3.1.3.	Нематеріальні активи (МСБО 38)	В	
3.1.4.	Оренда (МСФЗ 16)	В	
3.1.5.	Запаси	В	
3.1.6.	Активи, утримувані для продажу (МСФЗ 5)	В	
3.1.7.	Грошові кошти	В	
3.1.8.	Дебіторська заборгованість	В	
3.2.	Визнання та оцінка зобов'язань	В	
3.3.	Власний капітал	В	
4.	Звіт про сукупні прибутки та збитки		10%
4.1.	Структура та зміст звіту про сукупні прибутки та збитки (МСБО 1)	А	
4.2.	Класифікація доходів та витрат у фінансових звітах	В	
4.3.	Визнання доходу відповідно до МСФЗ 15	В	
4.4.	Вплив змін валютних курсів	В	
4.5.	Визнання та розкриття іншого сукупного доходу	В	
4.6.	Прибуток на акцію (МСБО 33)	А	
5.	Звіт про зміни у власному капіталі		5%
5.1.	Структура та зміст звіту про зміни у власному капіталі. Розкриття інформації	А	
5.2.	Взаємозв'язок звіту про власний капітал з іншими фінансовими звітами	В	

№	Розділ	котг. рівень (А,В,С)	Рекомендована ширина охоплення
6.	Звіт про рух грошових коштів (відповідно до МСБО 1 та МСБО 7)		5%
6.1.	Структура та зміст звіту про рух грошових коштів	А	
6.2.	Методика складання звіту про рух грошових коштів: прямий та непрямий метод	В	
6.3.	Розкриття інформації про рух грошових коштів	В	
7.	Фінансові інструменти		13%
7.1.	Визнання, класифікація фінансових інструментів (МСФЗ 9, МСБО 32)	А	
7.2.	Оцінка фінансових інструментів (МСФЗ 9 та МСФЗ 13)	В	
7.3.	Знецінення фінансових інструментів (МСФЗ 9)	В	
7.4.	Хеджування фінансових інструментів (МСФЗ 9)	А	
7.5.	Розкриття інформації про фінансові інструменти (МСФЗ 7 та МСФЗ 9)	В	
8.	Зменшення корисності активів (МСБО 36)	В	5%
9.	Оцінка справедливої вартості (МСФЗ 13)	В	5%
10.	Розкриття інформації в примітках до фінансової звітності		20%
10.1.	Призначення приміток до фінансових звітів. Зміст та структура (МСБО 1)	А	
10.2.	Облікові політики, зміни в облікових оцінках і виправлення помилок (МСБО 8)	В	
10.3.	Суттєві судження та оцінки управлінського персоналу	В	
10.4.	Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін (МСБО 24)	А	
10.5.	Податок на прибуток та відстрочені податки (МСБО 12)	В	
10.6.	Операційні сегменти. Фінансова інформація за сегментами (МСФЗ 8)	А	
10.7.	Забезпечення. Умовні зобов'язання та умовні активи (МСБО 37)	А	
10.8.	Події після дати балансу (МСБО 10). Розкриття інформації про дивіденди	А	
10.9.	Припинена діяльність (МСФЗ 5)	А	
10.10.	Розкриття інформації щодо виплат працівникам (МСБО 19)	А	
10.11.	Розкриття інформації щодо операцій з оренди (МСФЗ 16)	А	
11.	Об'єднання бізнесу (МСФЗ 3) та спільна діяльність (МСФЗ 11)	А	3%
12.	Консолідована фінансова звітність (МСФЗ 10)	А	3%
13.	Інвестиції в асоційовані підприємства (МСБО 28)		3%
14.	Аналіз фінансової звітності		3%
14.1.	Основні методи аналізу фінансової звітності	А	
14.2.	Показники ліквідності, ділової активності, фінансової стійкості, рентабельності	А	
15.	Підготовка фінансової звітності для подання її в єдиному електронному форматі (Таксономія XBRL)	А	5%

Опитування щодо етики та етичного кодексу фахівців фондового ринку

Восени 2018 року було проведено опитування фахівців фондового ринку щодо етики та етичного кодексу. Анкету, розроблену CFA Society Ukraine, було приєднано до анкетування в рамках аналізу практики. Результати опитування є репрезентативними для осіб, що є сертифікованими професіоналами. Інформацію щодо кількості заповнених анкет, професійні, вікові та інші категорії респондентів, представлено у відповідному розділі за результатами аналізу практики.

Нижче наведено основні результати опитування щодо проблематики професійної етики фахівців фондового ринку.

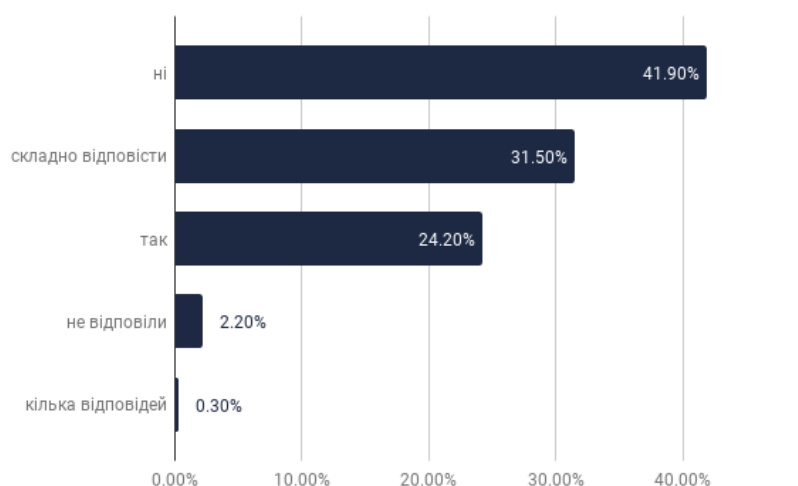
Інформованість фахівців щодо етичних кодексів в Україні

Групу запитань анкети було націлено на з'ясування різних аспектів поінформованості фахівців фондового ринку в питаннях етичних кодексів. Деякі з питань були комплементарними (різними словами про схожі аспекти). Порівняння статистики відповідей на такі запитання дозволило сформувати рельєфну картину поінформованості.

Інформованість фахівців щодо застосування етичних кодексів на фондовому ринку України

На наступному рисунку представлено статистику відповідей респондентів на запитання про відомі їм конкретні етичні кодекси. Лише кожен четвертий респондент (24.2%) стверджує, що йому відомі конкретні етичні кодекси. Прямо повідомляють про свою непоінформованість в питаннях етичних кодексів майже половина респондентів.

Рисунок 16 – Розподіл відповідей респондентів на питання про відомі їм конкретні етичні кодекси, котрі застосовуються на українському фондовому ринку.

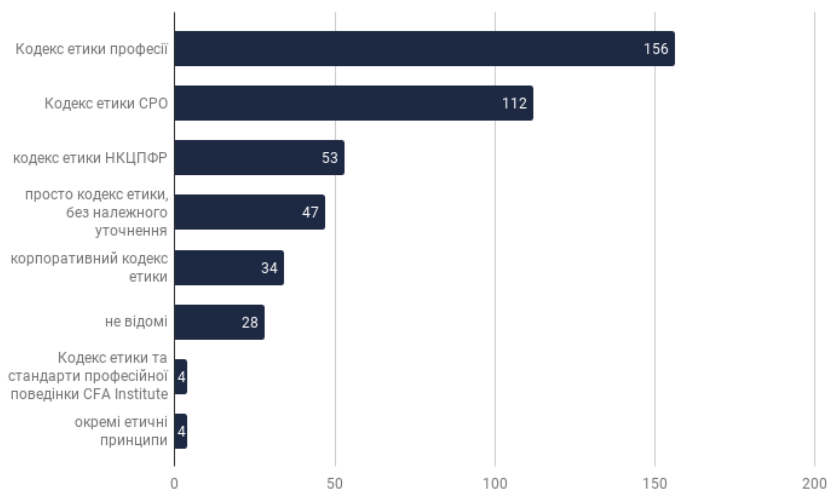

Можна стверджувати, що питання етичних кодексів вимагає нагального великого обсягу зусиль в просвітництві і популяризації серед фахівців фондового ринку.

Відомі респондентам приклади етичних кодексів

Всім респондентам було запропоновано написати назви етичних кодексів, що використовуються в Україні. На наступному рисунку представлено статистику відповідей респондентів на таке запитання. Подібні одна до одної відповіді було об'єднано в спільні категорії. Представлені на рисунку числові величини відображають кількість респондентів, що надали кожен вказаний тип відповіді.

Рисунок 17 – Приклади етичних кодексів, відомих респондентам.

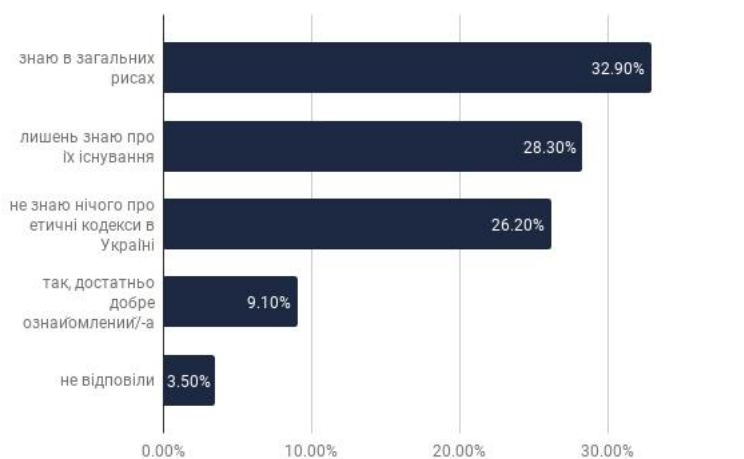
Респонденти самі формулювали назви, а не обирали серед запропонованих, тому в представленій нижче статистиці відповідей найпопулярнішою виявилась невизначена відповідь «Кодекс етики професії».

Звертає на себе увагу третя за популярністю відповідь «Кодекс етики НКЦПФР», якого не існує.

Ознайомленість респондентів зі змістом етичних кодексів

На рисунку нижче наведено статистику відповідей респондентів на питання щодо ознайомлення ними зі змістом етичних кодексів. Менше ніж кожен десятий фахівець (9.1%) знайомий зі змістом етичного кодексу. Менше третини респондентів знає про кодекси в загальних рисах.

Рисунок 18 – Поінформованість респондентів щодо змісту етичних кодексів в Україні.

Це питання є комплементарним до попереднього питання (про відомі респонденту конкретні етичні кодекси). Порівняння статистики відповідей цих двох питань дозволяє краще зрозуміти ступінь поінформованості, розрізнити знання про факт існування етичного кодексу, з ознайомленням з його змістом.

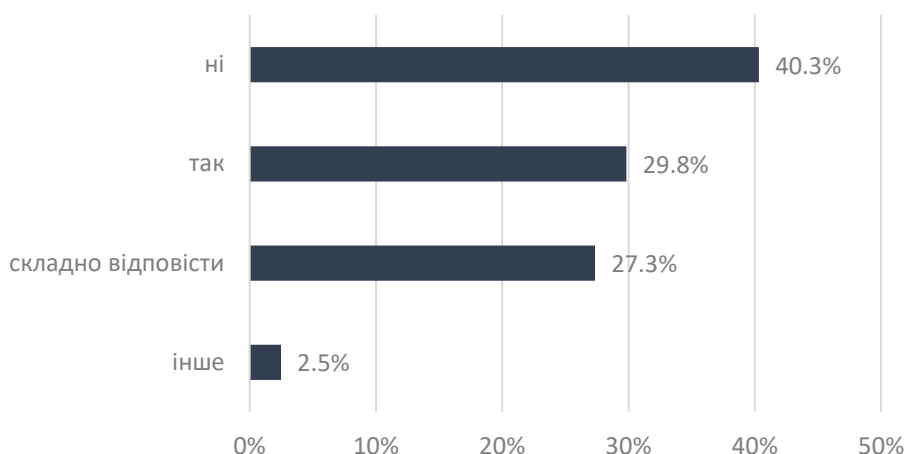
Зокрема, можна з'ясувати, що лише трохи більше третини осіб, яким відомі кодекси етики, дійсно мають уявлення про їх зміст (9.1% з 24.2%).

Інформованість фахівців щодо зарубіжних етичних кодексів

Питання анкети щодо зарубіжних етичних кодексів ставились як загальні, не обмежуючись лише професіями фондового ринку.

На запитання про інформованість щодо існування етичних кодексів в інших країнах чи міжнародних професійних асоціаціях ствердно відповіли лише близько 30% респондентів (див. рисунок нижче). Двоє з кожних п'яти респондентів (40.3%) вказали, що їм не відомо про існування таких кодексів.

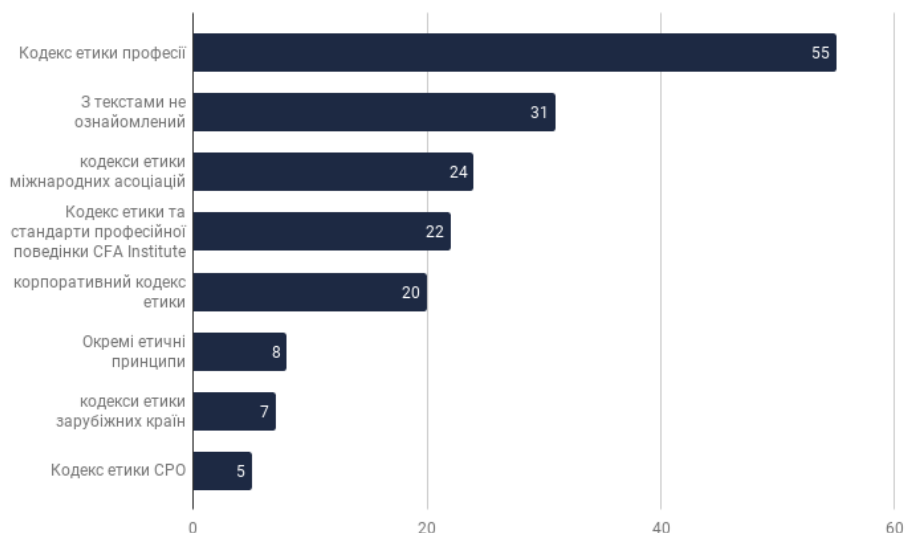
Рисунок 19 – Відповіді респондентів на запитання про інформованість щодо існування етичних кодексів в інших країнах чи міжнародних проф.асоціаціях.

Очікувалось, що значна частина з тих, хто поінформований про існування зарубіжних етичних кодексів, зможе надати хоча би якусь додаткову інформацію. Але більшість з цих 30% респондентів не змогли надати відповідь на наступне запитання.

86% від загального числа респондентів не надали жодної відповіді на запитання, в якому їм пропонувалось написати відомі їм кодекси етики зарубіжних чи міжнародних організацій. Розподіл наданих відповідей представлено на наступному рисунку.

Рисунок 20 – Вказані респондентами зарубіжні/міжнародні етичні кодекси.

Числовими величинами позначено кількість респондентів, що надали відповідний варіант відповіді.

У категорію відповідей «Кодекс етики професії» увійшли відповіді про кодекси етики різних професій (державних службовців, адвокатів, журналістів, податківців, банкірів, медсестер, тощо).

Серед респондентів, що надали відповідь на це запитання, лише кожен п'ятий вказав кодекс етики, що має відношення до фондового ринку. Більше половини з них вказали Кодекс етики та стандарти професійної поведінки CFA Institute.

Підсумок щодо інформованості фахівців фондового ринку щодо етичних кодексів

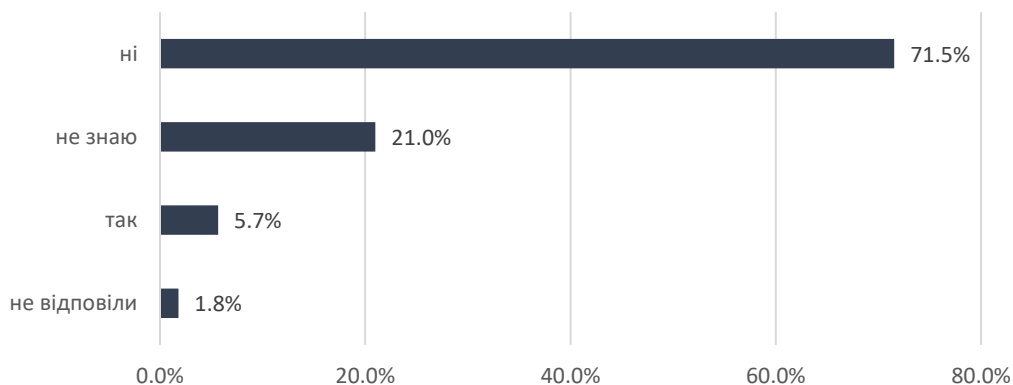
Можна стверджувати, що фахівці фондового ринку в більшості взагалі не поінформовані або погано поінформовані у питаннях етичних кодексів. Попереду великий обсяг роз'яснювальної і просвітницької роботи, до якого має залучитись і самоорганізована професійна спільнота, і регулятор, і (бажано) донори.

Етичні дилеми в роботі фахівців

Невизначеність етичних підходів у професійних проблемних ситуаціях

Лише кожен вісімнадцятий респондент (5.7%) стверджує, що в його роботі виникають проблемні ситуації, для виходу з яких фахівцю не вистачає визначених в етичному кодексі підходів. Більше ніж 2/3 респондентів стверджують, що з такими ситуаціями не стикаються. Більш детальну статистику відповідей респондентів на запитання надано на наступному рисунку.

Рисунок 21 – Статистика відповідей на запитання "Чи виникають у Вашій роботі проблемні ситуації, в яких Ви не знаєте як вчинити через невизначеність етичних підходів, якими Ви повинні керуватись у Вашій професійній діяльності (професійні етичні дилеми)?".

Приклади етичних дилем

Респондентам було запропоновано навести приклади ситуацій в їхній професійній діяльності, які вимагають від фахівця керуватись етичними підходами, що можуть бути врегульовані в кодексі професійної етики.

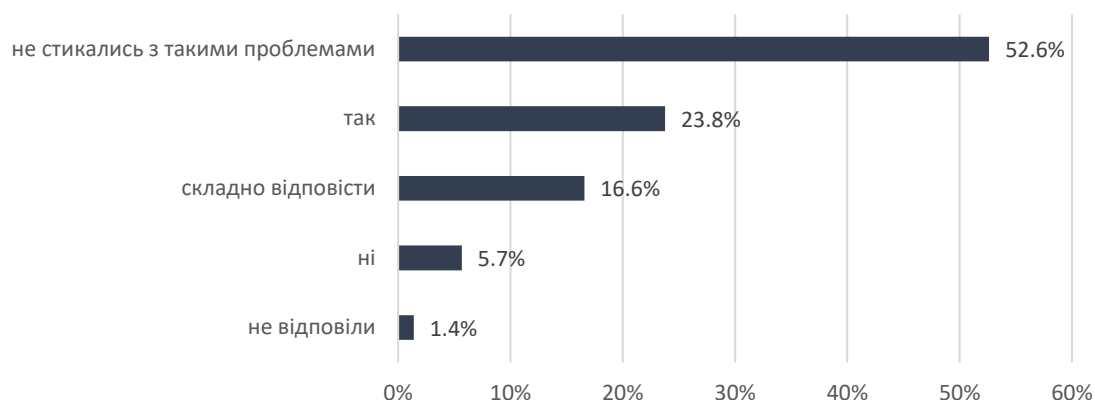
2.7% респондентів надали інформацію про етичні дилеми, з якими вони стикаються в професійному житті. Приклади вписаних в бланк анкети відповідей респондентів:

- отримання інсайдерської інформації;
- конфлікт інтересів клієнтів;
- конфлікт інтересів засновників;
- відносини між керівником та підлеглим;
- зменшення строків розгляду питань при зверненнях до НКЦПФР;
- маніпулювання цінами цінних паперів на фондових біржах з боку брокерів та емітентів цінних паперів (спотворення біржових курсів цінних паперів);
- маніпулювання оцінкою цінних паперів з боку контрольних власників при "Sell-out" або "Squeeze-out";
- маніпулювання оцінкою цінних паперів при визначенні вартості чистих активів ICI;
- складно пояснити вимоги чинного законодавства агресивно налаштованим депонентам;
- недодержання попередніх домовленостей контрагентами.

Як діяти при виникненні професійної етичної дилеми ?

Менше чверті респондентів (23.8%) вважає, що знає, як себе вести у випадку виникнення в їхньому професійному житті етичної дилеми.

Рисунок 22 – Статистика відповідей на запитання "Чи відомо Вам, як Ви повинні вчинити у випадку виникнення професійної етичної дилеми?"

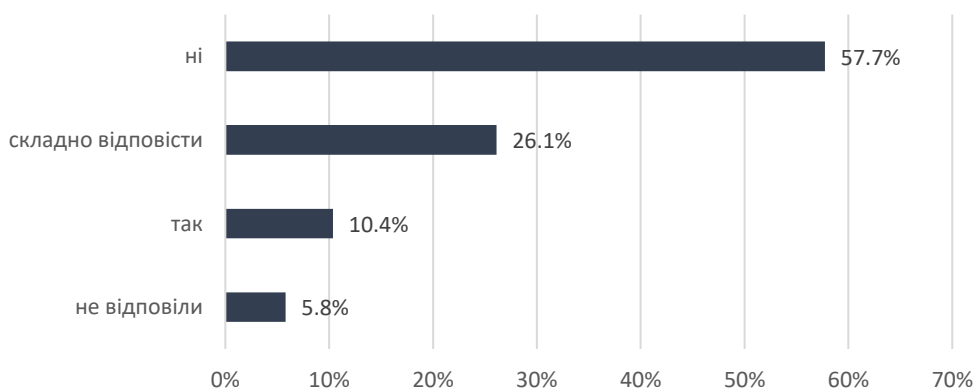

Очевидно, що абсолютна більшість професіоналів фондового ринку не готова до настання в їхній роботі обставин етичної природи.

Порушення етичних принципів колегами

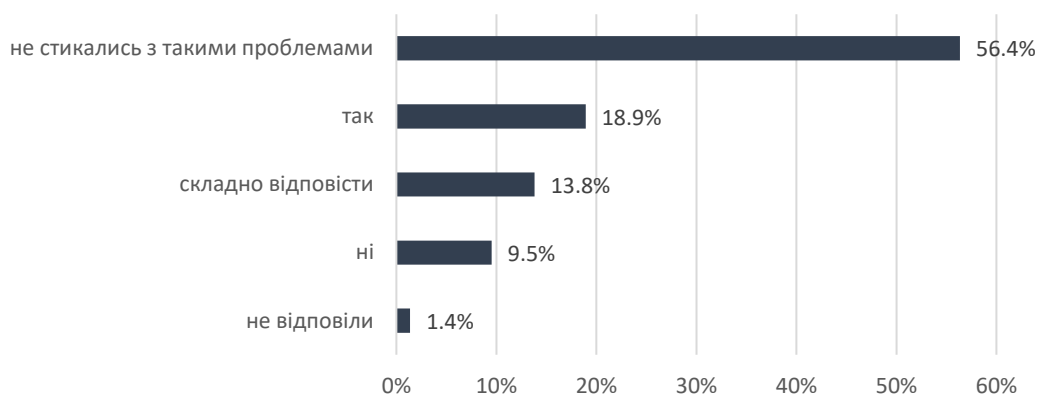
Цікавим серед результатів опитування виявилось те, що респонденти вдвічі частіше констатували порушення етичних принципів колегами (10.4%), ніж констатували наявність етичних дилем у своїй власній практиці (5.7%).

Рисунок 23 – Статистика відповідей на запитання "Чи спостерігали Ви дії Ваших колег, котрі Ви вважаєте порушенням етичних принципів?"

Більшість респондентів (57.7%) стверджує, що не стикались в своєму професійному житті з порушеннями принципів професійної етики їх колегами. Імовірно набагато більший відсоток респондентів ніколи не був свідком порушення відомих їм етичних принципів з боку колег. Зокрема, не спостерігали порушень етичних принципів деякі з тих, хто повідомив, що їм складно відповісти на запитання. Роз'яснювальна і просвітницька робота щодо того, що є не етичним в професійній діяльності, здатні суттєво змінити подібну статистику. Поінформовані особи здатні розрізнити ширший спектр етичних порушень. Саме тому у тексті вище фразу «відомих їм» було підкреслено.

Рисунок 24 – Статистика відповідей на запитання "Чи відомо Вам, які дії Ви повинні вчинити, якщо Ви спостерігаєте дії Ваших колег, котрі Ви вважаєте порушенням етичних принципів?".

Основною метою включення цього запитання в анкету було з'ясування готовності фахівців до професійно коректних вчинків у випадку порушень етичних принципів колегами. Така готовність виявилась вкрай низькою. Лише 18.9% респондентів заявляє, що їм відомо, як чинити у випадку порушень етичних принципів колегами.

Що найбільше потребує врегулювання на рівні етичного кодексу?

Найбільше, на думку респондентів, потребує врегулювання у етичному кодексі наступне:

- відсутність можливості оскаржити неетичні дії;
- інсайдерська торгівля;
- інформаційна асиметрія серед учасників ринку.

Більш детально статистика відповідей респондентів на запитання анкети представлена на наступному рисунку.

Рисунок 25 – Статистика відповідей на запитання "Що найбільше потребує врегулювання на рівні етичного кодексу?".

Питання про пріоритетні потреби врегулювання на рівні етичного кодексу було сформульовано з низкою запропонованих варіантів відповіді та полем для власних формулювань респондентів.

Близько 4% респондентів не задовольнились запропонованими варіантами відповіді і записали в бланк анкети свій варіант пріоритету для врегулювання кодексом етики.

Приклади (мовою оригіналу):

- питання, які не можуть бути врегульовані в законодавчих актах;
- межі та порядок вирішення спорів без притягування третіх осіб;
- довіра на ФР, прозорість та привабливість для інвесторів;
- доброчесність та сумлінність виконання операцій з ЦП;
- неможливість визначитись по деяким нормам законодавства регуляторів (НБУ, НКЦПФР, НК та інші), неузгодженість негативно відображається на діяльності торгівців ЦП;
- вплив на регулятора.

Помітна частина цих 4% респондентів записали в бланк анкети варіанти відповіді, що не надавали альтернативи до запропонованих авторами анкети варіантів відповіді.

Приклади (мовою оригіналу):

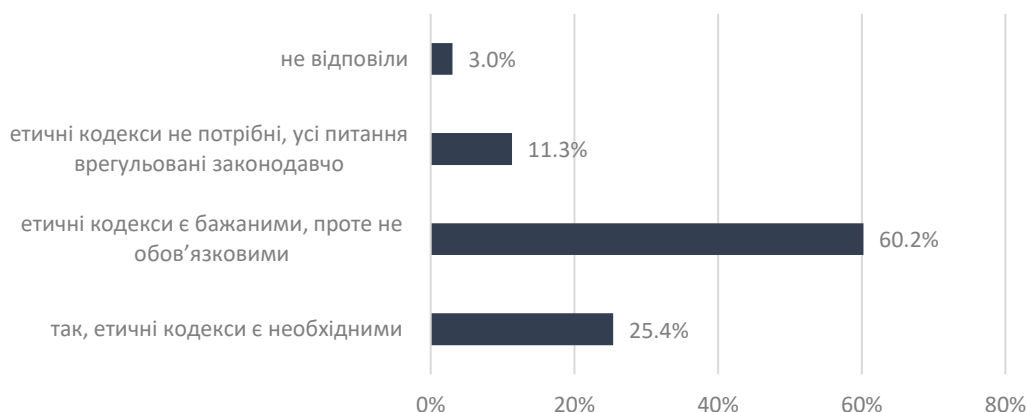
- складно відповісти;
- важливо все вище перераховане;
- нічого не потрібно врегульовувати;
- не бачу сенсу у розробці етичного кодексу фахівців фондового ринку України.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що розробники анкети адекватно відобразили в анкеті найбільш актуальні для професійного загалу проблеми, що можуть бути врегульовані на рівні кодексу професійної етики.

Доцільність розробки етичного кодексу на думку респондентів

Респондентам пропонувалось відповісти на запитання щодо необхідності розробки етичних кодексів для функціонування і розвитку фондового ринку.

Рисунок 26 – Відповіді респондентів щодо доцільності розробки етичних кодексів для фондового ринку.

Лише кожен четвертий респондент стверджує, що етичні кодекси необхідні на фондовому ринку України. На противагу цьому, кожен дев'ятий респондент стверджує, що етичні кодекси не потрібні, оскільки всі питання врегульовано нормативно-правовими актами (НПА). Більшість вважає наявність етичних кодексів бажаною, але не обов'язковою.

Тривожним сигналом незрілості ринку / професійної спільноти є великий прошарок сертифікованих фахівців, що не розуміють неможливість врегулювання нормативно-правовими актами всіх потенційно проблемних ситуацій, чи не розуміють необхідність врегулювання широкого кола проблем, неврегульованих НПА, за допомогою не авторитарних рішень.

Хто має розробити кодекс професійної етики?

Потенційними суб'єктами створення кодексу професійної етики у відповідному запитанні анкети розглядались:

- Професійні асоціації;
- Представники ринку;
- Регулятор.

За загальноприйнятими у світі підходами напрацьовувати кодекси професійної етики мають саморегульвні професійні асоціації. Представники ринку мають адекватно представляти професійними асоціаціями, а роль регулятора полягає в створенні нормативно-правової, а не етичної бази. Попри ці міркування, в запитанні про те, хто має розробити дієвий етичний кодекс, було включено всі три вищезгадані суб'єкти. Це дозволило оцінити зрілість професійної спільноти ринку.

Рисунок 27 – Статистика відповідей на запитання "Хто має розробити кодекс професійної етики?".

Вибір респондентом відповіді з участю державного регулятора в якості суб'єкта чи одного з суб'єктів створення дієвого етичного кодексу відображає патерналізм, можливо очікуваний суттєвою частиною професійної спільноти.

Вибір представників ринку суб'єктом чи одним з суб'єктів створення кодексу професійної етики відображає незрілість професійних асоціацій (як найкращих представників ринку) в очах помітного прошарку професійної спільноти.

Очевидним є те, що наразі найбільшою підтримкою в професійній спільноті буде користуватись спільна робота над Кодексом професійної етики всіх вищезгаданих суб'єктів. Можливо, найбільш оптимальною

схемою взаємодії суб'єктів було би ініціювання регулятором роботи над модельним кодексом етики з наступною передачею ініціативи спільному тимчасовому органу.

Хто має контролювати дотримання етичного кодексу?

Це питання мало набір наперед заданих варіантів відповідей з різними комбінаціями вищезгаданих трьох суб'єктів:

- Професійні асоціації;
- Представники ринку;
- Регулятор.

Рисунок 28 – Статистика відповідей на запитання "Хто має бути відповідальним за контроль за дотриманням етичних кодексів?".

Порівняно зі статистикою відповідей на запитання про розробку кодексу етики, статистика відповідей на запитання про контроль за дотриманням етичних норм демонструє суттєво більшу спільну вагу варіантів відповіді, в яких фігурують професійні асоціації.

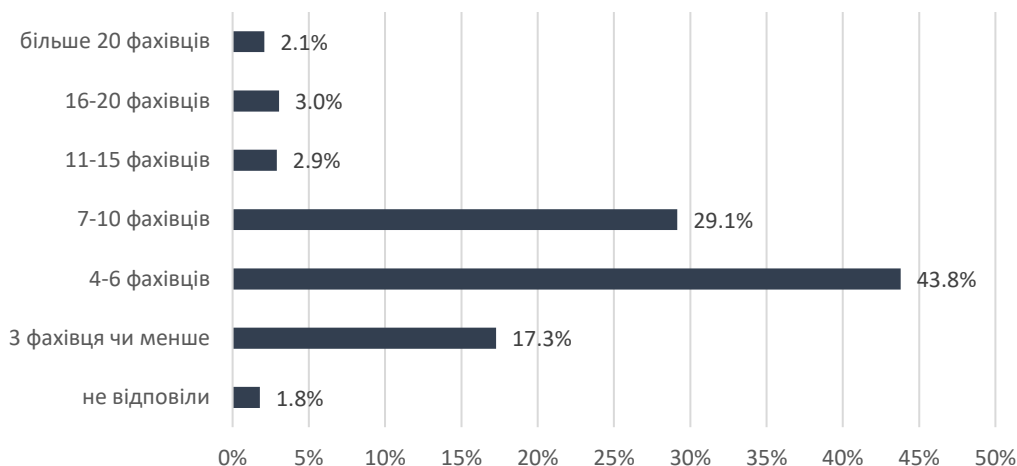
Неперервний професійний розвиток фахівців фондового ринку

В анкету опитування, проведеного восени 2018 року, було включено низку запитань, статистика яких надає важливу для неперервного професійного розвитку інформацію.

У попередній період регулярне навчання (підвищення кваліфікації) для сертифікованих фахівців було обов'язковим. Нерідко таке обов'язкове навчання розглядалось менеджментом компаній як обов'язкові «побори». В суспільному дискурсі були присутні оцінки відповідних фінансових витрат для компаній. Оцінювати витрати компаній на обов'язкове навчання в складі атестації можна на основі даних про кількість сертифікованих фахівців у компанії.

На наступному рисунку представлений розподіл респондентів відповідно до кількості сертифікованих фахівців у компанії.

Рисунок 29 – Статистика відповідей респондентів на запитання про кількість сертифікованих фахівців, що працюють у компанії.

Найчастіше респонденти працюють в компаніях з кількістю сертифікованих фахівців від 4 до 6.

Найбільший прошарок компаній професійних учасників фондового ринку мають 3-5 сертифікованих фахівців (щоб отримати розподіл компаній відповідно до кількості сертифікованих фахівців, необхідно дані розподілу по респондентах перетворити з врахуванням кількості фахівців).

Суб'єктивна оцінка професійного розвитку фахівців ринку

Одне з запитань, що пропонувались респондентам, мало на меті з'ясувати бачення професійного розвитку фахівців з середини їх спільноти:

«Опишіть рівень професійного розвитку фахівців, котрі працюють на українському фондовому ринку»

Запитання ставилось з пропозицією обрати один або кілька варіантів серед запропонованих відповідей. Запропоновані варіанти відповідей містять поєднання двох незалежних одна від одної шкал:

- шкали загальної оцінки рівня професійного розвитку фахівців ринку:
 - високий
 - середній
 - низький
- шкали пов'язаності рівня професійного розвитку фахівця або з рівнем його професійних вимог до себе самого, або з рівнем професійних вимог роботодавця до фахівця, а саме: рівень професійного розвитку різниться залежно від:
 - самої людини
 - компанії, в якій людина працює
 - і самої людини, і місця її роботи

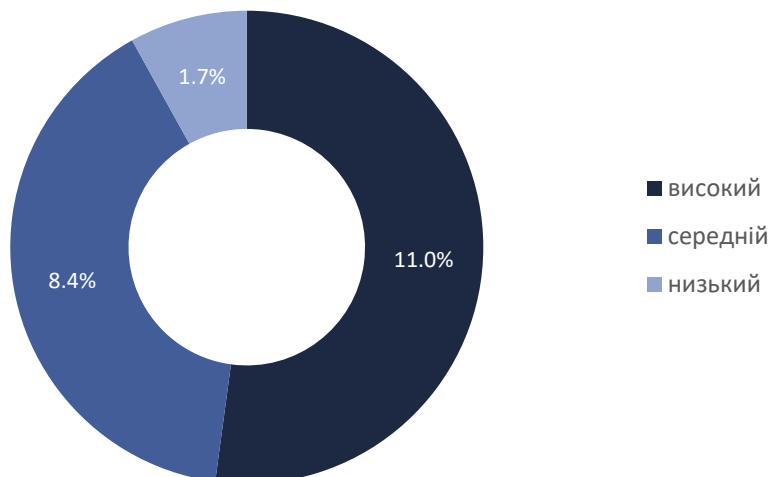
Поєднання шкал у відповідях робить запитання подвійним, таким, що містить два суттєво різних аспекти.

Частина респондентів надавала відповідь на обидва аспекти запитання, інша частина - лише на перший чи на другий аспект запитання.

Попри некоректність поєднання двох різних питань в одному (при необов'язковості для респондента надавати відповідь на кожне з них), статистика відповідей здатна пролити світло на суб'єктивні оцінки інсайдерів ринку щодо означених двох різних аспектів запитання.

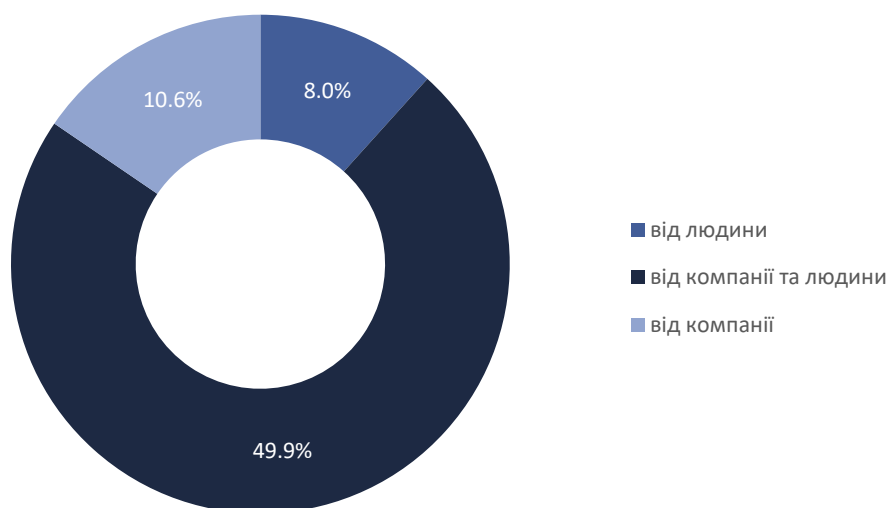
Загальну оцінку професійного розвитку фахівців ринку без зв'язку з місцем роботи надали трохи менше чверті респондентів, тож така оцінка не є репрезентативною, але залишається інформативною. На наступному рисунку представлено розподіл відповідей між трьома рівнями оцінки професійного розвитку. Вказані на рисунку числові значення відповідають відсотку респондентів, що обрали кожен з трьох відповідей.

Рисунок 30 – Оцінка професійного розвитку фахівців на українському фондовому ринку.

Диференціація зв'язку рівня професійного розвитку або з особистою самомотивацією до розвитку, або з вимогами роботодавця представлена на наступному рисунку.

Рисунок 31 – Від чого у більшій мірі залежить рівень професійного розвитку фахівця фондового ринку.

Домінуюча відповідь респондентів – рівень професійного розвитку фахівця залежить і від самого фахівця, і від компанії, в якій фахівець працює. Порівнюючи відсотки респондентів, що обрали відповіді «від компанії» (10.6%) та «від людини» (8%), можна дійти висновку, що кваліфікаційні вимоги роботодавця мають більший вплив на рівень професійного розвитку у порівнянні з вимогами фахівця до самого себе, рівнем самомотивації до професійного вдосконалення.

Теми для підвищення кваліфікації

Респондентам було запропоновано сформулювати практично корисні, важливі або цікаві теми для підвищення кваліфікації. Кожен респондент міг пропонувати до трьох тем. Було отримано 695 пропозицій. Багато пропозицій співпали, тож вдалось сформулювати 147 типових відповідей. Всі запропоновані респондентами типові відповіді представлені в Додатку № 15 нижче мовою оригіналу. 147 тем вдалось класифікувати на 17 груп.

Статистика пропозицій респондентів щодо тем підвищення кваліфікації у розрізі 17 груп представлена на рисунку нижче. Числова інформація на рисунку представляє кількість респондентів, що сформулювали тему відповідної групи.

Найпопулярнішою виявилась група пропозицій по специфічним кейсам і практичним навичкам (138 пропозицій).

Запропоновані теми добре відображають слабкі позиції в професійних знаннях фахівців. Позитивним знаком є наявність наступних груп тем серед найпопулярніших:

- аналіз та оцінка фінансових активів
- ризик-менеджмент
- деривативи
- професійна етика

Пропоновані фахівцями теми є хорошим орієнтиром для організаторів навчання. Відповідно до розробленого НКЦПФР Положення про порядок атестації, навчання буде обов'язковим для сертифікації, тому організаторам навчання необхідно буде орієнтуватись на реальні потреби ринку і конкурувати в ринкових умовах.

Рисунок 32 – Групи тем для підвищення кваліфікації, сформульовані респондентами.

Назва групи тем не завжди достатньо розкриває зміст пропозицій респондентів, тому зацікавленому в детальній інформації читачу пропонується переглянути перелік тем в Додатку № 15.

Професійні виклики, що постають під час роботи на фондовому ринку

Респондентам пропонувалось сформулювати найбільші професійні виклики, що постають перед ними у їх фаховій роботі на фондовому ринку. Кожному респонденту надавалась можливість сформулювати до трьох таких викликів.

Було отримано 715 відповідей. Велика кількість формулювань респондентів співпадала по суті чи навіть по тексту. Всі відповіді вдалось класифікувати на 133 варіанти, наведені в Додатку №16. В свою чергу для зручності загального сприйняття інформації 133 варіанти відповіді було згруповано у 8 груп з близькою суттю формулювань.

На наступному рисунку надано статистику відповідей респондентів у розрізі груп відповідей за суттю. Числові значення на рисунку відповідають кількості наданих респондентами формулювань відповідної групи.

Рисунок 33 – Основні професійні виклики, що постають перед фахівцями фондового ринку.

Основним і досить симптоматичним спостереженням є те, що головним, професійним викликом (282 відповіді з 715) для респондентів є державне регулювання.

Висновки

Впродовж 2018 – 2019 років НКЦПФР за підтримки Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору», CFA Society Ukraine, фахівців МГО «Універсальна екзаменаційна мережа» та представників саморегулівних організацій проведено аналіз практики фахівців фондового ринку, що включав в себе репрезентативне опитування та багатоетапне експертне обговорення кваліфікаційних вимог.

Високий відсоток повернення якісно заповнених респондентами анкет опитування свідчить про високу зацікавленість професійної спільноти в аналізі практики і в успішності спроби обґрунтованого встановлення кваліфікаційних вимог регулятора.

Результати опитування реалістично зафіксували сучасний стан ринку і показують, чим насправді займається ринок, яким функціям віддає пріоритет.

Розрахований за результатами опитування розподіл ваги по розділах кваліфікаційних вимог показує, що професіонали ринку не завжди добре розбираються у пріоритетних для регулятора напрямках, і тому надають таким розділам суттєво меншу вагу. Опитування висвітлило незрілий стан ринку та допомогло ідентифікувати напрямки, що потребують розвитку та роз'яснювальної роботи.

За результатами виконання аналізу практики сформовано обґрунтований перелік кваліфікаційних вимог (проект Програми кваліфікаційного іспиту). Проект Програми відповідає затвердженій НКЦПФР схемі кваліфікаційного іспиту, враховує думку ринку та цілі державного регулювання. Всі стейкхолдери мали можливість долучитись до створення проекту Програми.

Одночасно з проведенням аналізу практики було виконано опитування щодо професійних викликів, підвищення кваліфікації та професійної етики.

Ідентифіковано пріоритетні (за ознакою найвищого попиту в опитуванні) напрямки підвищення кваліфікації. Означена інформація може стати основою для саморегулівних організації та організаторів навчання при упорядкуванні тематики підвищення кваліфікації та нарахування tokenів.

Результати опитування в частині професійної етики демонструють потребу в системній просвітницькій, роз'яснювальній роботі, та в забезпеченні інклюзивності професійної спільноти в створенні і утвердженні кодексу професійної етики на фондовому ринку України.

Додаток №1. Результати опитування. Базові кваліфікаційні вимоги

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+спец.	керівники спеціалісти кер.+спец.
2.1. Цивільно –правові відносини в Україні.									
2.1.1. Організаційно-правові форми юридичних осіб	-0.21	-0.28	0.06		<u>-0.18</u>	9.2%	19.0%	71.7%	
2.2 Загальна характеристика ринків фінансових послуг та їх регулювання									
	-0.23	-0.44	-0.34		<u>-0.35</u>	11.8%	16.0%	72.2%	
2.3. Фондовий ринок в Україні та його учасники.									
2.3.1. Поняття фондового ринку (ФР). Завдання та функції ФР	0.05	-0.22	0.06		<u>-0.07</u>	7.4%	15.7%	76.9%	
2.3.2. Емітенти ЦП	0.28	0.07	0.39		<u>0.21</u>	5.4%	18.3%	76.3%	
2.3.3. Інвестори в цінні папери	0.11	-0.03	0.20		<u>0.07</u>	8.2%	14.0%	77.8%	
2.3.4. Професійні учасники фондового ринку	0.42	0.18	0.52		<u>0.34</u>	5.2%	13.7%	81.0%	
2.3.5. Об'єднання професійних учасників фондового ринку	-0.11	-0.33	0.01		<u>-0.18</u>	10.8%	15.4%	73.8%	
2.4. Регулювання фондового ринку.									
2.4.1. Мета, завдання, форми та органи регулювання ФР	-0.02	0.01	-0.07		<u>-0.02</u>	10.6%	11.8%	77.6%	
2.4.2. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (Комісія), її завдання та повноваження	0.46	0.50	0.29		<u>0.44</u>	10.2%	7.5%	82.3%	
2.4.3. Мета та принципи саморегулювання на ФР. Місце СРО у системі регулювання ФР	-0.11	-0.27	-0.09		<u>-0.18</u>	14.0%	15.9%	70.1%	
2.5. Цінні папери та їх класифікація.									
2.5.1. Поняття цінних паперів (далі - ЦП). Класифікація ЦП	0.76	0.41	0.87		<u>0.63</u>	2.3%	14.9%	82.8%	
2.5.2. Основні характеристики пайових, боргових та іпотечних цінних паперів	0.33	0.14	0.38		<u>0.25</u>	3.3%	19.1%	77.6%	
2.5.3. Емісія цінних паперів (публічна та приватна)	0.29	0.17	-0.08		<u>0.16</u>	5.9%	16.4%	77.7%	
2.6. Похідні фінансові інструменти (деривативи).									
2.6.1. Поняття, види, характеристики та цілі використання похідних (деривативів)	-0.26	-0.32	-0.73		<u>-0.38</u>	6.3%	19.2%	74.5%	
2.6.2. Обіг похідних (деривативів)	-0.36	-0.41	-1.01		<u>-0.51</u>	6.7%	25.8%	67.5%	
2.7. Депозитарна система України.									
2.7.1. Депозитарна система України (далі ДСУ) та види депозитарної діяльності	0.42	0.20	0.61		<u>0.36</u>	3.7%	15.3%	81.0%	
2.7.2. Система депозитарного обліку ЦП. Центральний депозитарій та депозитарні установи	0.40	0.23	0.65		<u>0.37</u>	4.0%	19.9%	76.1%	
2.8. Клірингова діяльність.									
2.8.1. Функції і компетенція Розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках	-0.23	-0.21	-0.28		<u>-0.23</u>	9.2%	26.7%	64.0%	

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер. + спец.	керівники спеціалісти кер. + спец.
2.8.2. Проведення клірингової діяльності	-0.33	-0.31	-0.56		-0.37	9.7%	29.5%	60.8%	
2.9 Акціонерні товариства на фондовому ринку України. Законодавчі та регуляторні норми	0.33	0.26	0.29		0.29	7.4%	12.6%	80.1%	
2.10. Організація торгівлі на фондовому ринку.									
2.10.1.1. Поняття лістингу і делістингу ЦП	-0.10	-0.23	-0.60		-0.26	6.2%	26.0%	67.8%	
2.10.1.2. Види біржових угод	-0.17	-0.26	-0.43		-0.26	6.8%	32.2%	61.0%	
2.10.1.3. Визначення біржового курсу цінного папера	-0.08	-0.06	-0.22		-0.10	7.1%	33.9%	59.0%	
2.10.1.4. Індекс ФБ	-0.45	-0.60	-0.72		-0.57	9.5%	35.2%	55.3%	
2.10.2. Нагляд і контроль на організаційно оформленому фондовому ринку. Запобігання маніпулюванню цінами та іншим порушенням під час здійснення операцій з цінними паперами на ФБ	0.28	0.49	-0.24		0.27	11.9%	20.3%	67.8%	
2.10.3. Сучасні технології проведення біржових торгів	-0.31	-0.47	-0.76		-0.47	14.2%	31.6%	54.2%	
2.11. Накопичувальна система пенсійного забезпечення.									
2.11.1. Тривірнева структура пенсійного забезпечення	-0.39	-0.45	-1.23		-0.59	15.4%	20.1%	64.6%	
2.11.2. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування	-0.43	-0.57	-1.23		-0.65	15.0%	21.8%	63.1%	
2.11.3. Система недержавного пенсійного забезпечення	-0.44	-0.58	-1.25		-0.67	15.0%	21.1%	63.9%	
2.12. Інститути спільного інвестування (ІСІ).									
2.12.1. Класифікація ІСІ	-0.02	-0.04	-0.12		-0.05	8.0%	21.0%	71.0%	
2.12.2. Суб'єкти, що обслуговують ІСІ	-0.06	-0.11	-0.19		-0.11	9.1%	23.9%	67.0%	
2.13 Оподаткування операцій з ЦП	0.88	1.09	0.62		0.92	10.3%	14.9%	74.8%	
2.14 Система, суб'єкти і завдання фінансового моніторингу на фондовому ринку	0.99	1.19	0.96		1.07	4.4%	13.2%	82.4%	
2.15 Види правопорушень. Кримінальна, адміністративна та майнова відповідальність за порушення законодавства про цінні папери	1.25	1.47	0.29		1.15	7.4%	4.0%	88.7%	
2.16. Інформаційні відносини та інформаційні технології на фондовому ринку.									
2.16.1. Поняття конфіденційної та інсайдерської інформації	0.60	0.69	0.39		0.60	6.0%	10.3%	83.7%	
2.16.2. Особливості інформаційної взаємодії з клієнтами та інвесторами	0.30	0.18	0.45		0.28	5.5%	19.0%	75.5%	

Додаток №2. Результати опитування. Торгівля цінними паперами.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер. + спец.	керівники спеціалісти кер. + спец.
1.1. Правила здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами.									
1.1.1. Види діяльності з торгівлі цінними паперами	0.70	0.19	1.22		0.57	1.9%	10.4%	87.7%	
1.1.2. Вимоги до договорів, що укладаються торговцем цінними паперами	1.34	1.12	1.66		1.30	0.5%	22.5%	77.0%	
1.1.3. Обов'язки та обмеження торговців при здійсненні операцій з цінними паперами	1.41	1.45	1.55		1.46	1.9%	11.8%	86.3%	
1.1.4. Складові внутрішнього обліку та звітності торговців цінними паперами	0.17	0.24	0.89		0.35	4.2%	38.2%	57.5%	
1.1.5. Вимоги щодо подання та розміщення інформації в загальнодоступній інформаційній базі даних про ринок цінних паперів	0.10	0.13	0.59		0.21	2.8%	45.5%	51.7%	
1.1.6. Особливості проведення операцій з іноземними цінними паперами та цінними паперами на іноземних ринках	-0.40	-0.32	-1.52		-0.59	8.1%	17.2%	74.6%	
1.1.7. Консультаційні послуги торговців цінними паперами	-0.46	-0.81	-0.58		-0.64	9.4%	29.6%	61.0%	
1.2. Діяльність торгівля цінними паперами на фондовій біржі та позабіржовому ринку.									
1.2.1. Операції на фондових біржах	0.58	0.28	0.13		0.36	2.4%	27.0%	70.6%	
1.2.2. Порядок включення цінних паперів до біржового списку	-0.40	-0.62	-0.90		-0.60	7.1%	45.3%	47.6%	
1.2.3. Доступ до біржових торгів торговця ЦП та його клієнтів (Direct market access (DMA))	-0.18	-0.30	-0.68		-0.33	7.0%	36.2%	56.8%	
1.2.4. Особливості торгівлі державними цінними паперами	-0.03	0.13	-0.27		-0.01	4.8%	22.4%	72.9%	
1.2.5. Особливості здійснення операцій на строковому ринку	-0.24	-0.39	-0.78		-0.42	5.7%	34.4%	59.9%	
1.2.6. Торгові стратегії на фондовій біржі	-0.54	-0.66	-0.81		-0.65	15.6%	29.7%	54.7%	
1.2.7. Маржинальні операції на фондовій біржі	-0.61	-0.56	-1.26		-0.72	7.1%	34.0%	59.0%	
1.2.8. Базові засади маркетмейкера	-0.59	-0.71	-1.11		-0.75	10.0%	40.7%	49.3%	
1.2.9. Запобігіння маніпулюванням на фондових біржах	0.51	0.98	-0.16		0.59	6.2%	16.3%	77.5%	
1.2.10. Операції з пайовими, борговими, іпотечними та іншими цінними паперами	0.22	0.12	0.16		0.16	2.9%	29.0%	68.1%	
1.2.11. Особливості здійснення операцій з цінними паперами за участі нерезидентів	0.31	0.61	-0.61		0.26	4.8%	16.2%	79.0%	
1.3. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами.									
1.3.1. Загальні вимоги до процедури отримання ліцензії на провадження професійної діяльності торговця	0.35	0.34	-0.72		0.13	12.8%	11.4%	75.8%	
1.3.2. Зупинення дії ліцензії та анулювання ліцензії торговця	0.87	1.09	-1.15		0.57	12.9%	7.7%	79.4%	
1.3.3. Особливості провадження банками професійної діяльності на фондовому ринку (діяльності з торгівлі цінними паперами)	-0.38	-0.34	-0.54		-0.39	10.7%	18.0%	71.4%	
1.3.4. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами	1.40	1.37	0.89		1.29	4.7%	6.6%	88.6%	
1.4. Складання та надання адміністративних даних торговцями.									
1.4.1. Види адміністративних даних, що подаються	0.65	0.69	0.83		0.70	2.8%	39.6%	57.5%	
1.4.2. Строки подання та зміст адміністративних даних	0.87	0.81	0.78		0.83	1.9%	42.2%	55.9%	

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.-спец.	керівники спеціалісти кер.-спец.
1.5. Оцінка фінансових інструментів та методи обґрунтування прийняття рішень щодо купівлі-продажу цінних паперів.									
1.5.1. Основи фінансових обчислень. Вартість грошей у часі. Прості та складні проценти. Теперішня та майбутня вартість. Ануїтет	-0.26	-0.36	-0.45		-0.34	6.6%	30.7%	62.7%	
1.5.2. Оцінка доцільності інвестування. Методи та критерії оцінки ефективності інвестицій	-0.12	-0.23	-0.37		-0.22	16.6%	19.4%	64.0%	
1.5.3. Оцінка дохідності цінних паперів	0.16	-0.09	-0.19		-0.02	6.6%	26.9%	66.5%	
1.5.4. Фундаментальний аналіз та його значення для оцінки акцій	-0.43	-0.63	-0.96		-0.62	12.3%	34.9%	52.8%	
1.5.5. Оцінка вартості акцій та облігацій	-0.02	-0.09	-0.24		-0.10	6.2%	35.2%	58.6%	
1.5.6. Технічний аналіз та його значення на фондовому ринку	-0.60	-0.74	-0.96		-0.74	8.1%	44.5%	47.4%	
1.5.7. Ризик і дохідність на фондовому ринку. Основи портфельної теорії	-0.16	-0.31	-0.56		-0.31	8.5%	25.6%	65.9%	
1.6. Взаємодія торговців з системою проведення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів.									
1.6.1. Обслуговування обігу цінних паперів депозитарною системою	0.26	-0.03	0.76		0.23	1.9%	36.5%	61.6%	
1.6.2. Розрахунки за правочинами щодо цінних паперів	0.58	0.42	0.86		0.57	2.4%	31.8%	65.9%	
1.6.3. Взаємодія з особою, яка проводить клірингову діяльність	-0.32	-0.44	-0.27		-0.36	5.2%	47.2%	47.6%	
1.7. Вимоги до програмних продуктів для забезпечення виконання операцій з цінними паперами.									
1.7.1. Вимоги до програмних продуктів при здійсненні операцій з цінними паперами. Практичні особливості роботи з програмними продуктами	0.10	0.13	0.63		0.22	2.8%	48.8%	48.4%	
1.7.2. Захист інформації, що міститься в операціях з цінними паперами, при її обробці в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах	0.40	0.61	0.67		0.55	4.3%	31.6%	64.1%	
1.8. Пруденційний нагляд за діяльністю з торгівлі цінними паперами та управління ризиками.									
1.8.1. Пруденційні нормативи діяльності з торгівлі цінними паперами	0.38	0.76	0.75		0.63	6.1%	18.8%	75.1%	
1.8.2. Порядок розрахунку пруденційних нормативів діяльності з торгівлі цінними паперами	0.48	0.60	0.69		0.57	4.2%	37.1%	58.7%	
1.8.3. Внутрішня система управління ризиками торговців цінними паперами	0.33	0.24	0.71		0.36	7.5%	22.6%	69.8%	
1.9. Оподаткування при здійсненні діяльності торгівля цінними паперами.									
1.9.1. Загальні положення щодо оподаткування операцій з цінними паперами	0.65	0.71	0.76		0.70	11.3%	14.6%	74.2%	
1.9.2. Оподаткування доходів фізичних осіб від операцій з інвестиційними активами	0.63	0.57	0.27		0.53	5.7%	29.2%	65.1%	
1.9.3. Виконання торговцем цінними паперами функцій податкового агента	0.52	0.50	0.37		0.48	6.2%	24.6%	69.2%	
1.9.4. Особливості оподаткування при роботі з нерезидентами	0.42	0.51	-0.34		0.31	10.0%	19.0%	71.1%	
1.9.5. Оподаткування прибутку торговців цінними паперами	0.46	0.55	0.50		0.51	17.4%	14.1%	68.5%	
1.10 Особливості здійснення фінансового моніторингу торговцями ЦП	1.15	1.41	1.39		1.32	5.2%	9.0%	85.8%	

Додаток №3. Результати опитування. Управління активами.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+ спец.	керівники спеціалісти	кер.+ спец.
1.1. Основні засади до здійснення діяльності з управління активами ІСІ.										
1.1.1 Класифікація ІСІ та особливості обігу цінних паперів ІСІ	0.30	0.02	0.33		<u>0.18</u>	4.0%	3.4%	92.7%		
1.1.2 Суб'єкти, що здійснюють діяльність з управління активами ІСІ	0.28	-0.05	0.29		<u>0.14</u>	5.7%	6.8%	87.5%		
1.1.3 Особи, що обслуговують ІСІ	-0.02	-0.08	0.37		<u>0.03</u>	7.4%	9.1%	83.4%		
1.2. Особливості створення, функціонування та ліквідації корпоративних і пайових фондів.										
1.2.1 Особливості створення корпоративного та пайового фонду	0.18	0.23	-0.70		<u>0.03</u>	10.8%	13.1%	76.1%		
1.2.2 Функціонування корпоративного та пайового фонду	1.03	1.22	1.36		<u>1.18</u>	4.0%	6.3%	89.8%		
1.2.3 Особливості припинення корпоративного та пайового фонду	-0.18	-0.16	-1.57		<u>-0.45</u>	19.8%	13.6%	66.7%		
1.3. Активи ІСІ.										
1.3.1 Поняття активів ІСІ	1.03	0.51	0.97		<u>0.78</u>	2.8%	9.1%	88.1%		
1.3.2 Вимоги та обмеження щодо складу та структури активів різних видів та класів ІСІ	1.13	1.01	0.83		<u>1.02</u>	2.3%	11.6%	86.1%		
1.4. Загальні засади інвестиційної оцінки активів.										
1.4.1 Основні підходи до оцінювання активів: витратний, дохідний, порівняльний	-0.23	-0.30	-0.19		<u>-0.26</u>	14.0%	28.7%	57.3%		
1.4.2 Вартість грошей у часі	-0.40	-0.42	-0.42		<u>-0.41</u>	19.0%	23.6%	57.5%		
1.4.3 Оцінка основних характеристик активів – ризику, дохідності, ліквідності	-0.09	-0.13	-0.03		<u>-0.10</u>	16.1%	19.5%	64.4%		
1.4.4 Класифікація ризиків. Процес управління ризиками	-0.02	-0.07	0.02		<u>-0.04</u>	12.8%	20.9%	66.3%		
1.4.5 Принципи побудови ризик-менеджменту	-0.40	-0.58	-0.75		<u>-0.55</u>	38.3%	16.6%	45.1%		
1.5. Оцінювання окремих видів інвестиційних активів.										
1.5.1 Вартісні характеристики цінних паперів – номінальна вартість, ринкова ціна та інші	-0.07	-0.08	0.11		<u>-0.04</u>	5.2%	22.4%	72.4%		
1.5.2 Оцінка вартості облігацій	-0.13	-0.25	-0.34		<u>-0.23</u>	7.4%	32.0%	60.6%		
1.5.3 Оцінка вартості акцій	-0.05	-0.14	-0.10		<u>-0.10</u>	4.0%	29.5%	66.5%		
1.5.4 Оцінка інвестиційної привабливості окремих інвестиційних активів (банківські депозити, нерухомість, інші дозволені законодавством активи)	-0.19	-0.38	-0.27		<u>-0.29</u>	13.2%	21.8%	64.9%		
1.5.5 Критерій оцінки ефективності інвестиційних проектів (NPV, IRR, ін.)	-0.39	-0.53	-0.90		<u>-0.56</u>	26.3%	20.6%	53.1%		
1.6. Оцінка чистих активів ІСІ.										
1.6.1 Оцінка вартості чистих активів ІСІ	1.35	1.31	1.26		<u>1.31</u>	2.3%	12.6%	85.1%		
1.6.2 Оцінка чистої вартості активів недержавних пенсійних фондів	-0.21	-0.14	-0.25		<u>-0.19</u>	12.0%	21.7%	66.3%		
1.6.3 Визначення та оформлення результату розрахунку чистих активів	0.50	0.38	0.80		<u>0.50</u>	4.0%	32.0%	64.0%		
1.7. Організація діяльності компанії з управління активами (КУА).										

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер. + спец.	керівники спеціалісти кер. + спец.
1.7.1 Обмеження діяльності КУА	1.38	1.34	0.84		1.25	13.2%	2.3%	84.5%	
1.7.2 Склад та розмір витрат, що відшкодовуються за розхунок ІСІ, НПФ	0.67	0.32	0.39		0.46	11.0%	13.9%	75.1%	
1.7.3 Відповідальність КУА	1.38	1.45	0.50		1.23	20.7%	2.9%	76.4%	
1.7.4 Завдання внутрішнього контролю та аудиту в КУА	-0.15	-0.26	-0.32		-0.23	25.1%	16.0%	58.9%	
1.7.5 Завдання та принципи функціонування ризик-менеджменту в КУА	-0.35	-0.53	-0.65		-0.49	30.9%	19.4%	49.7%	
1.7.6 Завдання та принципи функціонування комплаєнс –контролю	-0.50	-0.67	-0.59		-0.59	28.7%	20.7%	50.6%	
1.7.7 Основні вимоги до здійснення фінансового моніторингу	1.34	1.39	1.35		1.36	8.0%	10.2%	81.8%	
1.8 Взаємодія КУА з особами, що обслуговують інституційного інвестора (оцінювач, аудитор, торговець ЦП, депозитарна та бізнесова система)	0.40	-0.11	0.70		0.23	10.2%	15.3%	74.4%	
1.9. Особливості діяльності з управління активами недержавних пенсійних фондів (НПФ).									
1.9.1 Види НПФ і органи управління НПФ	-0.61	-0.72	-1.01		-0.74	24.7%	18.4%	56.9%	
1.9.2 Функції адміністратора НПФ. Взаємодія КУА з адміністратором	-0.58	-0.66	-0.73		-0.65	24.9%	20.8%	54.3%	
1.9.3 Склад та структура активів НПФ	-0.23	-0.20	-0.52		-0.27	18.6%	16.9%	64.5%	
1.9.4 Обмеження діяльності та відповідальність КУА в управлінні активами НПФ	-0.22	-0.17	-0.48		-0.25	18.6%	11.0%	70.3%	
1.9.5 Оцінка чистої вартості активів та оцінка НПФ	-0.22	-0.17	-0.35		-0.22	16.8%	20.8%	62.4%	
1.10. Розкриття інформації про діяльність ІСІ та звітність КУА.									
1.10.1 Особливості розкриття інформації про КУА	0.85	0.99	0.58		0.86	10.9%	18.4%	70.7%	
1.10.2 Розкриття інформації щодо інституційних інвесторів, якими управляє КУА	0.52	0.73	0.33		0.58	9.8%	21.3%	69.0%	
1.11. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з управління активами інституційних інвесторів.									
1.11.1 Ліцензійні умови провадження професійної діяльності з управління активами	1.90	1.79	1.07		1.69	10.9%	5.1%	84.0%	
1.11.2 Підстави для анулювання та зупинення дії ліцензії на провадження професійної діяльності з управління активами	1.76	2.37	-0.10		1.66	20.8%	4.0%	75.1%	
1.12. Державне регулювання діяльності КУА.									
1.12.1 Нагляд за дотриманням ліцензійних умов	0.63	1.09	0.12		0.73	21.8%	7.5%	70.7%	
1.12.2 Здійснення пруденційного нагляду	0.68	0.80	0.61		0.72	15.4%	15.4%	69.1%	
1.12.3 Вимоги до сертифікації фахівців управління активами	0.06	0.04	-0.24		-0.01	4.0%	10.3%	85.7%	
1.12.4 Нагляд за здійсненням фінансового моніторингу	0.83	0.87	0.53		0.79	6.3%	7.5%	86.2%	

Додаток №4. Результати опитування. Депозитарна діяльність.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер. + спец.	керівники спеціалісти кер. + спец.
1.1. Принципи побудови системи депозитарного обліку та загальні вимоги до обслуговування цінних паперів в системі									
1.1.1. Поняття депозитарної діяльності та депозитарного обліку ЦП	0.87	-0.08	1.46		<u>0.56</u>	3.9%	5.1%	91.0%	
1.1.2. Загальні засади та принципи здійснення депозитарного обліку цінних паперів	0.73	0.07	1.45		<u>0.58</u>	2.3%	9.0%	88.7%	
1.1.3. Система депозитарного обліку та її складові	0.69	0.00	1.30		<u>0.50</u>	1.1%	12.5%	86.4%	
1.2. Основні функції представників Центрального депозитарія цінних паперів та депозитарних установ .									
1.2.1. Основні функції Центрального депозитарія та депозитарних установ	0.84	0.34	1.36		<u>0.72</u>	2.3%	8.5%	89.3%	
1.2.2. Доступ, розкриття та нерозголошення інформації , що міститься у системі депозитарного обліку	1.96	1.77	1.84		<u>1.85</u>	1.1%	7.3%	91.6%	
1.3. Порядок здійснення професійними учасниками депозитарної діяльності адміністративних операцій.									
1.3.1 Внесення змін до системи депозитарного обліку при проведенні адміністративних операцій	1.06	0.92	1.68		<u>1.12</u>	1.7%	51.4%	46.9%	
1.3.2 Виконання вимог законодавства щодо повідомлення податкових органів про відкриття та закриття рахунків платників податків у фінансових установах	0.53	0.30	0.39		<u>0.40</u>	2.3%	43.4%	54.3%	
1.3.3. Порядок здійснення інформаційних операцій	0.27	-0.12	0.99		<u>0.24</u>	0.6%	59.1%	40.3%	
1.4. Умови та порядок обслуговування в системі депозитарного обліку операцій щодо цінних паперів.									
1.4.1. Порядок проведення розрахунків у цінних паперах (облікових операцій) за правочинами щодо цінних паперів, вчинених на фондових біржах та поза їх межами	1.10	0.86	0.89		<u>0.95</u>	1.7%	42.0%	56.3%	
1.4.2. Порядок проведення безумовних операцій щодо цінних паперів	1.09	0.82	0.42		<u>0.83</u>	1.7%	46.9%	51.4%	
1.4.3. Порядок дій при отриманні розпоряджень та/або інших документів щодо здійснення депозитарних операцій	1.14	0.74	1.92		<u>1.12</u>	0.6%	53.1%	46.3%	
1.5. Умови та порядок обслуговування в системі депозитарного обліку корпоративних операцій емітентів.									
1.5.1. Порядок проведення депозитарних операцій при обслуговуванні операцій щодо розміщення цінних паперів, деномінації, реорганізації випуску цінних паперів та внаслідок реорганізації емітента	0.47	0.37	-0.46		<u>0.24</u>	1.7%	38.5%	59.8%	
1.5.2. Переведення випущених емітентом у документарній формі акцій на пред'явника в іменні акції	-0.53	-0.35	-2.14		<u>-0.77</u>	8.0%	41.7%	50.3%	
1.5.3. Порядок забезпечення існування цінних паперів, що були розміщені в документарній формі у бездокументарну форму	-0.30	-0.29	-1.28		<u>-0.49</u>	5.7%	44.3%	50.0%	

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер. + спец.	керівники спеціалісти кер. + спец.
1.5.4. Порядок проведення депозитарних операцій при обслуговуванні операцій емітента щодо викупу, продажу викуплених, анулювання та погашення емітентом цінних паперів	0.13	0.01	-0.61		-0.07	2.3%	46.6%	51.1%	
1.5.5. Вимоги до складання реєстру власників іменних цінних паперів (переліку акціонерів) Вимоги Комісії щодо складання та подання адміністративних даних щодо здійснення депозитарної діяльності депозитарними	0.66	0.78	0.64		0.71	1.7%	43.9%	54.3%	
1.6. Вимоги Комісії щодо складання та подання адміністративних даних щодо здійснення депозитарної діяльності депозитарними установами.									
1.6.1. Види адміністративних даних, що подаються	1.24	1.11	1.05		1.14	1.7%	24.3%	74.0%	
1.6.2. Строки подання та зміст адміністративних даних	1.50	1.35	1.17		1.37	1.7%	28.2%	70.1%	
1.7. Порядок дій депозитарної установи у разі припинення провадження депозитарної діяльності.									
1.7.1. Порядок дій депозитарної установи при припиненні провадження депозитарної діяльності та визначення особи, яка забезпечить подальший облік та зберігання даних системи депозитарного обліку щодо прав на цінні папери, що не були власниками переведені до обраних ними депозитарних установ	0.16	0.59	-2.66		-0.21	17.4%	7.9%	74.7%	
1.7.2. Порядок дій професійних учасників депозитарної системи України та власників цінних паперів щодо поновлення обліку прав на цінні папери, інформація щодо яких була передана на зберігання до Центрального депозитарію цінних паперів	-0.11	-0.10	-1.63		-0.41	6.8%	33.0%	60.2%	
1.8. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку - депозитарної діяльності.									
1.8.1. Загальні вимоги до процедури отримання ліцензії на провадження депозитарної діяльності	0.48	0.64	-1.04		0.25	29.9%	4.0%	66.1%	
1.8.2. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності депозитарними установами	1.36	1.44	0.49		1.22	14.1%	4.0%	81.9%	
1.8.3 Особливості провадження банками депозитарної діяльності	-0.30	-0.37	-0.35		-0.34	24.1%	14.1%	61.8%	
1.8.4 Зупинення дії ліцензії та анулювання ліцензії на провадження депозитарної діяльності	0.68	0.90	-2.34		0.17	28.2%	5.1%	66.7%	
1.9. Взаємодія депозитарної систем із особами, які проводять клірингову діяльність.									
1.9.1. Кліринг та порядок здійснення клірингової діяльності	-0.27	-0.32	-0.61		-0.36	8.0%	33.9%	58.0%	
1.9.2. Порядок проведення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів за результатом клірингу	-0.24	-0.25	-0.52		-0.30	8.1%	40.1%	51.7%	
1.10. Інформаційні технології для здійснення депозитарної діяльності.									
1.10.1 Вимоги до програмних продуктів при здійсненні депозитарної діяльності. Практичні особливості роботи з програмними продуктами	0.59	0.54	1.15		0.68	5.1%	31.3%	63.6%	

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер. +спец.	керівники спеціалісти кер. +спец.
1.10.2 Захист інформації, що міститься в системі депозитарного обліку, при її обробці в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах	1.02	1.22	1.28		1.16	5.1%	15.8%	79.1%	
1.11 Особливості обслуговування депозитарною установою інституційних інвесторів	-0.35	-0.33	-0.57		-0.39	9.1%	30.3%	60.6%	
1.12. Оцінювання вартості фінансових активів в процесі обслуговування інституційних інвесторів.									
1.12.1 Основні підходи до оцінки активів	-0.59	-0.57	-0.71		-0.60	15.3%	38.6%	46.0%	
1.12.2 Справедлива вартість цінних паперів	-0.64	-0.71	-1.17		-0.78	18.6%	41.3%	40.1%	
1.12.3 Основи фінансових обчислень. Вартість грошей у часі. Прості та складні проценти. Теперішня та майбутня вартість. Ануїтет	-1.20	-1.29	-1.82		-1.36	22.2%	32.2%	45.6%	
1.12.4 Фундаментальний аналіз та його значення для оцінки акцій. Методи фундаментального аналізу	-1.23	-1.38	-2.08		-1.47	26.9%	31.0%	42.1%	
1.12.5 Оцінка вартості облігацій та акцій	-1.05	-1.19	-1.81		-1.26	24.6%	31.6%	43.9%	
1.12.6 Нормативні правила оцінки активів для визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування, оцінки чистої вартості активів недержавних пенсійних фондів	-0.78	-0.80	-1.41		-0.92	17.9%	39.9%	42.2%	
1.13. Пруденційний нагляд за депозитарною діяльністю депозитарної установи та управління ризиками.									
1.13.1 Пруденційні нормативи депозитарної діяльності депозитарної установи	-0.09	0.12	0.17		0.06	25.1%	15.4%	59.4%	
1.13.2 Порядок розрахунку пруденційних нормативів депозитарної діяльності депозитарної установи	-0.10	0.00	0.13		-0.01	18.6%	29.9%	51.4%	
1.13.3 Внутрішня система управління ризиками депозитарної установи	-0.01	0.04	0.26		0.07	24.2%	10.1%	65.7%	
1.14. Порядок виплати доходів за цінними паперами через депозитарну систему України. Інформаційне та організаційне забезпечення проведення загальних зборів акціонерного товариства.									
1.14.1 Порядок виплати доходів за цінними паперами через депозитарну систему України	0.46	0.41	0.07		0.36	4.5%	29.4%	66.1%	
1.14.2 Порядок проведення депозитарних операцій при обслуговуванні операцій емітента внаслідок реорганізації, під час виплати доходів за цінними паперами	-0.01	-0.08	-1.04		-0.24	3.9%	43.3%	52.8%	
1.14.3 Інформаційне та організаційне забезпечення проведення загальних зборів акціонерного товариства	-0.15	-0.19	-0.52		-0.24	6.8%	28.8%	64.4%	
1.15 Особливості здійснення депозитарної діяльності з державними цінними паперами	-0.11	-0.04	-0.43		-0.14	7.4%	24.4%	68.2%	

Додаток №5. Результати опитування. Кліринг.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер. + спец.	керівники спеціалісти кер. + спец.
1,1, Взаємодія особи, яка проводить клірингову діяльність з учасниками депозитарної системи.									
1.1.1. Цінні папери, що обслуговуються депозитарною системою.	1.73	-0.80	-2.25		-0.20	0.0%	0.0%	100.0%	
1.1.2. Облікові та інформаційні депозитарні операції.	1.73	-0.56	0.23		0.40	0.0%	16.7%	83.3%	
1,2, Організація діяльності особи, яка провадить клірингову діяльність.									
1.2.1. Внутрішні документи особи, які потрібні для провадження КД.	3.00	3.00	3.00		3.00	0.0%	0.0%	100.0%	
1.2.2. Організаційно-технічне забезпечення діяльності особи, яка провадить КД: приміщення, сховища, комп'ютерна техніка і оргтехніка, фахівці	0.56	-1.34	-3.00		-1.01	100.0%	0.0%	0.0%	
1.2.3. Вимоги до організації внутрішньої системи обліку особи, яка провадить КД.	2.74	1.31	1.75		1.90	16.7%	0.0%	83.3%	
1.2.4. Вимоги до порядку взяття на облік учасників клірингу особою, що провадить КД	2.74	0.30	0.87		1.27	0.0%	16.7%	83.3%	
1.2.5. Договірні відносини між особою, що здійснює КД та учасником клірингу.	3.00	1.31	0.87		1.81	0.0%	0.0%	100.0%	
1.2.6. Особливості проведення розрахунків на біржовому та позабіржовому ринках.	3.47	0.30	1.26		1.60	0.0%	16.7%	83.3%	
1.2.7. Взаємодія учасників депозитарної системи при здійсненні розрахунків за правочинами з цінними паперами.	3.00	3.00	1.75		2.75	0.0%	16.7%	83.3%	
1,3, Пруденційний нагляд за кліринговою діяльністю та управління ризиками.									
1.3.1. Ризики професійної діяльності на фондовому ринку.	3.00	3.00	0.53		2.51	0.0%	0.0%	100.0%	
1.3.2. Пруденційні нормативи клірингової діяльності та порядок розрахунків пруденційних показників клірингової діяльності	2.74	0.30	-2.25		0.65	83.3%	0.0%	16.7%	
1.3.3. Державний контроль у процесі здійснення пруденційного нагляду.	1.32	-0.80	-2.25		-0.35	100.0%	0.0%	0.0%	
1,4, Ліцензування клірингової діяльності.									
1.4.1. Загальні вимоги до отримання ліцензій на здійснення клірингової діяльності на фондовому ринку.	2.31	0.30	-0.48		0.85	100.0%	0.0%	0.0%	
1.4.2. Порядок та умови видачі ліцензії на провадження клірингової діяльності.	2.31	0.30	-1.44		0.65	100.0%	0.0%	0.0%	
1.4.3. Ліцензійні умови провадження клірингової діяльності.	2.74	1.31	-0.91		1.37	16.7%	0.0%	83.3%	
1.4.4. Підстави, процедура та порядок зупинення дії та анулювання ліцензії на здійснення клірингової діяльності на фондовому ринку.	2.31	1.31	-0.91		1.21	66.7%	0.0%	33.3%	
1.4.5. Відповідальність сертифікованих осіб за порушення вимог законодавства з питань клірингової діяльності.	3.47	1.31	-0.48		1.71	0.0%	0.0%	100.0%	

Додаток №6. Результати опитування. Організація торгівлі ЦП.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер.+степ.	керівники спеціалісти кер.+степ.
1.1. Ліцензування діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку.									
1.1.1. Вимоги до реєстрації фондової біржі. Вимоги до статуту/правил (змін до статуту/правил) фондової біржі та порядок його (їх) погодження Комісією.	0.35	-0.01	0.12		0.14	30.0%	10.0%	60.0%	
1.1.2. Порядок та умови видачі ліцензії на провадження діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку.	0.64	0.67	-0.28		0.47	30.0%	0.0%	70.0%	
1.1.3. Ліцензійні умови провадження діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку.	0.07	1.59	0.55		0.85	30.0%	0.0%	70.0%	
1.1.4. Підстави та порядок зупинення дії та анулювання ліцензії на провадження діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку.	0.35	1.59	-0.68		0.70	40.0%	0.0%	60.0%	
1.1.5. Державний контроль за дотриманням фондовими біржами ліцензійних умов.	0.35	-0.15	-1.15		-0.18	60.0%	0.0%	40.0%	
1.1.6. Вимоги до кандидатури керівника фондової біржі та порядок погодження Комісією такої особи.	-0.61	-0.44	-0.68		-0.55	80.0%	0.0%	20.0%	
1.1.7.1. Умови проходження сертифікації.	-0.42	-0.96	-0.68		-0.72	0.0%	0.0%	100.0%	
1.1.7.2. Порядок подання та розгляд документів для отримання сертифіката.	-0.24	-0.30	-0.48		-0.31	0.0%	10.0%	90.0%	
1.1.7.3. Відмова у сертифікації.	0.96	1.08	-0.48		0.73	0.0%	10.0%	90.0%	
1.1.7.4. Підстави та порядок анулювання сертифіката.	0.35	1.08	-0.28		0.55	0.0%	0.0%	100.0%	
1.2. Організація торгівлі на фондовому ринку.									
1.2.1. Завдання та функції фондової біржі.	-0.15	-0.01	-0.08		-0.08	0.0%	0.0%	100.0%	
1.2.2.1. Статут і правила фондової біржі.	0.07	0.67	0.78		0.48	0.0%	0.0%	100.0%	
1.2.2.2. Органи управління фондової біржі. Спеціалізовані органи біржі.	-0.52	-0.44	-0.48		-0.48	30.0%	0.0%	70.0%	
1.2.2.3. Учасники біржових торгів.	0.16	-0.01	0.78		0.21	0.0%	10.0%	90.0%	
1.2.2.4. Члени фондової біржі.	0.07	-0.30	0.55		0.00	0.0%	0.0%	100.0%	
1.2.2.5. Вимоги до електронної торговельної системи фондової біржі.	0.64	0.67	0.12		0.55	40.0%	0.0%	60.0%	
1.2.2.6. Форми одержання доступу до біржових торгів.	0.07	-0.15	1.33		0.22	0.0%	0.0%	100.0%	
1.2.2.7. Організаційні засади інтернет-трейдингу.	-0.15	-0.01	0.55		0.05	10.0%	0.0%	90.0%	
1.2.3.1. Біржовий список та біржовий реєстр.	0.64	0.32	1.04		0.57	0.0%	20.0%	80.0%	
1.2.3.2. Лістинг цінних паперів на фондовій біржі.	0.07	0.67	0.78		0.48	0.0%	30.0%	70.0%	

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер. + спец.	керівники спеціалісти кер. + спец.
1.2.3.3. Структура лістингу на фондовій біржі.	-0.07	-0.60	0.33		-0.23	0.0%	40.0%	60.0%	
1.2.3.4. Вимоги для внесення та перебування різних видів цінних паперів у відповідних рівнях лістингу.	0.07	-0.15	0.55		0.06	0.0%	40.0%	60.0%	
1.2.3.5. Розкриття інформації емітентами акцій та облігацій підприємств, цінні папери яких пройшли лістинг на фондовій біржі.	-0.15	0.51	0.14		0.20	33.3%	33.3%	33.3%	
1.2.3.6. Елементи контролю фондовою біржею за відповідністю вимог лістингу.	-0.15	-0.30	0.12		-0.16	30.0%	40.0%	30.0%	
1.2.3.7. Маркет-мейкери на біржовому ринку.	-0.07	-0.44	0.12		-0.20	33.3%	33.3%	33.3%	
1.2.3.8. Делістинг на фондовій біржі.	-0.07	-0.26	0.14		-0.11	33.3%	33.3%	33.3%	
1.2.4. Позалістингові цінні папери та інші фінансові інструменти. Особливості лістингу цінних паперів іноземних емітентів.	0.07	-0.15	-0.48		-0.14	30.0%	30.0%	40.0%	
1.2.5. Припинення торгівлі на фондовій біржі.	0.35	0.32	-0.28		0.21	0.0%	10.0%	90.0%	
1.2.6. Види біржових заявок.	-0.07	-0.44	0.55		-0.11	0.0%	30.0%	70.0%	
1.2.7. Біржові контракти.	1.34	1.47	0.38		1.21	0.0%	22.2%	77.8%	
1.2.8. Основні види ринків (режими торгів) на фондовій біржі.	-0.07	-0.30	0.89		0.02	33.3%	0.0%	66.7%	
1.2.9. Порядок здійснення на фондовій біржі операцій РЕПО.	0.64	-0.15	0.55		0.27	0.0%	20.0%	80.0%	
1.2.10. Розміщення цінних паперів на фондовій біржі.	0.64	0.32	0.33		0.43	0.0%	20.0%	80.0%	
1.2.11. Порядок розрахунку біржею поточної ціни цінного папера.	1.83	1.47	0.38		1.38	0.0%	77.8%	22.2%	
1.2.12. Організація нагляду і контролю на біржовому фондовому ринку.	-0.24	-0.15	-0.68		-0.29	30.0%	0.0%	70.0%	
1.2.13. Заходи щодо запобігання маніпулюванню цінами на біржовому фондовому ринку.	-0.05	0.51	-0.30		0.15	33.3%	0.0%	66.7%	
1.2.14. Порядок зупинення та поновлення біржових торгів.	0.81	0.51	0.63		0.64	0.0%	11.1%	88.9%	
1.2.15. Порядок розрахунку та оприлюднення біржових курсів цінних паперів.	0.07	-0.15	0.55		0.06	0.0%	40.0%	60.0%	
1.2.16. Біржові фондові індекси. Регуляторні вимоги щодо порядку розрахунку та оприлюднення біржового фондового індексу.	0.07	-0.15	0.55		0.06	30.0%	40.0%	30.0%	
1.2.17. Розкриття інформації про діяльність фондової біржі та її оприлюднення.	-0.15	-0.01	0.33		0.01	30.0%	10.0%	60.0%	

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер. + спец.	керівники спеціалісти кер. + спец.
1.2.18. Державне регулювання та контроль за діяльністю фондових бірж. Повноваження державних представників на фондових біржах.	-0.81	-0.30	-0.48		-0.51	60.0%	0.0%	40.0%	
1.2.19. Створення фондовою біржею сегменту, до якого вносяться позалістингові акції нових інвестиційно привабливих компаній.	-0.33	-0.60	0.12		-0.36	30.0%	0.0%	70.0%	
1.3. Взаємодія біржі з депозитарною системою, розрахунки за правочинами щодо цінних паперів.									
1.3.1. Вимоги щодо обслуговування обігу цінних паперів на рахунках в цінних паперах.	0.35	-0.01	0.12		0.14	0.0%	20.0%	80.0%	
1.3.2. Вимоги до відкриття, ведення та закриття рахунків у цінних паперах для депонентів, депозитарних установ, емітентів, депозитаріїв-кореспондентів.	0.07	-0.01	0.12		0.04	0.0%	22.2%	77.8%	
1.3.3. Відкриття рахунку в цінних паперах для окремих груп депонентів: фізичний та юридичний особи, резиденту та нерезиденту.	0.35	0.32	0.12		0.29	0.0%	20.0%	80.0%	
1.3.4. Особливості відкриття рахунку в цінних паперах інституційним інвесторам.	-0.15	-0.01	0.33		0.01	0.0%	20.0%	80.0%	
1.3.5. Адміністративні, інформаційні та облікові операції депозитарної установи.	-0.24	-0.01	-0.08		-0.11	0.0%	30.0%	70.0%	
1.3.6. Вимоги до порядку подання, реєстрації в системі депозитарного обліку розпоряджень та інших документів і вимоги до їх змісту. Надання депозитарним установам інформації за укладеними договорами щодо цінних паперів.	-0.24	-0.60	-0.68		-0.49	0.0%	30.0%	70.0%	
1.3.7. Набуття і припинення прав на цінні папери і прав за цінними паперами.	0.64	0.13	-1.01		0.08	0.0%	66.7%	33.3%	
1.3.8. Операційний день депозитарної установи.	-0.33	-0.30	-1.15		-0.48	0.0%	60.0%	40.0%	
1.3.9. Вимоги щодо оформлення розпоряджень депонентів, клієнтів.	0.07	0.32	-0.28		0.11	0.0%	70.0%	30.0%	
1.3.10. Особливості надання інформації щодо правочинів із цінними паперами, укладеними на біржі.	-0.15	-0.30	-0.08		-0.20	10.0%	30.0%	60.0%	
1.3.11. Внесення змін до системи депозитарного обліку при обслуговуванні операцій щодо цінних паперів.	0.07	-0.01	-0.28		-0.04	0.0%	30.0%	70.0%	
1.3.12.1. Порядок здійснення одиночних розрахунків за договорами щодо цінних паперів.	0.07	-0.15	0.12		-0.02	0.0%	30.0%	70.0%	
1.3.12.2. Розрахунки з дотриманням принципу «поставка цінних паперів проти оплати».	0.35	-0.01	0.55		0.23	0.0%	30.0%	70.0%	
1.3.12.3. Внесення змін до системи депозитарного обліку при обслуговуванні операцій щодо цінних паперів.	0.07	0.67	-1.15		0.10	0.0%	30.0%	70.0%	
1.3.13. Взаємодія Центрального депозитарію та Розрахункового центру щодо виконання розрахунків за договорами щодо цінних паперів.	-0.07	0.67	-0.48		0.19	30.0%	20.0%	50.0%	
1.3.14. Розрахунки за правочинами щодо цінних паперів за результатом нетінгу.	0.64	0.67	0.12		0.55	30.0%	20.0%	50.0%	
1.3.15.1. Проведення клірингової діяльності.	-0.07	0.32	0.33		0.18	0.0%	20.0%	80.0%	
1.3.15.2. Внутрішня система обліку особи, що здійснює клірингову діяльність.	-0.15	-0.44	0.12		-0.23	30.0%	20.0%	50.0%	

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер. + спец.	керівники спеціалісти кер. + спец.
1.3.15.3. Правила та організація клірингу.	0.35	0.67	0.33		0.49	0.0%	20.0%	80.0%	
1.3.15.4. Вимоги до організації створення системи зниження ризиків при провадженні клірингової діяльності.	0.96	0.67	0.12		0.66	0.0%	30.0%	70.0%	
1.3.15.5. Вимоги до договорів, що укладаються при здійсненні клірингу та проведенні розрахунків за правочинами щодо цінних паперів.	0.64	0.32	-0.28		0.31	30.0%	20.0%	50.0%	
1.3.16. Порядок проведення розрахунків за правочинами щодо ЦП.	0.35	1.08	0.12		0.63	0.0%	20.0%	80.0%	
1.4. Організація торгівлі похідними (деривативами).									
1.4.1.1. Ф'ючерсний контракт.	0.96	1.08	0.33		0.89	0.0%	20.0%	80.0%	
1.4.1.2. Опціон.	0.64	0.67	0.33		0.59	0.0%	20.0%	80.0%	
1.4.2. Організація торгівлі ф'ючерсними контрактами та опціонами.	0.64	0.32	0.33		0.43	0.0%	20.0%	80.0%	
1.4.3.1. Страхові внески (маржа).	0.07	0.32	0.12		0.19	10.0%	20.0%	70.0%	
1.4.3.2. Кліринг та розрахунки за фінансовими інструментами, іншими, ніж цінні папери.	-0.07	0.32	-0.48		0.02	0.0%	20.0%	80.0%	
1.4.4. Запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з похідними (деривативами).	0.96	1.59	0.12		1.08	0.0%	20.0%	80.0%	
1.5. Технічне забезпечення діяльності фондових бірж на фондовому ринку.									
1.5.1.1. Міжнародні інформаційні системи та технічний аналіз ринку ЦП.	-0.33	-0.15	-0.91		-0.37	30.0%	0.0%	70.0%	
1.5.1.2. Практичні особливості роботи з програмними продуктами для фондових бірж.	0.35	0.32	-0.48		0.17	30.0%	20.0%	50.0%	
1.5.2. Основні характеристики операційних систем, систем управління базами даних. Використання Інтернет-технологій в діяльності фондових бірж.	0.35	-0.01	0.78		0.27	0.0%	20.0%	80.0%	
1.7. Пруденційний нагляд за діяльністю з організації торгівлі на фондовому ринку та управління ризиками.									
1.6.1. Ризики професійної діяльності на фондовому ринку.	0.35	-0.01	0.33		0.18	10.0%	0.0%	90.0%	
1.6.2. Пруденційні нормативи діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку.	0.64	0.32	-0.08		0.35	10.0%	0.0%	90.0%	
1.6.3. Порядок розрахунку пруденційних нормативів діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку.	0.35	-0.01	-0.48		0.02	40.0%	20.0%	40.0%	
1.6.4. Внутрішня система запобігання та мінімізації впливу ризиків організаторів торгівлі цінними паперами.	0.64	0.32	-0.48		0.27	10.0%	30.0%	60.0%	
1.6.5. Державний контроль у процесі здійснення пруденційного нагляду	-0.42	-0.75	-0.91		-0.67	10.0%	10.0%	80.0%	

Додаток №7. Результати опитування. Головні бухгалтери.

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	ВАГА	керівники	спеціалісти	кер. + спец.	керівники спеціалісти
1.1. Бухгалтерський облік в Україні.									
1.1.1. Основні положення ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	0.90	0.42	1.34		<u>0.77</u>	0.00	0.36	63.6%	
1.1.2. Загальні вимоги до фінансової звітності (НП(С)БО 1)	0.19	0.31	0.55		<u>0.32</u>	0.00	0.61	38.7%	
1.1.3. Консолідована фінансова звітність (НП(С)БО 2)	-0.38	-0.25	-0.88		<u>-0.42</u>	0.00	0.57	43.1%	
1.2. Теоретичні засади підготовки фінансової звітності за МСФЗ (МСБО 1 «Подання фінансової звітності»).									
1.2.1. Мета, призначення та види фінансової звітності. Користувачі фінансової інформації	-0.02	0.08	0.19		<u>0.07</u>	0.00	0.42	58.1%	
1.2.2. Загальні вимоги до розкриття інформації та подання фінансових звітів	1.01	0.64	0.47		<u>0.73</u>	0.00	0.44	56.1%	
1.2.3. Проміжна фінансова звітність (МСБО 34)	-0.10	-0.23	0.08		<u>-0.12</u>	0.00	0.56	44.3%	
1.2.4 Концептуальна основа фінансової звітності	-0.03	-0.08	0.22		<u>-0.01</u>	0.01	0.55	44.2%	
1.2.5 Елементи фінансової звітності: визнання та оцінка	0.81	0.67	0.63		<u>0.71</u>	0.00	0.53	46.9%	
1.3. Звіт про фінансовий стан.									
1.3.1.1 основні засоби (за МСБО 16)	0.43	0.16	0.30		<u>0.28</u>	0.00	0.61	38.9%	
1.3.1.2 інвестиційна нерухомість (МСБО 40)	-0.14	-0.13	-0.21		<u>-0.15</u>	0.00	0.50	49.6%	
1.3.1.3 нематеріальні активи (МСБО 38)	-0.07	-0.20	0.07		<u>-0.10</u>	0.00	0.64	36.2%	
1.3.1.4 інші необоротні активи	-0.11	-0.30	0.07		<u>-0.16</u>	0.00	0.66	34.4%	
1.3.2.1 Запаси	-0.15	-0.32	0.18		<u>-0.16</u>	0.00	0.68	32.3%	
1.3.2.2 Активи, утримувані для продажу (МСФЗ 5)	-0.07	-0.05	-0.04		<u>-0.06</u>	0.00	0.51	48.8%	
1.3.2.3 Грошові кошти	1.08	0.77	1.42		<u>1.01</u>	0.00	0.36	63.6%	
1.3.2.4 Дебіторська заборгованість	1.20	0.97	1.34		<u>1.12</u>	0.00	0.34	65.6%	
1.3.3 Визнання, оцінка, подання та розкриття капіталу та зобов'язань	1.06	0.71	0.78		<u>0.84</u>	0.00	0.38	61.5%	
1.4. Звіт про сукупні прибутки та збитки.									
1.4.1 Структура та зміст звіту про сукупні прибутки та збитки (МСБО 1)	1.22	0.79	0.61		<u>0.90</u>	0.00	0.41	59.2%	
1.4.2 Визнання доходу відповідно до МСФЗ 15	1.21	0.79	1.01		<u>0.98</u>	0.00	0.46	54.3%	

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	БАГА	керівники	спеціалісти	кер. + спец.	керівники спеціалісти
1.4.3 Класифікація витрат та розкриття інформації у фінансових звітах	0.43	0.35	0.63		0.43	0.00	0.58	42.0%	
1.4.4 Вимоги МСФЗ щодо відображення та розкриття операцій на нетто- основі	-0.40	-0.50	-0.45		-0.45	0.02	0.63	35.8%	
1.4.5 Визнання та розкриття іншого сукупного доходу	0.00	-0.04	-0.01		-0.02	0.00	0.62	38.0%	
1.4.6 Прибуток на акцію (МСБО 33)	-0.30	-0.34	-0.71		-0.40	0.06	0.46	48.0%	
1.5. Звіт про зміни у власному капіталі.									
1.5.1 Зміст та структура звіту про зміни у власному капіталі. Розкриття інформації.	0.62	0.44	0.09		0.43	0.01	0.39	60.0%	
1.5.2 Взаємозв'язок звіту про власний капітал з іншими фінансовими звітами.	0.51	0.31	0.21		0.36	0.00	0.63	37.2%	
1.6. Звіт про рух грошових коштів (відповідно до МСБО 1 та МСБО 7).									
1.6.1 Зміст і структура звіту про рух грошових коштів	0.35	0.03	0.24		0.19	0.00	0.57	42.7%	
1.6.2 Методика складання звіту про рух грошових коштів: прямий та непрямий метод	-0.13	-0.20	0.05		-0.13	0.00	0.72	28.5%	
1.6.3 Розкриття інформації про рух грошових коштів та негрошові операції	-0.09	-0.18	0.05		-0.10	0.00	0.64	36.4%	
1.7. Фінансові інструменти.									
1.7.1 Визнання, класифікація фінансових інструментів (МСФЗ 9)	1.07	0.75	0.87		0.89	0.00	0.46	53.8%	
1.7.2 Оцінка фінансових інструментів (МСФЗ 9 та МСФЗ 13)	1.01	0.71	0.73		0.82	0.01	0.46	53.4%	
1.7.3 Знецінення фінансових інструментів (МСФЗ 9)	0.83	0.72	0.27		0.67	0.02	0.47	51.5%	
1.7.4 Хеджування фінансових інструментів (МСФЗ 9)	-0.23	-0.21	-0.69		-0.31	0.03	0.44	52.8%	
1.7.5 Розкриття інформації про фінансові інструменти (МСФЗ 7 та МСФЗ 9)	0.38	0.25	0.10		0.26	0.00	0.57	43.3%	
1.8. Розкриття інформації в примітках до фінансової звітності.									
1.8.1 Призначення приміток до фінансових звітів. Зміст та структура (МСБО 1)	0.42	0.24	0.07		0.27	0.00	0.45	55.4%	
1.8.2 Облікові політики, зміни в облікових оцінках і виправлення помилок (МСБО 8)	0.88	0.51	0.14		0.57	0.00	0.46	54.3%	
1.8.3 Суттєві судження та оцінки управлінського персоналу	0.01	0.06	0.09		0.05	0.08	0.21	71.1%	
1.8.4 Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін (МСБО 24)	0.31	0.20	-0.09		0.18	0.05	0.19	76.7%	
1.8.5 Розкриття інформації про податок на прибуток та відстрочені податки (МСБО 12)	0.14	0.13	-0.10		0.09	0.00	0.53	46.6%	

Розділ	важливість	критичність	частота	важливість критичність частота	БАГА	керівники	спеціалісти	кер. + спец.	керівники спеціалісти
1.8.6 Операційні сегменти. Фінансова інформація за сегментами (МСФЗ 8)	-0.62	-0.90	-1.06		-0.84	0.02	0.55	42.5%	
1.8.7 Умовні активи та умовні зобов'язання (МСБО 37)	-0.52	-0.75	-1.03		-0.73	0.00	0.65	35.2%	
1.8.8 Податок на прибуток (МСБО 12)	1.00	0.83	0.27		0.77	0.00	0.39	60.9%	
1.8.9 Події після дати балансу (МСБО 10). Розкриття інформації про дивіденди	-0.07	-0.13	-0.67		-0.21	0.00	0.36	64.1%	
1.8.10 Припинена діяльність (МСФЗ 5)	-0.39	-0.42	-1.70		-0.67	0.04	0.31	65.3%	
1.8.11 Розкриття інформації щодо виплат працівникам (МСБО 19)	-0.07	0.00	0.23		0.02	0.01	0.50	49.2%	
1.9 Об'єднання бізнесу. Види та способи об'єднання (МСФЗ 3)	-0.62	-0.65	-1.77		-0.86	0.14	0.24	61.6%	
1.10 Консолідована фінансова звітність і процедури її підготовки. Особливості фінансової звітності (МСФЗ 10)	-0.32	-0.27	-1.06		-0.45	0.00	0.43	56.8%	
1.11. Інвестиції в асоційовані підприємства. Порядок оцінки та відображення фінансової звітності.									
1.11.1 Частки у спільних підприємствах	-0.31	-0.30	-1.06		-0.45	0.05	0.32	62.9%	
1.11.2 Розкриття інформації щодо зв'язаних сторін (МСБО 24)	0.03	0.06	-0.42		-0.05	0.05	0.29	65.4%	
1.12 Спільна діяльність (МСФЗ 11)	-0.77	-0.81	-1.87		-1.01	0.07	0.36	56.6%	
1.13 Підготовка і розрахунок даних щодо пруденційних нормативів	1.03	1.28	1.01		1.14	0.06	0.19	75.6%	
1.14. Аналіз фінансової звітності.									
1.14.1 Основні методи аналізу фінансової звітності	0.39	0.09	0.15		0.21	0.07	0.31	62.3%	
1.14.2 Аналіз ліквідності, ділової активності, фінансової стійкості, рентабельності	0.57	0.32	0.28		0.40	0.10	0.18	71.7%	
1.14.3 Застосування методик комплексного фінансового аналізу: експрес-аналіз, аналіз вірогідності банкрутства, фондові індекси, SWOT-аналіз, економічна додана вартість - EVA, інші	-0.53	-0.60	-0.96		-0.65	0.22	0.15	62.7%	
1.15. Підготовка та формат подання електронної звітності.									
1.15.1 Таксономія	-0.22	-0.22	-0.26		-0.23	0.07	0.48	44.8%	
1.15.2 Формати подання електронної звітності	-0.01	0.11	0.17		0.08	0.05	0.51	43.8%	

Додаток №8. Проміжний проект таксономії тестування торгівців цінними паперами

Таблиця 37 – Таксономія тестування торгівців цінними паперами

Розділ	когн. рівень (A,B,C)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.1. Правила здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами		14.8%	5%
1.1.1. Види діяльності з торгівлі цінними паперами	A		
1.1.2. Вимоги до договорів, що укладаються торговцем цінними паперами	C		
1.1.3. Обов'язки та обмеження торговців при здійсненні операцій з цінними паперами	C		
1.1.4. Складові внутрішнього обліку та звітності торговців цінними паперами	B		
1.1.5. Вимоги щодо подання та розміщення інформації в загальнодоступній інформаційній базі даних про ринок цінних паперів	C		
1.1.6. Особливості проведення операцій з іноземними цінними паперами та цінними паперами на іноземних ринках	A		
1.1.7. Консультаційні послуги торговців цінними паперами	A		
1.2. Діяльність торговця цінними паперами на фондовій біржі та позабіржовому ринку		2.6%	15%
1.2.1. Операції на фондових біржах	B		
1.2.2. Порядок включення цінних паперів до біржового списку	A		
1.2.3. Доступ до біржових торгів торговця ЦП та його клієнтів (Direct market access (DMA))	B		
1.2.4. Особливості торгівлі державними цінними паперами	B		
1.2.5. Особливості здійснення операцій на строковому ринку	A		
1.2.6. Торгові стратегії на фондовій біржі	A		
1.2.7. Маржинальні операції на фондовій біржі	A		
1.2.8. Базові засади маркетмейкера	A		
1.2.9. Запобігання маніпулюванням на фондових біржах	C		
1.2.10. Операції з пайовими, борговими, іпотечними та іншими цінними паперами	B		
1.2.11. Особливості здійснення операцій з цінними паперами за участі нерезидентів	B		
1.3. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами		12.0%	10%
1.3.1. Загальні вимоги до процедури отримання ліцензії на провадження професійної діяльності торговця	B		
1.3.2. Зупинення дії ліцензії та анулювання ліцензії торговця	C		
1.3.3. Особливості провадження банками професійної діяльності на фондовому ринку (діяльності з торгівлі цінними паперами)	A		
1.3.4. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами	C		

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.4. Складання та надання адміністративних даних торговцями		11.9%	5%
1.4.1. Види адміністративних даних, що подаються	С		
1.4.2. Строки подання та зміст адміністративних даних	С		
1.5. Оцінка фінансових інструментів та методи обґрунтування прийняття рішень щодо купівлі-продажу цінних паперів		2.0%	25%
1.5.1. Основи фінансових обчислень. Вартість грошей у часі. Прості та складні проценти. Теперішня та майбутня вартість. Ануїтет	А		
1.5.2. Оцінка доцільності інвестування. Методи та критерії оцінки ефективності інвестицій	А		
1.5.3. Оцінка дохідності цінних паперів	А		
1.5.4. Фундаментальний аналіз та його значення для оцінки акцій	А		
1.5.5. Оцінка вартості акцій та облігацій	В		
1.5.6. Технічний аналіз та його значення на фондовому ринку	А		
1.5.7. Ризик і дохідність на фондовому ринку. Основи портфельної теорії	А		
1.6. Взаємодія торговців з системою проведення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів		9.1%	5%
1.6.1. Обслуговування обігу цінних паперів депозитарною системою	В		
1.6.2. Розрахунки за правочинами щодо цінних паперів	В		
1.6.3. Взаємодія з особою, яка проводить клірингову діяльність	В		
1.7. Вимоги до програмних продуктів для забезпечення виконання операцій з цінними паперами		9.9%	5%
1.7.1. Вимоги до програмних продуктів при здійсненні операцій з цінними паперами. Практичні особливості роботи з програмними продуктами	С		
1.7.2. Захист інформації, що міститься в операціях з цінними паперами, при її обробці в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах	С		
1.8. Пруденційний нагляд за діяльністю з торгівлі цінними паперами та управління ризиками		12.0%	15%
1.8.1. Пруденційні нормативи діяльності з торгівлі цінними паперами	С		
1.8.2. Порядок розрахунку пруденційних нормативів діяльності з торгівлі цінними паперами	С		
1.8.3. Внутрішня система управління ризиками торговців цінними паперами	В		
1.9. Оподаткування при здійсненні діяльності торговця цінними паперами		14.4%	5%
1.9.1. Загальні положення щодо оподаткування операцій з цінними паперами	В		
1.9.2. Оподаткування доходів фізичних осіб від операцій з інвестиційними активами	С		
1.9.3. Виконання торговцем цінними паперами функцій податкового агента	В		
1.9.4. Особливості оподаткування при роботі з нерезидентами	В		
1.9.5. Оподаткування прибутку торговців цінними паперами	В		
1.10 Особливості здійснення фінансового моніторингу торговцями ЦП	С	11.3%	10%

Додаток №9. Проміжний проект таксономії тестування фахівців з депозитарної діяльності

Таблиця 38 – Таксономія тестування фахівців з депозитарної діяльності

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.1. Принципи побудови системи депозитарного обліку та загальні вимоги до обслуговування цінних паперів в системі депозитарного обліку		7.5%	3%
1.1.1. Поняття депозитарної діяльності та депозитарного обліку ЦП	A		
1.1.2. Загальні засади та принципи здійснення депозитарного обліку цінних паперів	A		
1.1.3. Система депозитарного обліку та її складові	A		
1.2. Основні функції представників Центрального депозитарія цінних паперів та депозитарних установ . Нерозголошення інформації		8.2%	2%
1.2.1. Основні функції Центрального депозитарія та депозитарних установ	A		
1.2.2. Доступ, розкриття та нерозголошення інформації, що міститься у системі депозитарного обліку	C		
1.3. Порядок здійснення професійними учасниками депозитарної діяльності адміністративних операцій		7.6%	5%
1.3.1. Внесення змін до системи депозитарного обліку при проведенні адміністративних операцій	C		
1.3.2. Виконання вимог законодавства щодо повідомлення податкових органів про відкриття та закриття рахунків платників податків у фінансових установах	B		
1.3.3. Порядок здійснення інформаційних операцій	B		
1.4. Умови та порядок обслуговування в системі депозитарного обліку операцій щодо цінних паперів		8.4%	10%
1.4.1. Порядок проведення розрахунків у цінних паперах (облікових операцій) за правочинами щодо цінних паперів, вчинених на фондових біржах та поза їх межами	C		
1.4.2. Порядок проведення безумовних операцій щодо цінних паперів	C		
1.4.3. Порядок дій при отриманні розпоряджень та/або інших документів щодо здійснення депозитарних операцій	C		
1.5. Умови та порядок обслуговування в системі депозитарного обліку корпоративних операцій емітентів		6.1%	10%
1.5.1. Порядок проведення депозитарних операцій при обслуговуванні операцій щодо розміщення цінних паперів, деномінації, реорганізації випуску цінних паперів та внаслідок реорганізації емітента	B		
1.5.2. Переведення випущених емітентом у документарній формі акцій на пред'явника в іменні акції	B		
1.5.3. Порядок забезпечення існування цінних паперів, що були розміщені в документарній формі у бездокументарну форму	B		

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.5.4. Порядок проведення депозитарних операцій при обслуговуванні операцій емітента щодо викупу, продажу викуплених, анулювання та погашення емітентом цінних паперів	В		
1.5.5. Вимоги до складання реєстру власників іменних цінних паперів (переліку акціонерів) Вимоги Комісії щодо складання та подання адміністративних даних щодо здійснення депозитарної діяльності депозитарними установами	С		
1.6. Вимоги Комісії щодо складання та подання адміністративних даних щодо здійснення депозитарної діяльності депозитарними установами		8.1%	5%
1.6.1. Види адміністративних даних, що подаються	С		
1.6.2. Строки подання та зміст адміністративних даних	С		
1.7. Порядок дій депозитарної установи у разі припинення провадження депозитарної діяльності		6.0%	10%
1.7.1. Порядок дій депозитарної установи при припиненні провадження депозитарної діяльності та визначення особи, яка забезпечить подальший облік та зберігання даних системи депозитарного обліку щодо прав на цінні папери, що не були власниками переведені до обраних ними депозитарних установ	В		
1.7.2. Порядок дій професійних учасників депозитарної системи України та власників цінних паперів щодо поновлення обліку прав на цінні паперів, інформація щодо яких була передана на зберігання до Центрального депозитарію цінних паперів	В		
1.8. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку - депозитарної діяльності		7.3%	10%
1.8.1. Загальні вимоги до процедури отримання ліцензії на провадження депозитарної діяльності	В		
1.8.2. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності депозитарними установами	С		
1.8.3. Особливості провадження банками депозитарної діяльності	А		
1.8.4. Зупинення дії ліцензії та анулювання ліцензії на провадження депозитарної діяльності	С		
1.9. Взаємодія депозитарної систем із особами, які проводять клірингову діяльність		5.9%	5%
1.9.1. Кліринг та порядок здійснення клірингової діяльності	А		
1.9.2. Порядок проведення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів за результатом клірингу	В		
1.10. Інформаційні технології для здійснення депозитарної діяльності.		7.7%	10%
1.10.1. Вимоги до програмних продуктів при здійсненні депозитарної діяльності. Практичні особливості роботи з програмними продуктами	В		
1.10.2. Захист інформації, що міститься в системі депозитарного обліку, при її обробці в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах	С		
1.11. Особливості обслуговування депозитарною установою інституційних інвесторів	А	6.1%	2%
1.12. Оцінювання вартості фінансових активів в процесі обслуговування інституційних інвесторів		2.0%	10%
1.12.1. Основні підходи до оцінки активів	В		

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.12.2. Справедлива вартість цінних паперів	В		
1.12.3. Основи фінансових обчислень. Вартість грошей у часі. Прості та складні проценти. Теперішня та майбутня вартість. Ануїтет	А		
1.12.4. Фундаментальний аналіз та його значення для оцінки акцій. Методи фундаментального аналізу	А		
1.12.5. Оцінка вартості облігацій та акцій	А		
1.12.6. Нормативні правила оцінки активів для визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування, оцінки чистої вартості активів недержавних пенсійних фондів	А		
1.13. Пруденційний нагляд за депозитарною діяльністю депозитарної установи та управління ризиками		6.5%	3%
1.13.1. Пруденційні нормативи депозитарної діяльності депозитарної установи	В		
1.13.2. Порядок розрахунку пруденційних нормативів депозитарної діяльності депозитарної установи	В		
1.13.3. Внутрішня система управління ризиками депозитарної установи	В		
1.14. Порядок виплати доходів за цінними паперами через депозитарну систему України. Інформаційне та організаційне забезпечення проведення загальних зборів акціонерного товариства		6.3%	10%
1.14.1. Порядок виплати доходів за цінними паперами через депозитарну систему України	В		
1.14.2. Порядок проведення депозитарних операцій при обслуговуванні операцій емітента внаслідок реорганізації, під час виплати доходів за цінними паперами	В		
1.14.3. Інформаційне та організаційне забезпечення проведення загальних зборів акціонерного товариства	А		
1.15. Особливості здійснення депозитарної діяльності з державними цінними паперами	А	6.3%	5%

Додаток №10. Проміжний проект таксономії тестування фахівців з управління активами

Таблиця 39 – Таксономія тестування фахівців з управління активами

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.1. Основні засади до здійснення діяльності з управління активами ІСІ.		7.3%	5%
1.1.1 Класифікація ІСІ та особливості обігу цінних паперів ІСІ	А		
1.1.2 Суб'єкти, що здійснюють діяльність з управління активами ІСІ	А		

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.1.3 Особи, що обслуговують ІСІ	А		
1.2. Особливості створення, функціонування та ліквідації корпоративних і пайових фондів		8.2%	5%
1.2.1 Особливості створення корпоративного та пайового фонду	А		
1.2.2 Функціонування корпоративного та пайового фонду	В		
1.2.3 Особливості припинення корпоративного та пайового фонду	А		
1.3. Активи ІСІ.		10.4%	5%
1.3.1 Поняття активів ІСІ	А		
1.3.2 Вимоги та обмеження щодо складу та структури активів різних видів та класів ІСІ	В		
1.4. Загальні засади інвестиційної оцінки активів.		3.7%	10%
1.4.1 Основні підходи до оцінювання активів: витратний, дохідний, порівняльний	А		
1.4.2 Вартість грошей у часі	А		
1.4.3 Оцінка основних характеристик активів – ризику, дохідності, ліквідності	А		
1.4.4 Класифікація ризиків. Процес управління ризиками	А		
1.4.5 Принципи побудови ризик-менеджменту	А		
1.5. Оцінювання окремих видів інвестиційних активів		3.9%	15%
1.5.1 Вартісні характеристики цінних паперів – номінальна вартість, ринкова ціна та інші	А		
1.5.2 Оцінка вартості облігацій	А		
1.5.3 Оцінка вартості акцій	А		
1.5.4 Оцінка інвестиційної привабливості окремих інвестиційних активів (банківські депозити, нерухомість, інші дозволені законодавством активи)	А		
1.5.5 Критерій оцінки ефективності інвестиційних проектів (NPV, IRR, ін.)	А		
1.6. Оцінка чистих активів ІСІ		10.0%	10%
1.6.1 Оцінка вартості чистих активів ІСІ	В		
1.6.2 Оцінка чистої вартості активів недержавних пенсійних фондів	А		
1.6.3 Визначення та оформлення результату розрахунку чистих активів	В		
1.7. Організація діяльності компанії з управління активами (КУА)		12.9%	15%
1.7.1 Обмеження діяльності КУА	В		
1.7.2 Склад та розмір витрат, що відшкодовуються за рахунок ІСІ, НПФ	А		
1.7.3 Відповідальність КУА	С		
1.7.4 Завдання внутрішнього контролю та аудиту в КУА	А		
1.7.5 Завдання та принципи функціонування ризик-менеджменту в КУА	А		
1.7.6 Завдання та принципи функціонування комплаєнс-контролю	А		
1.7.7 Основні вимоги до здійснення фінансового моніторингу	В		
1.8 Взаємодія КУА з особами, що обслуговують інституційного інвестора (оцінювач, аудитор, торговець ЦП, депозитарна та біржова система)	А	7.0%	5%

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.9. Особливості діяльності з управління активами недержавних пенсійних фондів (НПФ)		2.0%	10%
1.9.1 Види НПФ і органи управління НПФ	A		
1.9.2 Функції адміністратора НПФ. Взаємодія КУА з адміністратором	A		
1.9.3 Склад та структура активів НПФ	A		
1.9.4 Обмеження діяльності та відповідальність КУА в управлінні активами НПФ	A		
1.9.5 Оцінка чистої вартості активів та оцінка НПФ	A		
1.10. Розкриття інформації про діяльність ІСІ та звітність КУА		9.6%	5%
1.10.1 Особливості розкриття інформації про КУА	B		
1.10.2 Розкриття інформації щодо інституційних інвесторів, якими управляє КУА	B		
1.11. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з управління активами інституційних інвесторів		13.7%	5%
1.11.1 Ліцензійні умови провадження професійної діяльності з управління активами	C		
1.11.2 Підстави для анулювання та зупинення дії ліцензії на провадження професійної діяльності з управління активами	C		
1.12. Державне регулювання діяльності КУА		11.3%	10%
1.12.1 Нагляд за дотриманням ліцензійних умов	B		
1.12.2 Здійснення пруденційного нагляду	B		
1.12.3 Вимоги до сертифікації фахівців управління активами	A		
1.12.4 Нагляд за здійсненням фінансового моніторингу	B		

Додаток №11. Проміжний проект таксономії тестування фахівців з організації торгівлі на фондовому ринку

Таблиця 40 – Таксономія тестування фахівців з організації торгівлі на фондовому ринку

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.1. Ліцензування діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку		17.6%	15%
1.1.1. Вимоги до реєстрації фондової біржі. Вимоги до статуту/правил (змін до статуту/правил) фондової біржі та порядок його (їх) погодження Комісією	B		
1.1.2. Порядок та умови видачі ліцензії на провадження діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку	B		

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.1.3. Ліцензійні умови провадження діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку	С		
1.1.4. Підстави та порядок зупинення дії та анулювання ліцензії на провадження діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку	С		
1.1.5. Державний контроль за дотриманням фондовими біржами ліцензійних умов	В		
1.1.6. Вимоги до кандидатури керівника фондової біржі та порядок погодження Комісією такої особи	В		
1.1.7.1. Умови проходження сертифікації	А		
1.1.7.2. Порядок подання та розгляд документів для отримання сертифіката	А		
1.1.7.3. Відмова у сертифікації	В		
1.1.7.4. Підстави та порядок анулювання сертифіката	В		
1.2. Організація торгівлі на фондовому ринку		39.7%	35%
1.2.1. Завдання та функції фондової біржі	А		
1.2.2.1. Статут і правила фондової біржі	В		
1.2.2.2. Органи управління фондової біржі. Спеціалізовані органи біржі	А		
1.2.2.3. Учасники біржових торгів	А		
1.2.2.4. Члени фондової біржі	А		
1.2.2.5. Вимоги до електронної торговельної системи фондової біржі	В		
1.2.2.6. Форми одержання доступу до біржових торгів	А		
1.2.2.7. Організаційні засади інтернет-трейдингу	А		
1.2.3.1. Біржовий список та біржовий реєстр	В		
1.2.3.2. Лістинг цінних паперів на фондовій біржі	В		
1.2.3.3. Структура лістингу на фондовій біржі	А		
1.2.3.4. Вимоги для внесення та перебування різних видів цінних паперів у відповідних рівнях лістингу	В		
1.2.3.5. Розкриття інформації емітентами акцій та облігацій підприємств, цінні папери яких пройшли лістинг на фондовій біржі	С		
1.2.3.6. Елементи контролю фондовою біржою за відповідністю вимог лістингу	В		
1.2.3.7. Маркет-мейкери на біржовому ринку	В		
1.2.3.8. Делістинг на фондовій біржі	В		
1.2.4. Позалістингові цінні папери та інші фінансові інструменти. Особливості лістингу цінних паперів іноземних емітентів	В		
1.2.5. Припинення торгівлі на фондовій біржі	В		
1.2.6. Види біржових заявок	А		
1.2.7. Біржові контракти	С		
1.2.8. Основні види ринків (режими торгів) на фондовій біржі	А		
1.2.9. Порядок здійснення на фондовій біржі операцій РЕПО	А		
1.2.10. Розміщення цінних паперів на фондовій біржі	В		
1.2.11. Порядок розрахунку біржою поточної ціни цінного папера	С		
1.2.12. Організація нагляду і контролю на біржовому фондовому ринку	В		

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.2.13. Заходи щодо запобігання маніпулюванню цінами на біржовому фондовому ринку	В		
1.2.14. Порядок зупинення та поновлення біржових торгів	В		
1.2.15. Порядок розрахунку та оприлюднення біржових курсів цінних паперів	В		
1.2.16. Біржові фондові індекси. Регуляторні вимоги щодо порядку розрахунку та оприлюднення біржового фондового індексу	В		
1.2.17. Розкриття інформації про діяльність фондової біржі та її оприлюднення	В		
1.2.18. Державне регулювання та контроль за діяльністю фондових бірж. Повноваження державних представників на фондових біржах	В		
1.2.19. Створення фондовою біржою сегменту, до якого вносяться позалістингові акції нових інвестиційно привабливих компаній	А		
1.3. Взаємодія біржі з депозитарною системою, розрахунки за правочинами щодо цінних паперів		23.2%	25%
1.3.1. Вимоги щодо обслуговування обігу цінних паперів на рахунках в цінних паперах	В		
1.3.2. Вимоги до відкриття, ведення та закриття рахунків у цінних паперах для депонентів, депозитарних установ, емітентів, депозитаріїв-кореспондентів	В		
1.3.3. Відкриття рахунку в цінних паперах для окремих груп депонентів: фізичній та юридичній особі, резиденту та нерезиденту	В		
1.3.4. Особливості відкриття рахунку в цінних паперах інституційним інвесторам	В		
1.3.5. Адміністративні, інформаційні та облікові операції депозитарної установи	В		
1.3.6. Вимоги до порядку подання, реєстрації в системі депозитарного обліку розпоряджень та інших документів і вимоги до їх змісту. Надання депозитарним установам інформації за укладеними договорами щодо цінних паперів	А		
1.3.7. Набуття і припинення прав на цінні папери і прав за цінними паперами	В		
1.3.8. Операційний день депозитарної установи	В		
1.3.9. Вимоги щодо оформлення розпоряджень депонентів, клієнтів	В		
1.3.10. Особливості надання інформації щодо правочинів із цінними паперами, укладеними на біржі	В		
1.3.11. Внесення змін до системи депозитарного обліку при обслуговуванні операцій щодо цінних паперів	В		
1.3.12.1. Порядок здійснення одиночних розрахунків за договорами щодо цінних паперів	В		
1.3.12.2. Розрахунки з дотриманням принципу «поставка цінних паперів проти оплати»	В		
1.3.12.3. Внесення змін до системи депозитарного обліку при обслуговуванні операцій щодо цінних паперів	В		
1.3.13. Взаємодія Центрального депозитарію та Розрахункового центру щодо виконання розрахунків за договорами щодо цінних паперів	В		

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.3.14. Розрахунки за правочинами щодо цінних паперів за результатом неттінгу	В		
1.3.15.1. Провадження клірингової діяльності	В		
1.3.15.2. Внутрішня система обліку особи, що здійснює клірингову діяльність	В		
1.3.15.3. Правила та організація клірингу	В		
1.3.15.4. Вимоги до організації створення системи зниження ризиків при провадженні клірингової діяльності	В		
1.3.15.5. Вимоги до договорів, що укладаються при здійсненні клірингу та проведенні розрахунків за правочинами щодо цінних паперів	В		
1.3.16. Порядок проведення розрахунків за правочинами щодо ЦП	В		
1.4. Організація торгівлі похідними (деривативами)		11.5%	10%
1.4.1.1. Ф'ючерсний контракт	В		
1.4.1.2. Опціон	В		
1.4.2. Організація торгівлі ф'ючерсними контрактами та опціонами	В		
1.4.3.1. Страхові внески (маржа)	В		
1.4.3.2. Кліринг та розрахунки за фінансовими інструментами, іншими, ніж цінні папери	В		
1.4.4. Запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з похідними (деривативами)	С		
1.5. Технічне забезпечення діяльності фондових бірж на фондовому ринку		2.0%	5%
1.5.1.1. Міжнародні інформаційні системи та технічний аналіз ринку ЦП	В		
1.5.1.2. Практичні особливості роботи з програмними продуктами для фондових бірж	В		
1.5.2. Основні характеристики операційних систем, систем управління базами даних. Використання Інтернет-технологій в діяльності фондових бірж	В		
1.6. Пруденційний нагляд за діяльністю з організації торгівлі на фондовому ринку та управління ризиками		6.0%	10%
1.6.1. Ризики професійної діяльності на фондовому ринку	А		
1.6.2. Пруденційні нормативи діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку	В		
1.6.3. Порядок розрахунку пруденційних нормативів діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку	В		
1.6.4. Внутрішня система запобігання та мінімізації впливу ризиків організаторів торгівлі цінними паперами	В		
1.6.5. Державний контроль у процесі здійснення пруденційного нагляду	А		

Додаток №12. Проміжний проект таксономії тестування фахівців з клірингової діяльності

Таблиця 41 – Таксономія тестування фахівців з клірингової діяльності

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендова на ширина охоплення
1.1. Взаємодія особи, яка проводить клірингову діяльність з учасниками депозитарної системи		2.0%	15%
1.1.1. Цінні папери, що обслуговуються депозитарною системою	A		
1.1.2. Облікові та інформаційні депозитарні операції	A		
1.2. Організація діяльності особи, яка провадить клірингову діяльність		55.0%	35%
1.2.1. Внутрішні документи особи, які потрібні для провадження КД	C		
1.2.2. Організаційно-технічне забезпечення діяльності особи, яка провадить КД: приміщення, сховища, комп'ютерна техніка і оргтехніка, фахівці	B		
1.2.3. Вимоги до організації внутрішньої системи обліку особи, яка провадить КД	B		
1.2.4. Вимоги до порядку взяття на облік учасників клірингу особою, що провадить КД	B		
1.2.5. Договірні відносини між особою, що здійснює КД та учасником клірингу	B		
1.2.6. Особливості проведення розрахунків на біржовому та позабіржовому ринках	B		
1.2.7. Взаємодія учасників депозитарної системи при здійсненні розрахунків за правочинами з цінними паперами	C		
1.3. Пруденційний нагляд за кліринговою діяльністю та управління ризиками		14.4%	25%
1.3.1. Ризики професійної діяльності на фондовому ринку	C		
1.3.2. Пруденційні нормативи клірингової діяльності та порядок розрахунків пруденційних показників клірингової діяльності	C		
1.3.3. Державний контроль у процесі здійснення пруденційного нагляду	B		
1.4. Ліцензування клірингової діяльності		28.6%	25%
1.4.1. Загальні вимоги до отримання ліцензій на здійснення клірингової діяльності на фондовому ринку	C		
1.4.2. Порядок та умови видачі ліцензії на провадження клірингової діяльності	C		
1.4.3. Ліцензійні умови провадження клірингової діяльності	B		
1.4.4. Підстави, процедура та порядок зупинення дії та анулювання ліцензії на здійснення клірингової діяльності на фондовому ринку	C		
1.4.5. Відповідальність сертифікованих осіб за порушення вимог законодавства з питань клірингової діяльності	B		

Додаток №13. Проміжний проект таксономії тестування головних бухгалтерів професійних учасників фондового ринку

Таблиця 42 – Таксономія тестування головних бухгалтерів професійних учасників фондового ринку

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.1. Бухгалтерський облік в Україні		8.0%	5%
1.1.1. Основні положення ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	В		
1.1.2. Загальні вимоги до фінансової звітності (НП(С)БО 1)	С		
1.1.3. Консолідована фінансова звітність (НП(С)БО 2)	В		
1.2. Теоретичні засади підготовки фінансової звітності за МСФЗ (МСБО 1 «Подання фінансової звітності»)		10.5%	10%
1.2.1. Мета, призначення та види фінансової звітності. Користувачі фінансової інформації	В		
1.2.2. Загальні вимоги до розкриття інформації та подання фінансових звітів	С		
1.2.3. Проміжна фінансова звітність (МСБО 34)	В		
1.2.4. Концептуальна основа фінансової звітності	В		
1.2.5. Елементи фінансової звітності: визнання та оцінка	С		
1.3. Звіт про фінансовий стан		6.6%	10%
1.3.1.1 основні засоби (за МСБО 16)	С		
1.3.1.2 інвестиційна нерухомість (МСБО 40)	В		
1.3.1.3 нематеріальні активи (МСБО 38)	В		
1.3.1.4 інші необоротні активи	В		
1.3.2.1 Запаси	В		
1.3.2.2 Активи, утримувані для продажу (МСФЗ 5)	В		
1.3.2.3 Грошові кошти	С		
1.3.2.4 Дебіторська заборгованість	С		
1.3.3. Визнання, оцінка, подання та розкриття капіталу та зобов'язань	С		
1.4. Звіт про сукупні прибутки та збитки		10.7%	10%
1.4.1. Структура та зміст звіту про сукупні прибутки та збитки (МСБО 1)	С		
1.4.2. Визнання доходу відповідно до МСФЗ 15	С		
1.4.3. Класифікація витрат та розкриття інформації у фінансових звітах	С		
1.4.4. Вимоги МСФЗ щодо відображення та розкриття операцій на нетто-основі	В		
1.4.5. Визнання та розкриття іншого сукупного доходу	С		
1.4.6. Прибуток на акцію (МСБО 33)	В		
1.5. Звіт про зміни у власному капіталі		8.4%	5%

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.5.1. Зміст та структура звіту про зміни у власному капіталі. Розкриття інформації	С		
1.5.2. Взаємозв'язок звіту про власний капітал з іншими фінансовими звітами	С		
1.6. Звіт про рух грошових коштів (відповідно до МСБО 1 та МСБО 7)		5.5%	10%
1.6.1. Зміст і структура звіту про рух грошових коштів	С		
1.6.2. Методика складання звіту про рух грошових коштів: прямий та непрямий метод	С		
1.6.3. Розкриття інформації про рух грошових коштів та негрошові операції	В		
1.7. Фінансові інструменти		13.9%	5%
1.7.1. Визнання, класифікація фінансових інструментів (МСФЗ 9)	С		
1.7.2. Оцінка фінансових інструментів (МСФЗ 9 та МСФЗ 13)	С		
1.7.3. Знецінення фінансових інструментів (МСФЗ 9)	С		
1.7.4. Хеджування фінансових інструментів (МСФЗ 9)	В		
1.7.5. Розкриття інформації про фінансові інструменти (МСФЗ 7 та МСФЗ 9)	С		
1.8. Розкриття інформації в примітках до фінансової звітності		3.8%	10%
1.8.1. Призначення приміток до фінансових звітів. Зміст та структура (МСБО 1)	В		
1.8.2. Облікові політики, зміни в облікових оцінках і виправлення помилок (МСБО 8)	С		
1.8.3. Суттєві судження та оцінки управлінського персоналу	А		
1.8.4. Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін (МСБО 24)	А		
1.8.5. Розкриття інформації про податок на прибуток та відстрочені податки (МСБО 12)	С		
1.8.6. Операційні сегменти. Фінансова інформація за сегментами (МСФЗ 8)	А		
1.8.7. Умовні активи та умовні зобов'язання (МСБО 37)	А		
1.8.8. Податок на прибуток (МСБО 12)	С		
1.8.9. Події після дати балансу (МСБО 10). Розкриття інформації про дивіденди	А		
1.8.10. Припинена діяльність (МСФЗ 5)	А		
1.8.11. Розкриття інформації щодо виплат працівникам (МСБО 19)	В		
1.9. Об'єднання бізнесу. Види та способи об'єднання (МСФЗ 3)	А	2.5%	5%
1.10. Консолідована фінансова звітність і процедури її підготовки. Особливості фінансової звітності (МСФЗ 10)	А	4.0%	5%
1.11. Інвестиції в асоційовані підприємства. Порядок оцінки та відображення фінансової звітності		3.8%	5%
1.11.1. Частки у спільних підприємствах	А		
1.11.2. Розкриття інформації щодо зв'язаних сторін (МСБО 24)	В		
1.12. Спільна діяльність (МСФЗ 11)	А	2.0%	5%

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
1.13. Підготовка і розрахунок даних щодо пруденційних нормативів	С	9.7%	5%
1.14. Аналіз фінансової звітності		5.5%	5%
1.14.1. Основні методи аналізу фінансової звітності	В		
1.14.2. Аналіз ліквідності, ділової активності, фінансової стійкості, рентабельності	В		
1.14.3. Застосування методик комплексного фінансового аналізу: експрес-аналіз, аналіз вірогідності банкрутства, фондові індекси, SWOT-аналіз, економічна добавлена вартість - EVA, інші	А		
1.15. Підготовка та формат подання електронної звітності		5.1%	5%
1.15.1. Таксономія	В		
1.15.2. Формати подання електронної звітності	С		

Додаток №14. Проміжний проект таксономії базових кваліфікаційних вимог

Таблиця 43 – Таксономія базових кваліфікаційних вимог

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
2.1. Цивільно –правові відносини в Україні		5.7%	5%
2.1.1. Організаційно-правові форми юридичних осіб	А		
2.2. Загальна характеристика ринків фінансових послуг та їх регулювання	А	6.1%	5%
2.3. Фондовий ринок в Україні та його учасники		6.8%	10%
2.3.1. Поняття фондового ринку (ФР). Завдання та функції ФР	А		
2.3.2. Емітенти ЦП	А		
2.3.3. Інвестори в цінні папери	А		
2.3.4. Професійні учасники фондового ринку	А		
2.3.5. Об'єднання професійних учасників фондового ринку	А		
2.4. Регулювання фондового ринку		6.6%	15%
2.4.1. Мета, завдання, форми та органи регулювання ФР	А		
2.4.2. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (Комісія), її завдання та повноваження	В		
2.4.3. Мета та принципи саморегулювання на ФР. Місце СРО у системі регулювання ФР	А		
2.5. Цінні папери та їх класифікація.		8.3%	10%
2.5.1. Поняття цінних паперів (далі - ЦП). Класифікація ЦП	В		

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
2.5.2. Основні характеристики пайових, боргових та іпотечних цінних паперів	A		
2.5.3. Емісія цінних паперів (публічна та приватна)	A		
2.6. Похідні фінансові інструменти (деривативи)		4.1%	5%
2.6.1. Поняття, види, характеристики та цілі використання похідних (деривативів)	A		
2.6.2. Обіг похідних (деривативів)	A		
2.7. Депозитарна система України.		7.6%	5%
2.7.1. Депозитарна система України (далі ДСУ) та види депозитарної діяльності	A		
2.7.2. Система депозитарного обліку ЦП. Центральний депозитарій та депозитарні установи	B		
2.8. Клірингова діяльність		4.8%	5%
2.8.1. Функції і компетенція Розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках	A		
2.8.2. Провадження клірингової діяльності	A		
2.9. Акціонерні товариства на фондовому ринку України. Законодавчі та регуляторні норми	A	6.7%	5%
2.10. Організація торгівлі на фондовому ринку		3.1%	15%
2.10.1.1. Поняття лістингу і делістингу ЦП	A		
2.10.1.2. Види біржових угод	B		
2.10.1.3. Визначення біржового курсу цінного папера	B		
2.10.1.4. Індекс ФБ	A		
2.10.2. Нагляд і контроль на організаційно оформленому фондовому ринку. Запобігання маніпулюванню цінами та іншим порушення під час здійснення операцій з цінними паперами на ФБ	C		
2.10.3. Сучасні технології проведення біржових торгів	B		
2.11. Накопичувальна система пенсійного забезпечення		2.0%	5%
2.11.1. Трирівнева структура пенсійного забезпечення	A		
2.11.2. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування	A		
2.11.3. Система недержавного пенсійного забезпечення	A		
2.12. Інститути спільного інвестування (ICI)		5.7%	5%
2.12.1. Класифікація ICI	A		
2.12.2. Суб'єкти, що обслуговують ICI	A		
2.13. Оподаткування операцій з ЦП	C	8.0%	2%
2.14. Система, суб'єкти і завдання фінансового моніторингу на фондовому ринку	C	8.3%	2%
2.15. Види правопорушень. Кримінальна, адміністративна та майнова відповідальність за порушення законодавства про цінні папери	C	8.5%	3%
2.16. Інформаційні відносини та інформаційні технології на фондовому ринку		7.9%	3%

Розділ	когн. рівень (А,В,С)	Розрахована ширина охоплення	Рекомендована ширина охоплення
2.16.1. Поняття конфіденційної та інсайдерської інформації	В		
2.16.2. Особливості інформаційної взаємодії з клієнтами та інвесторами	В		

Додаток № 15. Запропоновані респондентами теми для підвищення кваліфікації

№	Теми для підвищення кваліфікації
1	маржинальна торгівля цінними паперами
2	торгівля цінними паперами: українських емітентів за кордоном, іноземних емітентів; міжнародний досвід, міжнародні ринки: особливості та відмінності
3	оподаткування операцій з цінними паперами, та їх бухгалтерський облік (в т.ч. ICI, KYA)
4	досвід іноземних держав в діяльності Фондового ринку, в т.ч. депозитарній діяльності, та його адаптація в Україні
5	регулювання, напрямки та перспективи розвитку фондового ринку (як міняється, майбутнє; ПРОЗОРИСТЬ; інвестування)
6	практичні заняття: (вирішення нестандартних ситуацій при проведенні операцій з ЦП; проблемні моменти у фінансовій звітності; вимоги до KYA та ICI; з програмою Oberon; пруденційні нормативи; з підготовки та подачі адміністративних даних до НКЦПФР; по МСФЗ 39, МСФЗ 16; оцінка фінансових інструментів по амортизованій та справедливій вартості
7	особливості депозитарної діяльності банківських установ
8	види та організація угод на фондовому ринку, в т.ч. з нерезидентами; міжнародний досвід
9	особливості облікової політики професійних учасників фондового ринку
10	МСФЗ, МСБО, які застосовують у своїй діяльності професійні учасники фондового ринку
11	діяльність спеціалізованих інститутів спільного інвестування (оцінка активів, їх інвестування)
12	діяльність кваліфікаційних інститутів спільного інвестування
13	регулювання роботи з цінними паперами, обіг яких зупинено - терміни, строки існування. Списання та зарахування в іншій депозитарній установі; практичні питання оцінки вартості
14	взаємодія між регулятором та проф.учасниками: можливість професійних учасників висловлювати свої міркування регулятору і механізми зворотнього зв'язку; своєчасне отримання інформації про зміни в законодавстві; забезпечення матеріалами для вивчення у вигляді опрацьованого матеріалу (таблиці, графіки тощо)
15	в нормативних актах не визначений механізм розміщення та обігу опціонів
16	все про Кодекс професійної етики учасників ринку капіталу
17	принципи функціонування накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування України
18	розрахунок трудових норм
19	обіг деривативів та переоцінка вартості (біржові та позабіржові)
20	особливості обліку інвестицій у нерухомість
21	відмінити курси планового підвищення кваліфікації фахівців фондового ринку - змінити формат планового підвищення кваліфікації (раз на 6 років), особливо для постійно працюючих

№	Теми для підвищення кваліфікації
22	впровадження вимог МСФЗ 9 та МСФЗ 13 щодо класифікації, оцінки та знецінення фінансових інструментів; формування резервів за МСФЗ 9
23	МСФЗ 16 "Оренда"
24	робота з криптовалютою ; правове врегулювання
25	сприяння населенню долучатись до ринку акцій
26	зміни до законодавства і їх вплив на поточну діяльність; в т.ч. штрафні санкції; податкове законодавство; антимонопольне законодавство; приватизація; корпоративні відносини; охорона персональних даних
27	процедура реєстрації інвестиційних фондів (ПІФ, КІФ) - особливості, алгоритм, можливі помилки і шляхи їх уникнення та інше
28	програмне та технічне забезпечення для фондового ринку
29	оподаткування операцій з інвестиційними активами (в т.ч. нерезидентів)
30	поняття та розрахунок пруденційних нормативів, система нагляду на ФР
31	прозорість та відкритість операцій з цінними паперами
32	виплата дивідендів через депозитарну систему (в т.ч. нерезидентам)
33	податковий агент (його функції); платіжний агент
34	діяльність з управління активами, особливості її оподаткування, в т.ч. міжнародна, оцінка по МЗФО
35	взаємодія торговців цінними паперами з ДУ
36	у якому випадку відкривається рахунок у цінних паперів для обліку прав на ЦП, що перебувають у спільній власності декількох осіб
37	переоформлення ЦП за свідоцтвом про право на спадщину, де є кілька спадкоємців, один із яких помер
38	особливості депозитарного обліку державних цінних паперів
39	оцінка доходів
40	фінансова звітність та примітки до неї (квартальна, річна ТЦП; за міжнародними стандартами). Трансформація звітності, аналіз
41	класифікація та оцінка нерухомості
42	справедлива вартість, оцінка справедливої вартості
43	аналіз та оцінка вартості фінансових (чистих) активів (в т.ч. при відсутності біржових котировок)
44	технічний аналіз та оцінювання цінних паперів. Вартість грошей у часі
45	фундаментальний аналіз цінних паперів
46	ризик-менеджмент цінних паперів
47	співпраця із засобами масової інформації з метою підвищення обізнаності населення про способи вкладання заощаджених коштів в економіку через фондовий ринок
48	система ризиків; види та оцінка ризиків, інструменти хеджування
49	похідні цінні папери (деривативи)
50	специфіка здійснення фінансового моніторингу професійними учасниками ринку цінних паперів
51	транскордонні операції з цінними паперами
52	кореспондентські відносини з міжнародними депозитаріями; інтеграція в міжнародну систему
53	інформаційна безпека
54	визначення вартості цінних паперів
55	захист інтересів інвесторів, хто такий інвестор (портрет та риси)
56	управління ринковими ризиками

№	Теми для підвищення кваліфікації
57	робота з проблемними активами
58	макроекономіка
59	організація, особливості торгівлі різним видом ЦП
60	розвиток ринку капіталів (в т.ч. у світі): додатковий
61	ліцензування діяльності, в т.ч. обов'язковість/необов'язковість отримання індивідуальних ліцензій НБУ
62	маніпуляції та махінації на ринку ЦП: відомі схеми, що використовуються в Україні; виявлення корупційних доходів; попередження маніпулювання цінами на фондовому ринку
63	організація торгівлі ЦП на фондовому ринку України
64	оцінка активів ІСІ за міжнародними стандартами та вивід ЦП ІСІ на міжнародний ринок
65	використання програмного забезпечення "А.Ф.Р.МультіЗвіт"
66	проведення загальних зборів акціонерів (інформаційні та організаційні послуги)
67	діяльність корпоративного секретаря, корпоративне управління (взаємодія з депозитарними установами)
68	"схеми" заробітку грошей на фондовому ринку
69	методи примусу акціонерів підписати договір на обслуговування ЦП особисто
70	портфельні інвестиції
71	валютне регулювання під час інвестиції в фінансові інструменти українських емітентів; валютне законодавство
72	праця із складськими свідоцтвами
73	завдання та принципи роботи внутрішнього аудитора, огляд кращих практик з розробки документів внутрішнього аудиту
74	інвестиційна оцінка активів та окремих їх видів
75	умовні активи та зобов'язання
76	довгострокові активи та зобов'язання
77	облік корпоративних прав та їх правове закріплення
78	порядок розкриття інформації: на запит державних органів; про діяльність ІСІ; емітентами;
79	відповідальність за порушення на ринку цінних паперів
80	акціонерні товариства на фондовому ринку України: інсайдерська інформація, зацікавленість тощо
81	дисконтування
82	застосування податкового кодексу до операцій на фондовому ринку
83	обслуговування рахунку в цінних паперах номінального утримувача
84	взаємодія між депозитарними установами, торговцями ЦП, фондовими біржами, емітентами, депонентами (власниками ЦП)
85	відкриття/закриття рахунку в ЦП: нерезидента юридичної особи та його обслуговування; інституційним інвесторам
86	все про процедури "Sell-out" або "Squeeze-out"
87	чіткі роз'яснення до застосування нормативної бази ІСІ з боку регулятора
88	міжнародний досвід підвищення кваліфікації фахівців / вимоги до сертифікованих осіб
89	психологічні аспекти роботи з клієнтами - учасниками фондового ринку
90	біржові торги: сучасні технології, стратегія і тактика, використання інформації; діяльність міжнародних бірж
91	МСФЗ 15 "Визнання доходу"
92	теорія грошей

№	Теми для підвищення кваліфікації
93	ліцензування діяльності
94	розмежування стандартів та вимог відповідно до специфіки діяльності
95	переоцінка фінансових інвестицій - справедлива вартість, амортизована вартість, метод участі в капіталі та інше)
96	розвиток технічного інтернет-трейдингу
97	відображення в 1-DF людей, яким виплачуються і нараховуються дивіденди при відсутності про них інформації або застарілої інформації (паспортні дані та код)
98	розрахунково-клірингова діяльність
99	залучення інвесторів (через венчурні ICI у оргсектор економіки України)
100	особливості ліквідації ICI
101	державний пенсійний фонд іноземних держав
102	погашення заборгованості
103	емісія цінних паперів та нарахування відсотків по відсотковим облігаціям
104	визнання, облік, оподаткування емісійного доходу
105	оформлення, облік, інвентаризація фінансових інвестицій
106	підготовка до роботи на фондовому ринку 2 тижнів замало, треба декілька місяців
107	правовий захист / юридична практика / виконання рішень суду
108	можливість оскаржити дії посадових осіб НКЦПФР
109	високі тарифи та монопольне становище ПАТ "Розрахунковий центр"; ПАТ НДУ
110	строковий ринок, операції РЕПО
111	комісійні винагороди
112	світовий досвід діяльності банків на фондовому ринку; досвід законодавчого регулювання ФР інших країн
113	віддалена ідентифікація
114	особливості законодавства про цінні папери в країнах Євросоюзу
115	ідентифікація нерезидентів - фізичних та юридичних осіб
116	обслуговування ICI депозитарними установами
117	практичні аспекти клірингової діяльності
118	Swift-повідомлення
119	обіг облігацій внутрішньої державної позики
120	підстави та порядок звернення стягнення на цінні папери , що є предметом застави , особливо при декількох заставодержателях
121	кліринг та розрахунки: реальний стан справ та технології розвинених країн
122	методи розрахунку кредитних збитків, методи оцінки кредитного ризику
123	оборотні активи: визнання, оцінка, подання та розкриття
124	фінансові інструменти в т.ч. нові, сучасні високотехнічні; їх оцінка, особливості операцій
125	аналіз фондового ринку та вибір стратегії при інвестуванні
126	огляд міжнародних регламентних документів
127	впровадження єдиних уніфікованих бланків вхідних/вихідних документів: документальне оформлення різних видів операцій
128	практичне впровадження цифрового підпису
129	трейдинг - дейтрейдинг: стратегії та принципи

№	Теми для підвищення кваліфікації
130	оцінка стартапів; міжнародний досвід
131	кредитний резерв ICI під знецінення активів
132	регулювання та контроль діяльності з управління активами недержавних пенсійних фондів
133	напрямки розвитку НКЦПФР та їх вплив на діяльність учасників фондового ринку
134	оголошення дефолту у разі неможливості погашення вартості облігацій
135	звітність емітента
136	пропозиції відсутні оскільки тем достатньо
137	валютний контроль операцій з нерезидентами
138	ринок Облігацій Внутрішньої Державної Позики (ОВДП)
139	нотаріат: повноваження нотаріуса та порядок взаємодії з депозитарними установами
140	трудове законодавство: щодо трудової дисципліни та дотримання вимог 8-ого робочого дня
141	практичний досвід в частині реорганізації Акціонерного Товариства (злиття, приєднання); ефективні варіанти структури в групах компаній
142	облік прав на цінні папери, що були передані на зберігання до Центр.Депозитарію
143	запровадження електронного документообігу і шифрування
144	умови коригування в системі депозитарного обліку
145	взаємодія з Національним депозитарієм України (НДУ) всіма учасниками ринку цінних паперів
146	права та можливості реалізації прав власників цінних паперів
147	нові можливості отримання прибутку фондового ринку

Додаток № 16. Сформульовані респондентами основні професійні виклики у їх роботі на фондовому ринку

№	Професійні проблеми, що постають під час роботи
1	відсутність вільного руху капіталу
2	відсутність належної ефективної кількості інструментів (цінних паперів, деривативів, якісних корпоративних облігацій) в обігу
3	відсутність належної кількості учасників ринку, що дійсно (реально) здійснюють професійну діяльність
4	нестача обізнаних в цій сфері юристів
5	нестабільність, неліквідність фондового ринку
6	тіньова економіка, макроекономічна нестабільність
7	низький рівень фінансової грамотності населення; проблеми роботи з клієнтами
8	ускладнений документообіг на фондовому ринку (в т.ч. строки зберігання документів, надання інформації до НКЦПФР; для акціонерів) - відсутність автоматизації, програмного забезпечення, спеціалістів ІТ
9	недостатня обізнаність банківських працівників у законодавстві щодо ICI
10	часта зміна законодавства та безперервні реформи; колізії в законодавстві та відсутність стійкого законодавчого регулювання деяких процесів; велика кількість законодавчих актів, що впливають на поточну діяльність
11	недостатня обізнаність акціонерів, банків, державних органів та обслуговуючих осіб в особливостях функціонування фондового ринку

№	Професійні проблеми, що постають під час роботи
12	відсутність розроблених методичних рекомендацій щодо застосування МСФЗ для учасників фондового ринку; про нововведені стандарти в облікову політику; механізмів для забезпечення прозорого та справедливого ціноутворення; висвітлення інформації про діяльність товариств
13	відсутність роз'яснень щодо обліку операцій з похідними ЦП, з акціями, обіг яких зупинено
14	невідповідність між Положенням та роз'ясненнями НКЦПФР щодо деяких пунктів розрахунку пруденційних нормативів, високі пруденційні нормативи
15	перспективи розвитку фондового ринку; питання подальшої зайнятості в цьому секторі економіки
16	неоднозначність позицій регулятора до вирішення багатьох проблемних питань, важливість консультацій, семінарів на сайтах СРО для регулятора
17	відношення регулятора до професійних учасників як до потенційних порушників чинного законодавства, а не як до створених інвесторами суб'єктів фондового ринку; нескінченні вимоги
18	фактична відсутність ринку похідних та іноземних цінних паперів
19	низький рівень доходів, відсутність у населення коштів для інвестування - потреба в інвестиційних ресурсах
20	проблеми із захистом прав інвесторів
21	невисокі (жорсткі) вимоги лістингу для емітентів цінних паперів
22	сертифікація фахівців фондового ринку; планове підвищення кваліфікацій; відсутність практичного навчання; вартість навчання
23	бюрократизовані процедури: реєстрація Корпоративного інвестиційного фонду в НКЦПФР
24	НКЦПФР повинен більше приділяти уваги щодо роз'яснень норм законодавства та нормативних актів учасникам фондового ринку але без дублювання
25	НКЦПФР потрібно зменшити регуляторні та наглядові функції, завищені вимоги при цьому неспроможність захистити учасників ФР
26	відтермінування накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування України - причина: відсутність ліквідності ринку та мала кількість ЦП; неузгодження п.1 ст.44 Закону України
27	маніпулювання оцінкою цінних паперів з боку власників контрольних паперів при "Sell-out" або "Squeeze-out"
28	припинення обігу цінних паперів, що перебувають в інвестиційних портфелях ІСІ та НГФ
29	виконання зобов'язань партнерами
30	виконання вимог регулятора щодо ІСІ
31	необхідність пускати кошти на різні придумки
32	виконання депозитарних операцій на рахунках співвласників (видача виписок, успадкування та інше)
33	робота з інвестором - недовіра до законодавства України; гарантії повернення інвестицій; психологічне неприйняття фондового ринку в Україні
34	наявність нормативів ліцензійних, що обов'язкові для виконання, але в дійсності не потрібні
35	вузький ринок послуг управління активів (недостатній розвиток інститутів спільного інвестування, відсутність можливості інвестувати в ліквідні вітчизняні акції)
36	відсутність чітких відповідей та роз'яснень з боку ДФС щодо питань оподаткування операцій з інвестиційними активами, виконання функцій податкового агента , податковий тиск
37	відсутність методичних рекомендацій для бухгалтера щодо оформлення та проведення незвичних операцій на фондовому ринку (виплати дивідендів через депозитарну систему; нерезидентам-фізичним особам)
38	відсутність роз'яснень стосовно роботи торговця цінними паперами
39	недостатня захищеність з боку державних органів (депозитарних установ)
40	неоднозначність методик оцінки активів
41	періодичні перевірки регулюючих органів; відсутність чітких критеріїв для перевіряючих
42	для бухгалтера наявність одночасно міжнародних та національних стандартів (вимог) на українському фондовому ринку

№	Професійні проблеми, що постають під час роботи
43	фінансова звітність та примітки до неї (відправка звітності: строки, послідовність)
44	оцінка і класифікація нерухомості
45	відмінності оцінки активів
46	відсутність конкуренції на вітчизняному фондовому ринку
47	непрозора дивідендна помилка емітентів
48	низька частка біржового сегменту фондового ринку
49	відсутність можливості придбання державних цінних паперів при первинному розміщенні
50	КЗСІ-не зручно працювати, коштує дорого
51	недосконалість системи управління ризиками (в т.ч. довгострокові інвестиції фондів, зниження негативних наслідків для них)
52	недостатньо наукової літератури та інших джерел інформації про функціонування фондового ринку
53	непрофесійність кадрів, неетична поведінка учасників фондового ринку. Застосування норм етики на практиці
54	судова система; непрозора судова система: відсутність невідворотності покарання за шахрайство
55	робота з проблемними активами, заблокованими активами
56	проектне інвестування
57	прибутковість активів
58	торгівля на позабіржовому ринку
59	ринкова вартість: фондового активу; емісійних цінних паперів
60	звернення стягнення на фондовий актив , який перебуває у заставі за кредитами, наданими банками
61	непередбачуваність валютної політики
62	дисконтування активів
63	договори (в т.ч. підозрілі)
64	взаємодія між депозитарними установами, торговцями ЦП, фондовими біржами, емітентами
65	незадовільна робота аудиторських компаній, в т.ч. які не надають консультацій по "новим стандартам" та вимогам; несправедлива ціна
66	заповнення форм обліку та подання інформації, пов'язаної із здійсненням фінансового моніторингу
67	інсайдерська торгівля
68	тиск державних органів; зменшення фінансового тиску на профучасників: високі адмінштрафи за незначні правопорушення
69	не зрозуміло, що робити з "мертвими душами" у складі акціонерів; проблема "сплячих акціонерів"
70	заборгованість депонента (фізичної особи) перед ДУ та шляхи її подолання
71	взаємодія з податковою інспекцією при заповненні декларації за підсумками року
72	"зв'язані руки" при міжнародній торгівлі цінними паперами - хотілося б відкрити кордони!!!!
73	створення єдиної групи осіб - публічних, держ.службовців і т.і. - для спрощення процедур ідентифікації та верифікації у сфері фінансового моніторингу
74	передбачити можливість усунення недоліків у діяльності проф.учасника у встановлений законом термін без застосування стягнення (за прикладом світової практики)
75	довгострокові зобов'язання
76	умовні активи та зобов'язання
77	деривативи та можливість застосування їх на фондовому ринку
78	податкове регулювання діяльності компанії

№	Професійні проблеми, що постають під час роботи
79	договори РЕПО, які НЕ використовуються для розрахунку біржового фондового індексу, порівнюються з біржовим курсом
80	відсутнє поле електрон.пошти клієнтів в анкеті рахунку ("Оберон")
81	кваліфікаційний іспит охоплює значно ширше коло питань, ніж застосовуються в діяльності (треба профільні питання, а не загальні)
82	робота з нерезидентами
83	пайовий інвестиційний фонд з їх регламентами (чіткий пакет документів)
84	несвоєчасна оплата послуг депозитарної установи депонентами або відмова сплати послуг
85	коригування помилок працівниками НКЦПФР у документах, наданих для реєстрації ІСІ
86	чіткий механізм проведення облікових операцій в депозитарних установах
87	ідентифікація (верифікація) клієнтів - можливість роботи з клієнтами на відстані, без особистої зустрічі)
88	правильна класифікація та оцінка в обліку портфеля ЦБ (спекулятивні, до погашення та інше)
89	відсутність відкритих вторинних/первинних ринків цінних паперів
90	позбавлення НПФ статусу неприбуткової організації
91	врегулювання операцій по переходу права власності на цінні папери
92	процедура оголошення дефолту у разі неможливості погашення відсотків
93	залежність розрахунку власного капіталу професійного учасника ФР від організаційно-правової форми емітента ЦП
94	постійне подорожчання послуг на фондовому ринку
95	проведення кожного року аудиторської перевірки - зовнішнього та внутрішнього аудиту
96	термін подачі річної звітності дуже незручний
97	інфраструктура фондового ринку
98	прискорення приватизації державних підприємств через фондову біржу
99	вміння виступати та працювати в команді
100	співпраця з НДУ (Національний депозитарій України): має монополію; недосконалий; не має впливу на емітентів; неможливість передачі на зберігання реєстрів в електронному вигляді
101	неврегульованість деяких аспектів діяльності (депозитарна діяльність)
102	працюю спокійно без викликів
103	зменшення спектру депозитарних установ
104	залежність депозитарної системи від Депозитарію
105	маніпулювання цінами
106	неплатоспроможність емітентів та високі тарифи АДУ
107	організація процесу взаємодії з великою кількістю клієнтів на території України
108	ліквідація профучасника фондового ринку
109	особливості інформаційної взаємодії з клієнтами та інвесторами
110	розрахунок резерву за цінні папери
111	програма звітності (дублювання, застарілі вимоги, незручні технології)
112	анулювання ліцензії у випадку нездійснення діяльності по певному виду протягом 1 року
113	відсутність впливу на емітента при виплаті заборгованості
114	порядок виплати дивідендів нерезидентам в межах України
115	висока плата НДУ за зберігання і облікові операції з ЦП іноземних емітентів та проблема інвестування на закордонних біржах

№	Професійні проблеми, що постають під час роботи
116	неможливість формування активів ІСІ у валюті
117	обмеження діяльності емітентів, що знаходяться на окупованій території України
118	неузгодженість дій органів, що здійснюють державне регулювання
119	взаємодія фондового ринку та товарного ринку; тенденції розвитку
120	відсутність інформації щодо кінцевих бенефіціарних власників однієї з фондових бірж, що дає підстави НБУ вимагати визнати подію дефолту за акціями
121	технологія блокчейн - торгівля ЦП
122	операції з криптоактивами
123	відсутність реальної статистики, ринкових оглядів та реальної аналітики для прийняття обґрунтованих рішень
124	наявність відповідальних працівників, таких як внутрішній аудитор, з управління ризиками тощо, за відсутності навчання цих кадрів
125	неможливість закрити рахунок з ЦП, якщо обліковуються цінні папери, емітенти яких відсутні в реєстрі ЄДР
126	торгівля на позабіржовому ринку
127	зміни умов угод після підписання
128	труднощі при введенні в експлуатацію нових версій програмного забезпечення Нац.Депозитарію України; наявність відсотків у базових формах; єдині форми журналів щодо депозит. діяльності в електронному вигляді
129	справедлива вартість цінних паперів
130	переведення випущених емітентом у документарній формі акцій (на іменні)
131	скасування емісій при перетворенні емітента без погашення заборгованості перед депозитарною установою
132	перетворення емітентів в ТОВ, ТДВ, їх банкрутство, неплатоспроможність, відсутність діяльності
133	складність перевірки наявності відкритих рахунків на ім'я осіб, які зазначені в санкційному списку РНБО

Мудрук Сергій Олексійович
Аналіз практики фахівців фондового ринку України 2018-2019 р.

Електронне видання. 6.62 авторських аркушів.
Замовлення № 1211/2019. Оформлення видавництвом замовлено автором.

Суб'єкт видавничої справи : Шмидко Т.С. Свідоцтво ДК 5941
Видавництво «Наукова столиця» ® , <http://science.org.ua/>

ISBN 978-617-7649-17-4

© 2019 Проект USAID «Трансформація фінансового сектору»
© 2019 Сергій Мудрук

